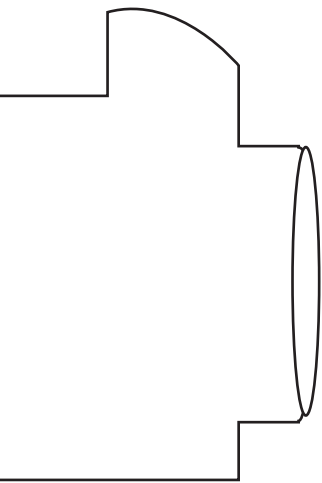

NetRangers

ÎMPOTRIVA INTOLERANȚEI

PERVERSULE TERORISTULE ROCKERE JIDANE HIPSTERULE BABO
PĂGÂNULE BABO ORFANULE JIDANE LESBIANO ANORMALULE INTERLOPULE
AMĂRĂTULE ȚIGANCO CERȘETOAREO BĂSISTULE AMĂRĂTULE PERCIUNATULE
ȚIGANCO PĂGÂNULE REFUGIATULE DROGATO ROCKERE HOMOSEXUALULE
PĂGÂNULE JIDANE POPONARULE BOSCHETARULE REFUGIATULE
CERȘETOAREO BĂSISTULE AMĂRĂTULE ORFANULE ROCKERE ATEULE CIOARO GRASO
ATEULE PĂGÂNULE BOZGORE ȚIGANE ISLAMISTULE
DROGATO JIDANE MOȘULE GRĂSO CIOARO MOLDOVENE
BOZGORE ȚIGANCO JIDANE LESBIANO NÈGRULE HANDICAPATULE
BABO ATEULE LESBIANO SATANISTULE SIDOSULE CURVO
PĂGÂNULE TERORISTULE ORFANULE ROCKERE ATEULE CIOARO GRASO

ȚIGANCO
ROCKERE PĂGÂNULE
BABO TERORISTULE
ATEULE CERȘETOAREO
ORFANULE PERVERSULE
JIDANE LESBIANO
AMĂRĂTULE POPONARULE
ȚIGANCO BABO BĂSISTULE
ATEULE BOSCHETARULE
BABO DELICVENTULE
ROCKERE DROGATO
REFUGIATULE
BOZGORE

RAPORT ANUAL CU PRIVIRE LA DISCURSUL INSTIGATOR LA URĂ DIN ROMÂNIA 2014 – 2015

ActiveWatch este o organizație de drepturile omului care militează pentru comunicarea liberă în interes public. Programul Antidiscriminare este unul dintre cele patru ale ActiveWatch (Antidiscriminare, FreeEx, Bună Guvernare și Educație și Cercetare Media). Pentru că nu ne simțim confortabil într-o societate divizată de sentimente rasiste și acțiuni discriminatorii: măsurăm periodic gradul de toleranță în discursul mass-media cu privire la grupurile minoritare și vulnerabile; informăm continuu publicul larg cu privire la importanța diversității într-o societate sănătoasă civic; sprijinim direct și înlesnim accesul la o viață rezonabilă pentru persoanele care provin din grupuri minoritare sau vulnerabile; reprezentăm interesele grupurilor minoritare și vulnerabile din România în fața autorităților publice naționale și a decidenților politici.

Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii - Romani CRISS este o organizație neguvernamentală, înființată la 4 aprilie 1993. Misiunea Romani CRISS este de a apăra drepturile romilor din România. Romani CRISS oferă asistență legală în cazurile de abuz și lucrează pentru combaterea și prevenirea discriminării rasiale împotriva romilor în toate domeniile vieții publice, inclusiv în educație, locuințe și sănătate. De la înființarea în 1993, Romani CRISS a dezvoltat relații pe termen lung cu comunitățile de romi și autorități din întreaga țară, cu organizații interguvernamentale, cu parteneri ai societății civile din țară sau străinătate, precum și cu donatori, relații susținute printr-o comunicare strânsă, transparență instituțională și advocacy. Romani CRISS combină militantismul civic local cu influențarea și monitorizarea de programe de politici publice care se adresează romilor, din perspectiva drepturilor omului și a drepturilor minorităților.

Autori: Radu Răileanu, Oana Tabă, Adrian Szelmenczi, Ionuț Codreanu, Loredana Diaconescu, Răzvan Martin

A contribuit: Cristina Belc

Îndrumare și feedback: Mircea Toma și Marian Mandache

Mulțumiri pentru sprijin echipei de net-rangeri coordonată de Larisa Poșircă: Andrei Fetcu, Eduard Alexandru Prisecaru, Ioana Popescu, Anișoara Diaconu, Mara Nedelcu, Maria Cojocaru, Teofil Ene, Samuel Ene, Tabita Ene, Emanuela Oancea, Alexandra Oancea, Ana Maria Ion, Alexandru Călin, Ștefan Donea, Flori-Nicoleta Șerban, Oana-Cristina Guță, Andrei Stoica, Mihai Dobrotă, Cristian Sovar, Nicoleta Toma, Mihaela Constantin, Ana Stan, Tea Nicolae, Doina Golea, Valentina Stan, Marius Chiriac

Tehnoredactare și design: Dan Ichimescu

Montaj și sunet: Alex Gheorghe

CC BY 3.0

ActiveWatch

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București, Romania

+4021 313 40 47 021 637 37 67

office@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro www.facebook.com/ActiveWatch

Romani CRISS

Str. Răspântiilor nr.11, sector 2, București, cod poștal 020547

Tel: 021.310.70.70

Mobil: 0740.19.46.46

Fax:031.815.76.23

Email: office@romanicriss.org

Cuprins

Metodologie / 7

1. Legislația națională / 8

Constituția României / 8

Ordonanța 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare / 9

Noul Cod Penal / 10

Alte prevederi legislative legate de discursul instigator la ură / 12

Inițiativa legislativă a deputatului Bogdan Diaconu, de a schimba denumirea romilor din „rom” în „țigan” / 13

Inițiativa deputatului Liviu Dragnea – Lege privind promovarea demnității umane / 14

2. Jurisprudență CEDO și analizarea activităților de sancționare a discursului instigator la ură derulate de instituțiile publice cu competență în domeniu / 16

2.1. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului legată de discursul instigator la ură / 16

Handyside împotriva Marii Britanii / 16

Otto-Preminger-Institut contra Austriei / 16

Wingrove contra Marii Britanii / 17

Féret contra Belgiei / 17

Vejdeland și alții contra Suediei / 17

Norwood contra Marii Britanii / 18

Gündüz contra Turciei / 18

Garaudy contra Franței / 18

Delfi As contra Estoniei / 19

Aksu contra Turciei / 19

2.2. Cauze de incitare la ură sau discriminare și cauze legate de infracțiuni prevăzute de OUG 31/2002 pe rolul parchetelor/instanțelor naționale / 20

2.3. Analiza hotărârilor emise de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării / 22

Concluzii / 24

2.4. Analiza deciziilor de sancționare emise de către Consiliul Național al Audiovizualului / 24

Concluzii / 26

3. Autoreglementări / 27

3.1. Autoreglementări la nivelul partidelor politice / 27

Partidul Național Liberal / 28

Partidul Social Democrat / 28

Uniunea Națională pentru Progresul României / 29

Alianța Liberalilor și Democraților / 30

Partidul Mișcarea Populară / 30

Partidul România Unită / 31

- Partidul Puterea Umanistă / 32
- Partidul Social Românesc / 32
- Uniunea Democrată a Maghiarilor din România / 33
- 3.2. Autoreglementări la nivel de organizații media / 33
 - Clubul Român de Presă / 33
 - Convenția Organizațiilor de Media / 34
 - Asociația Română de Comunicații Audiovizuale / 34
 - Alte documente de auto-reglementare inițiate de organizații sau proiecte din afara industriei/breslei mass-media. / 35
 - Concluzii / 37
 - Recomandări / 38
- 3.3. Autoreglementarea în industria publicității / 38
- 3.4. Autoreglementări la nivel de redacții / 39
 - Adevărul / 40
 - Evenimentul Zilei / 41
 - Gândul / 41
 - Hotnews / 42
 - Mediafax / 42
 - Ziare.com / 43
- 3.5. Autoreglementări la nivelul federațiilor sportive / 43
 - Federația Română de Fotbal (FRF) / 44
 - Recomandări / 46
 - Federația Română de Handbal / 46
 - Concluzii / 47
 - Federația Română de Hochei pe Gheață (FRHG) / 47

4. Manifestări ale discursului instigator la ură în spațiul public / 48

- 4.1. Discursuri instigatoare la ură din spațiul public / 48
 - Gheorghe Funar numește maghiara „limba cailor” la TVR1 / 48
 - Corneliu Vadim Tudor și Miron Cozma, afirmații jignitoare față de diasporă, la România TV / 48
 - Articol împotriva romilor publicat în ziarul Graiul Sălajului / 49
 - Ministrul transporturilor Ioan Rus, afirmații jignitoare față de familiile celor plecați la muncă în străinătate, la Digi 24 / 49
 - Mihaela Rădulescu numește „oameni anormali” persoanele aparținând comunității LGBT / 49
 - Galeria Dinamo, banner rasist împotriva romilor / 49
 - Dumitru Dragomir, declarații antisemite la o televiziune de sport / 50
 - Daniel Predoiu, lider PSD Olt, postare de admirație față de Adolf Hitler pe Facebook / 50
 - Cheloo, fotografie cu simboluri naziste postată pe Facebook / 50
 - Ambasadorul României în Armenia, glume despre evrei și remarci nepotrivite cu privire la membrii comunității LGBT / 50
 - Mădălin Voicu, afirmație cu caracter antisemit / 50
 - Radu Banciu, tirade islamofobe în contextul atentatului de la Charlie Hebdo / 51
 - Traian Băsescu, declarații islamofobe pe fondul construcției unei moschei de mari

dimensiuni la București și al crizei refugiaților. / 51

4.2 Calendarul urii / 52

Campania pentru alegerile prezidențiale 2014 / 52

Romanians are coming – documentarul care a divizat România / 53

Inițiativă legislativă de înlocuire a denumirii oficiale din rom în țigan / 54

Marșul normalității vs Gay Pride 2015 / 54

„Cea mai mare moschee din Europa”, cea mai mare polemică a verii 2015 / 55

Falsul scandal al mașinii de poliție inscripționată bilingv / 55

Criza refugiaților și cotele impuse de Comisia Europeană / 56

4.3. Manifestări publice de intoleranță / 56

Protest pentru revenirea la denumirea de „țigani” a membrilor etniei rome / 57

Petiție online „Stop confuziei culturale cu țiganii / romii. Stop discriminării!” / 57

Marșul împotriva mafiei imobiliare – octombrie 2014 / 57

Marșul împotriva mafiei imobiliare – august 2015 / 58

Cartea „Fața nevăzută a homosexualității” / 58

Împărțirea unei boșuri homofobe în timpul orei de religie la un liceu din Brașov / 58

„Marșul normalității” / 59

Conferința „Homosexualitate – ce ne spune Biblia” organizată la Casa de Cultură a Studenților, Cluj / 59

Rapperii Dragonu și Cedry2k condamnă public homosexualitatea și avortul și promovează legionari ca fiind eroi ai neamului / 59

Marș memorial Avram Iancu organizat la Cluj de Noua Dreaptă pe data de 15 martie 2015 / 60

Contra-manifestație organizată de Noua Dreaptă împotriva comemorării celor 13 generali ai revoluției maghiare de la 1848 – 1849 și vandalizarea monumentului dedicat memoriei acestora / 60

Arborarea de drapele negre la Târgul Secuiesc cu ocazia Zilei Naționale a României / 61

Proteste împotriva construirii unei moschei la București / 61

Protest anti-refugiați la Câmpulung Muscel / 61

Protest anti-refugiați în octombrie, la București / 61

5. Manifestări publice pro toleranță / 62

Marș împotriva rasismului pe data de 2 iulie, la Cluj / 62

Marșul diversității, a zecea ediție / 62

Bucharest Pride 2015 / 63

Festivalul Romani Kultura / 63

Festivalul Solidarității Pakivalo / 63

Dezvelirea primului monument care comemorează Holocaustul împotriva romilor / 63

Ruga copiilor romi, a XIX-a ediție / 63

Festival-concurs în memoria celor mai buni violiniști romi din județul Sălaj / 64

Nomad International Film Festival / 64

Marș antidiscriminare la Satu Mare / 64

Aferim! / 64

Serile Filmului Gay / 64

Secțiune LGBT la Next Film Festival / 64

Piesa de teatru „Trilogia Americana” ,partea I „Orice pentru tine” / 65

Luna istoriei LGBT / 65

„Zilele culturale maghiare” la Brașov / 65

Flashmob la Cluj împotriva refuzului de a monta plăcuțe bilingve în limba maghiară / 65

Acțiunea Îmbrățișează un maghiar / Îmbrățișează un român / 65

Concluzii generale / 66

METODOLOGIE

Perioada de referință pentru cercetare a fost octombrie 2014 – octombrie 2015. Excepție fac acele capitole referitoare la analiza modului în care autoritățile publice cu atribuții în sancționarea discursului instigator la ură și-au făcut datoria.

Pentru capitolul referitor la legislație, am urmărit două direcții: (a) modificări în legislația deja existentă cu impact în zona discursului instigator la ură și (b) noi inițiative legislative care pot avea implicații în modul în care este tratat subiectul sau care pot genera o atmosferă favorabilă discursului instigator la ură.

În ceea ce privește prima direcție, am plecat de la articolele de lege incluse în cercetarea realizată de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile în anul 2014, „Discursul instigator la ură în România”. După o simplă trecere în revistă a celor discutate deja în respectiva cercetare, am urmărit dacă au existat modificări asupra respectivelor articole de lege și am discutat implicațiile acestor modificări. Pentru cea de-a doua direcție, am monitorizat și studiat proiectele de lege publicate pe site-urile Camerei Deputaților și ale Senatului și am urmărit informațiile din presă cu privire la aceste proiecte legislative.

Pentru realizarea capitolului referitor la analiza modului în care autoritățile publice cu atribuții în sancționarea DIU și-au îndeplinit această sarcină, am urmărit hotărârile CNA, CNCD și ale instanțelor din România, dar am discutat și despre jurisprudența CEDO în materie de hate speech.

În capitolul referitor la autoreglementări, ne-am uitat la acelea cu privire la sancționarea discursului instigator la ură, sau la lipsa acestor reglementări, la nivel de: partide politice (parlamentare sau nou înființate, dar care au minim un membru în parlament sau pentru care există posibilitatea să intre în Parlament la alegerile viitoare); redacții; asociații de presă și ale jurnaliștilor (de exemplu: Clubul Român de Presă, COM etc.); asociații sportive care se confruntă mai des cu probleme de discurs instigator la ură ca urmare a comportamentului suporterilor echipelor din România (Federația Română de Fotbal, Liga Profesionistă de Fotbal, Federația Română de Hochei pe Gheață).

Pentru realizarea cercetării, am căutat informații cu privire la aceste reglementări pe site-urile acestor entități. În cazul în care aceste informații nu au fost disponibile, le-am solicitat prin e-mail. De asemenea, am solicitat informații și cu privire la modul în care aceste prevederi sunt puse în practică. Acele entități pentru care nu am găsit informațiile pe site și care nici nu au răspuns solicitărilor noastre au fost prezentate ca atare în raport.

Pentru capitolul referitor la monitorizarea manifestărilor DIU în spațiul public, ne-a interesat să urmărim care au fost cazurile cele mai importante din perioada de referință în care politicieni și diverse personalități publice au fost emițători ai acestui tip de discurs. De asemenea, ne-au interesat manifestațiile, campaniile și evenimentele organizate în vederea diseminării de mesaje care intră în sfera discursului instigator la ură. Nu în ultimul rând, am urmărit cazurile foarte vizibile din presă, adică subiectele care s-au manifestat în spațiul public prin valuri de articole cu conținut discriminatoriu sau instigator la ură sau care au generat hate speech în zona de comentarii. Unul dintre aceste cazuri a fost prezentat și în format video.

În cel din urmă capitol, referitor la manifestările publice pro-toleranță, am aplicat aceleași metode ca cele menționate la capitolul 4 și am urmărit campanii, evenimente sau manifestații gândite pentru a combate discursul instigator la ură sau care au putut avea acest efect și care s-au desfășurat în perioada de referință a proiectului.

1. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ

Discursul instigator la ură naște multe controverse, inclusiv de natură legislativă. A folosi un discurs instigator la ură poate conduce la încălcarea drepturilor celor țintiți de discurs. A limita un discurs, prin a-l încadra legislativ ca fiind contravenție sau infracțiune, constituie o limitare a libertății de expresie, ceea ce, în unele situații, poate reprezenta chiar încălcarea acestui drept. Așadar, dreptul la liberă exprimare intră uneori în conflict cu alte drepturi, precum dreptul la demnitate umană și dreptul de a nu fi supus discriminării.

Capitolul de față își propune să analizeze legislația națională care reglementează, direct sau indirect, discursul instigator la ură. De asemenea, capitolul vizează analiza propunerilor legislative din ultimul an, care ar avea un impact asupra reglementării discursului instigator la ură, dacă ar fi adoptate.

Constituția României

În perioada analizată, nu au existat modificări ale Constituției României. Următoarele prevederi sunt legate direct sau indirect de discursul instigator la ură sau de principii adiacente acestuia:

- Constituția include principiul egalității între cetățeni - *Articolul 4 (2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială;*
- Articolul 16 include principiul nediscriminării – *Articolul 16 (2) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări;*
- Articolul 20 include principiul aplicării cu prioritate a prevederilor tratatelor și pactelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului - *Articolul 20 (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile;*
- Libertatea de exprimare este prevăzută de Articolul 30, care include și limitări, precum acelea prevăzute de alineatele 6, respectiv 7 – *Articolul 30 (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară și nici dreptul la propria imagine; Articolul 30 (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

ECRI a recomandat, în cel de-al treilea raport cu privire la România, modificarea Constituției României, în sensul includerii unei prevederi care să restricționeze libertatea de expresie, adunare și asociere în scopul combaterii rasismului, așa cum este detaliat de ECRI în Recomandarea de Politică Generală nr. 7, privind legislația națională referitoare la combaterea rasismului și discriminării rasiale. În cel de-al patrulea raport cu privire la România, ECRI repetă recomandarea, considerând că actualele prevederi nu sunt suficiente, așa cum sunt ele formulate, fiind nevoie de un semnal mai clar: „*Constituția ar trebui, prin urmare, să prevadă că exercitarea libertății de expresie, adunare și asociere poate fi restricționată în scopul combaterii rasismului, conform CEDO și în acord cu RPG nr 7*”.¹

¹ Par. 8, Raportul ECRI privind România (al patrulea ciclu de monitorizare), Adoptat pe 19 martie 2014, Publicat pe 3 iunie 2014

Ordonanța 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

Ordonanța 137/2000 a transpus Directiva Consiliului 2000/43/CE cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică și Directiva Consiliului 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea tratamentului egal privind ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă. Ordonanța 137/2000 cuprinde reglementarea discursului instigator la ură în cadrul Articolului 15: *Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.*

În 2013, au intervenit modificări ale Ordonanței 137/2000, cu scopul de a aduce legislația națională antidiscriminare în conformitate cu prevederile Directivei Consiliului 2000/43/CE. Aceste modificări nu vizează Articolul 15, care reglementează discursul instigator la ură, însă vor fi descrise în paragrafele următoare, deoarece orice modificare a cadrului legislativ antidiscriminare are implicații indirecte și asupra discursului instigator la ură.

Înainte de modificările introduse în 2013, OG 137/2000 includea situații de discriminare care se interpretau ca fiind excepții, acestea neintrând sub incidența ordonanței. Totodată, OG 137/2000 nu prevedea un principiu general de excepție de la discriminarea directă, așa cum prevede Directiva 2000/43/CE: *În foarte puține cazuri, un tratament diferit poate fi justificat atunci când o caracteristică legată de originea rasială sau etnică constituie un caz special și determină o cerință ocupațională, atunci când obiectivul este legitim iar cerința este proporțională.* Prin urmare, modificările din 2013 au introdus excepția de discriminare directă, prin introducerea Articolului 4¹. Articolele 9 și 13 (2) din OG 137/2000 au fost abrogate, pentru că prevedeau excepții cu caracter special:

- *(Fostul) Art. 9: Prevederile art. 5 - 8 nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului angajatorului de a refuza angajarea unei persoane care nu corespunde cerințelor și standardelor uzuale în domeniul respectiv, atâta timp cât refuzul nu constituie un act de discriminare în sensul prezentei ordonanțe.*
- *(Fostul) Art. 13 (2): Prevederea alin. (1) nu poate fi interpretată în sensul restrângerii dreptului autorităților de punere în aplicare a planurilor de sistematizare și amenajare a teritoriului, atât timp cât mutarea se face în condițiile legii, iar măsura luată nu este determinată de apartenența persoanei sau a grupului de persoane în cauză la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a acestora.*

În același scop, anume de a elimina acele prevederi care includeau excepții cu caracter special, a fost modificat articolul 10, literele c) – g). În varianta anterioară modificărilor din 2013, refuzul acordării unor diferite servicii nu era considerat discriminare în cazul în care restrângerea era „justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop” erau „adevate și necesare”.

OG nr. 2/2001, privind regimul juridic al contravențiilor, prevede ca termen de prescripție a aplicării amenzii contravenționale 6 luni de la data săvârșirii faptei, în cazul contravențiilor simple, respectiv 6 luni de la data constatării faptei, în cazul contravențiilor continue.

Această prevedere se aplica și faptelor de discriminare, până la modificarea OG 137/2000 din 2013: Articolul 26 alin. 2¹: *Aplicarea sancțiunilor contravenționale prevăzute la alin. (1) se prescrie în termen de 6 luni de la data sesizării Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.*

Înainte de modificările din 2013, mai exista o neconcordanță între Directiva 2000/43/CE și legea națională, anume cea legată de sarcina probei. Înainte de modificare, OG 137/200 prevedea obligația reclamantului de a dovedi „*existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea*” îi revenea „*sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare*”. Articolul 20 alin. (6) a fost modificat astfel încât reclamantul trebuie doar să **prezinte** „*fapte pe baza cărora poate fi prezumată existența unei discriminări directe sau indirecte*”, după care sarcina probei este inversată, persoana împotriva căreia s-a formulat sesizarea revenindu-i „*sarcina de a dovedi că nu a avut loc o încălcare a principiului egalității de tratament*”.

Noul Cod Penal

Din data de 1 februarie 2014 a intrat în vigoare Noul Cod Penal, care prevede modificări care au legătură, direct sau indirect, cu reglementarea discursului instigator la ură.

În Noul Cod Penal, discursul instigator la ură este reglementat în **articolul 369**, infracțiunea fiind denumită *Incitarea la ură sau discriminare*: „*Incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*”. Articolul 317 din Codul Penal incrimina **incitarea la discriminare**, considerându-se că instigarea la ură reprezintă un act material al instigării la discriminare. Noul Cod Penal incriminează în mod explicit instigarea la ură, infracțiunea fiind denumită **incitarea la ură sau discriminare**. Față de articolul 317 din Codul penal, singura modificare este renunțarea la enumerarea criteriilor discriminării, considerându-se că acestea sunt deja reglementate de legea specială – Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

O altă infracțiune preluată din Codul penal anterior este cea prevăzută de Art. 368 – **Instigarea publică**: *Fapta de a îndemna publicul, verbal, în scris sau prin orice alte mijloace, să săvârșească infracțiuni [...]*.

Noul Cod Penal reunește **abuzul în serviciu** contra intereselor persoanelor, contra intereselor publice și prin îngrădirea unor drepturi într-un singur articol. Alineatul 2 prevede în mod specific îngrădirea unui drept al unei persoane sau crearea pentru aceasta a unei situații de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

Articolul 405 privind propaganda pentru război a fost preluat din Codul penal anterior. Modificarea se referă la faptul că infracțiunea a fost inclusă în cadrul celor contra securității naționale, în timp ce în Codul penal anterior aceasta era inclusă în cadrul infracțiunilor contra păcii și omenirii.

OUG nr. 31 / 2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii.

OUG nr. 31/2002 a suferit modificări în 2013, respectiv în 2015. Cele din 2015 au declanșat numeroase dezbateri în sfera publică.

Modificarea din 2013 prevede abrogarea articolului 7, care stabilea procurorul ca organ de urmărire penală pentru infracțiunile prevăzute de art. 3-6, în mod obligatoriu.

Modificarea din 2015 a fost propusă din mai multe motive. În nota de fundamentare pentru proiectul de lege care a adus modificările din 2015, inițiatorii atrag atenția asupra faptului că acele cazuri care au ajuns în fața Parchetului, în temeiul OUG 31/2002, s-au finalizat cu închiderea dosarului. Inițiatorii modificării OUG 31/2002 subliniază că majoritatea dosarelor au fost închise pe baza interpretărilor legii care fac referire la Holocaust. Interpretarea sintagmei „Holocaustul pe teritoriul României” s-a făcut, conform inițiatorilor legii, prin exploatarea faptului că teritoriile actuale ale României „nu corespund cu cele administrate în acea perioadă de guvernele

istorice”². Al doilea motiv pentru inițierea legii de modificare a fost faptul că varianta anterioară a ordonanței nu se referea și la Mișcarea Legionară, ci doar la fascism, rasism, xenofobie și la persoanele vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii.

Inițiatorii legii folosesc două argumente care susțin ipoteza acestora, anume că legionarismul face parte din familia mișcărilor fasciste. Primul argument este Legea 51/1991 privind siguranța națională a României, care consideră acțiunile legionare, alături de cele totalitariste, extremiste, fasciste, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste, ca fiind acțiuni care „*pot pune în pericol sub orice formă unitatea și integritatea teritoriilor a României*”. Al doilea argument invocat de inițiatorii legii este o decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția I Civilă, care menționează: „*mișcarea legionară a fost în esență, organizație de tip paramilitar terorist, de orientare naționalist fascistă, cu caracter mistic religios, violent anticomunist, dar, printre altele, și antisemit*”³.

În propunerea de lege, se dorea introducerea în titlu a sintagmei „combaterea infracțiunilor”, însă actuala variantă a titlului ordonanței este: „Ordonanță de urgență privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid, contra umanității și de crime de război.”

La articolul 1, care precizează aria de reglementare a ordonanței, a fost adăugat și caracterul legionar, alături de cel fascist, rasist sau xenofob. Același lucru a fost pus în practică și în ceea ce privește Art. 4 alin (1), (2) și Art. 5.

Articolul 2 definește termeni folosiți în ordonanță. A fost modificată definiția sintagmei „holocaust pe teritoriul României”, în prezent aceasta fiind înțeleasă ca „*persecuția sistematică și anihilarea evreilor și a rromilor, sprijinită de autoritățile și instituțiile statului român în teritoriile administrate de acestea în perioada 1940-1944*”, spre deosebire de varianta anterioară, care făcea referire la anihilarea evreilor europeni de către Germania nazistă, de aliații și colaboratorii săi. În varianta anterioară, se făcea referire la anihilarea romilor după cum urmează: „De asemenea, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, o parte din populația romă a fost supusă deportării și anihilării”. Actuala definiție este clară din punct de vedere al timpului și spațiului precum și din punctul de vedere al rolului statului român în punerea în practică a politicii naziste. De menționat este faptul că inițiatorii au propus o variantă de definiție care nu includea menționarea romilor ca victime ale holocaustului, fapt ce a fost sesizat de către Guvern, în punctul de vedere asupra proiectului de lege.

Este adăugată în cadrul articolului 2 și o definiție a Mișcării Legionare: „organizație fascistă din România care a activat în perioada 1927-1941 sub denumirile de «Legiunea Arhanghelului Mihail», «Garda de Fier» și «Partidul Totul pentru Țară»”.

Articolul 6 din varianta anterioară a Ordonanței prevedea interzicerea și sancționarea negării holocaustului și a efectelor acestuia. Varianta modificată a articolului 6 extinde modalitățile prin care se poate realiza exprimarea în favoarea holocaustului: Articolul 6 (1): „*Negarea, contestarea, aprobarea, justificarea sau minimalizarea în mod evident, prin orice mijloace, în public, a holocaustului ori a efectelor acestuia, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă*”.

În plus, la Articolul 6 se adaugă un nou alineat care interzice și sancționează negarea, contestarea, aprobarea, justificarea sau minimalizarea genocidului, a crimelor contra umanității și a crimelor de război, așa cum sunt definite de Statutul Curții Penale Internaționale și în Carta Tribunalului Militar Internațional. Pentru a intra în sfera de acoperire a Art. 6 (2), genocidul, crimele contra umanității și crimele de război negate, contestate, aprobate, justificate sau minimalizate trebuie să fie recunoscute ca atare printr-o hotărâre a „Curții Penale Internaționale, a Tribunalului Militar Internațional înființat prin Acordul de la Londra, la data de 8 august 1945, a

² Expunere de motive, disponibilă aici: <http://www.cdep.ro/proiecte/2014/100/90/3/em288.pdf>

³ Decizia nr. 1.709 din 09 martie 2012 a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, a Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda sau a oricărui alt tribunal penal internațional înființat prin instrumente internaționale relevante și a căror competență este recunoscută de statul român”.

Au existat contestații ai modificărilor aduse de Legea nr. 217/2015, pentru modificarea și completarea OUG nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, denumită în spațiul public „legea antilegionară”. Dintre criticile aduse menționăm faptul că prin modificările aduse s-ar limita libertatea de exprimare și de conștiință. De asemenea, a fost criticat faptul că printre ideologiile care intră în aria legii menționate nu a fost inclus și comunismul. În plus, ca argument împotriva modificărilor aduse de Legea nr. 217/2015, a fost invocată existența altor reglementări care asigură interzicerea discriminării și protecția drepturilor omului.

Alte prevederi legislative legate de discursul instigator la ură

- **Legea nr. 4/2008 privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și a jocurilor sportive**, care prevede că „Incitarea în public sau prin mass-media la acte de violență, în legătură cu competiția sau jocul sportiv, de către conducătorii de cluburi, oficiali sau sportivi constituie contravenție.” De asemenea, legea incriminează două fapte, anume „Utilizarea în arena sportivă a simbolurilor fasciste, rasiste sau xenofobe, răspândirea ori deținerea, în vederea răspândirii, de asemenea simboluri în arena sportivă” și „Promovarea cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unei infracțiuni contra păcii și omenirii sau promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe prin propagandă, săvârșită prin orice mijloace în incinta arenei sportive”, făcându-se trimitere la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 107/2006, cu modificările și completările ulterioare⁴.
- **Legea nr. 60 din 1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice** interzice, în cadrul Art. 9, adunările publice prin care se urmărește: a) *propagarea ideilor totalitare de natură fascistă, comunistă, rasistă, șovină sau ale oricăror organizații terorist-diversioniste, defăimarea țării și a națiunii, îndeemnarea la ură națională sau religioasă, incitarea la discriminare, la violență publică și la manifestări obscene, contrare bunelor moravuri.*
- **Legea nr. 504/2002 a audiovizualului**⁵
- **Legea nr. 489 din 28 decembrie 2006, privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor**⁶.

⁴ Prevederile legate de discursul instigator la ură nu au fost modificate recent. Studiul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile, „Discursul instigator la ură”, din 2014 include un capitol cu privire la cadrul legislativ relevant pentru această tematică.

⁵ Vezi Studiul FDSC, „Discursul instigator la ură”, 2014, disponibil aici: http://www.fdsc.ro/library/files/studiul_diu_integral.pdf

⁶ Vezi Studiul FDSC, „Discursul instigator la ură”, 2014, disponibil aici: http://www.fdsc.ro/library/files/studiul_diu_integral.pdf

Inițiativa legislativă a deputatului Bogdan Diaconu, de a schimba denumirea romilor din „rom” în „țigan”

În anii precedenți, au mai fost promovate inițiative similare de mai multe autorități și persoane publice⁷.

Din 2008 și până în prezent, au existat trei inițiative legislative de schimbare a denumirii romilor din „romi” în „țigani”. Două dintre acestea au fost respinse definitiv, în 2008, respectiv în 2011. Inițiativa deputaților Bogdan Diaconu și Virgil Guran din luna aprilie a anului 2015, a primit avize negative de la Consiliul Legislativ, de la Comisia pentru egalitatea de șanse, de la Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități, și a fost respinsă de Senat.

În expunerea de motive, deputatul argumentează că o astfel de lege este necesară pentru „restabilirea corectitudinii denumirii și evitarea confuziei care are loc în străinătate între denumirea de „român” și cea de „rom””. Acesta aduce ca exemplu documentarul „The Romanians are coming”, difuzat de canalul britanic Channel 4, titlul făcând referire la venirea românilor în Marea Britanie, iar documentarul făcând, în opinia sa, referire la „comportamentul și viața țiganilor în Marea Britanie”. Inițiatorul menționează că termenul de „rom” este o invenție recentă, explicând cum acesta a fost asumat, în mod greșit, de către statul român, în anul 2000, printr-un memorandum al ministrului de externe de la acea vreme, Petre Roman.

Propunerea de lege inițiată de deputații Bogdan Diaconu și Virgil Guran.

⁷ Amintim, dintre aceste inițiative:

Memorandumul nr. H (03)/169 din 31 ianuarie 1995 „Probleme privind denumirea unei etnii care trăiește în România”, adresat de Ministrul Afacerilor Externe Președintelui României;

Memorandumul D2/1094 din 29 februarie 2000 adresat de Ministrul Afacerilor Externe Primului-Ministru al României;

Propunerea legislativă înaintată prin adresa nr. 621 din 23 oct. 2007 de către senatorul PRM Gheorghe Funar și deputații PRM Ioan Aurel Rus și Mircea Costache;

Moțiunea pentru o Rezoluție a Parlamentului European privind înlocuirea termenului „rom” (B7-0537/2010), inițiată de europarlamentarul Sebastian Bodu;

Propunerea legislativă înaintată prin adresa nr. Bpi 668/06.09.2010 de către deputatul Silviu Prigoană.

Avizul Consiliului Legislativ, al Comisiei pentru egalitatea de șanse și al Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități

Se semnalează faptul că proiectul nu este însoțit de o evaluare preliminară a impactului reglementărilor propuse asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Cele două propuneri legislative anterioare, cu teme identice, sunt menționate, făcându-se precizarea că acestea au primit aviz negativ de la Consiliul Legislativ. Consiliul Legislativ se limitează la a enumera prevederile legislației Uniunii Europene, care vin în contradicție cu propunerea de lege, menționând incompatibilitatea și cu prevederile în materia protecției drepturilor omului ale Consiliului Europei sau ale Organizației Națiunilor Unite, fără a le detalia.

Același tip de argumente este repetat și de Comisiile pentru egalitatea de șanse și pentru drepturile omului, culte și minorități.

În data de 3 noiembrie 2015, Senatul României a respins propunerea, aceasta fiind transmisă Camerei Deputaților, spre dezbateri.

Precizăm că denumirea de „rom” nu este un termen apărut recent. Termenul de rom provine din limba romani și înseamnă om, bărbat. Termenul de rom a fost utilizat cu neîntrerupere în limba romani de secole, și a fost atestat în lucrările unor autori recunoscuți, precum Mihail Kogălniceanu (1837) sau Barbu Constantinescu (1878).

Nicio instituție nu poate impune unei minorități cum să se numească, identifice sau să se autodefinească. Ori de câte ori se vizează, prin astfel de inițiative, evitarea confuziei dintre romi și români, se omite faptul că legea română produce efecte în România și nu poate schimba percepția existentă la nivelul unor societăți străine și „educa” cetățenii străini. Singurul rezultat concret al acestor inițiative populiste și discriminatorii este stigmatizarea și încălcarea drepturilor fundamentale ale romilor. Mai mult, simplul argument că se urmărește evitarea confuziei dintre „romi” și „români” denotă faptul că romii nu sunt considerați români de cei care susțin astfel de inițiative.

Inițiativa deputatului Liviu Dragnea – Lege privind promovarea demnității umane

Inițiativa a fost înregistrată la Senat în data de 21 septembrie 2015. Scopul proiectului de lege este, așa cum se prezintă în forma inițiatorului, promovarea demnității umane și toleranței în cadrul societății, garantarea toleranței față de orice grup social, respectiv prevenirea și combaterea defăimării sociale, a incitării la ură și discriminare socială.

În primul articol, sunt definite conceptele abordate prin propunerea de lege, inclusiv noțiunea de „defăimare socială”: „*fapta sau afirmația prin care o persoană este pusă în situație de inferioritate pe temeiul apartenenței sale la un anumit grup social*”. De asemenea, se definește noțiunea de „incitare la ură și discriminare socială” ca: „*incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unui grup social*”.

Promovarea demnității umane și toleranței se va realiza, conform proiectului de lege, printr-o serie de măsuri din sfera activității didactice, de la formarea inițială a cadrelor didactice, până la introducerea criteriilor de performanță legate de promovarea demnității umane și toleranței, pentru evaluarea cadrelor didactice. De asemenea, promovarea demnității umane și toleranței se va realiza printr-o serie de măsuri legate de administrația publică și de funcționarii publici, precum și prin mass-media. Proiectul de lege propune și înființarea unui Departament pentru Promovarea Demnității Umane și Toleranței, în cadrul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

Proiectul de lege încadrează „defăimarea socială” ca și contravenție, comiterea acesteia fiind sancționată prin amendă.

Dispozițiile finale ale propunerii de lege cuprind termene limită pentru realizarea anumitor activități de către Departamentul pentru Promovarea Demnității Umane și Toleranței, de Agenția Națională a Funcționarilor Publici și de Societatea Română de Televiziune, respectiv Societatea Română de Radiodifuziune.

Propunerea a primit aviz favorabil din partea Consiliului Legislativ. În punctul de vedere al Guvernului, se menționează că majoritatea conceptelor introduse de proiectul de lege sunt incluse deja, sub o formă sau alta, în alte acte normative. Legat de conceptul de „defăimare socială”, Guvernul atrage atenția asupra faptului că acesta nu se regăsește în legislația comunitară. De asemenea, Guvernul subliniază faptul că definiția „incitării la ură și discriminare socială” ar trebui eliminată, având în vedere că aceasta vine în contradicție cu infracțiunea de incitare la ură sau discriminare, așa cum este ea definită de art. 369, din Noul Cod penal.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării susține, de asemenea, proiectul de lege. Observațiile făcute de Guvern și cele făcute de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării nu se regăsesc în forma adoptată de Senat și transmisă Camerei Deputaților - Cameră decizională, spre dezbateri.

Mai multe organizații neguvernamentale au criticat proiectul de lege⁸. Printre aspectele criticate, pe care le reiterăm, se numără⁹:

- Instituirea responsabilității colective;
- Permitea sancționării solicitărilor pentru autonomie ale comunităților minoritare;
- “Dublarea și înrăutățirea” prevederilor din actuala legislație antidiscriminare;
- Definirea vagă a unor concepte, care conduce inclusiv la limitarea libertății de exprimare;
- Crearea organismului din cadrul CNCD-ului este considerat „inadecvat pentru domeniul discriminării”, subliniindu-se că „nu respectă standarde de independență, transparență și minime garanții procesuale”.

Punctul de vedere al organizațiilor neguvernamentale a fost asumat inclusiv de organizațiile Active Watch și Romani CRISS, autoare ale prezentei publicații.

⁸ Centrul de Resurse Juridice, Romani CRISS, Convenția Organizațiilor de Media, ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului în România, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Societatea Academică

⁹ Toate comentariile și observațiile organizațiilor menționate pot fi consultate aici:

<http://www.crj.ro/initiativa-legislativa-a-domnului-dragnea-aprobata-de-senat-o-lipsa-cronica-de-intelegere-a-fenomenului-discriminarii/>

2. JURISPRUDENȚĂ CEDO ȘI ANALIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE SANȚIONARE A DISCURSULUI INSTIGATOR LA URĂ DERULATE DE INSTITUȚIILE PUBLICE CU COMPETENȚĂ ÎN DOMENIU

2.1. JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI LEGATĂ DE DISCURSUL INSTIGATOR LA URĂ

Discursul instigator la ură a făcut obiectul unui număr semnificativ de cauze de pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului. Discursul instigator la ură nu apare menționat, ca atare, în niciunul dintre drepturile prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Articolul 3 din Convenție prevede dreptul de a nu fi supus torturii, tratamentelor degradante și inumane. A folosi un discurs instigator la ură, în anumite contexte, poate reprezenta încălcarea demnității umane a unor indivizi sau grupuri, ceea ce poate fi interpretat ca o încălcare a Art. 3 din Convenție. Cauzele CEDO legate de discursul instigator la ură sunt discutate, de cele mai multe ori, în contextul limitării libertății de exprimare, drept prevăzut de Articolul 10 din Convenție.

Handyside împotriva Marii Britanii

Cu privire la importanța dreptului la exprimare, Curtea a stabilit, încă de la emiterea hotărârii în cazul *Handyside împotriva Marii Britanii*¹⁰, faptul că este una dintre „bazele esențiale ale unei societăți democratice, una dintre condițiile de bază pentru progres și pentru dezvoltarea tuturor”. Curtea a mai stabilit, în *Handyside*, că Articolul 10 protejează nu doar „idei care sunt privite favorabil și considerate inofensive [...], dar și pe acelea care șochează, ofensează sau deranjează statul sau orice alt sector al populației”. Secțiunea de față își propune să marcheze diferențele poziții luate de CEDO, în ceea ce privește tensiunea dintre libertatea de exprimare și alte drepturi, relevante pentru subiectul discursului instigator la ură – libertatea de religie (art. 9 din Convenție), dreptul la respectarea vieții private (art. 8 din Convenție), demnitatea umană, protejată de articolul 3 din Convenție.

Otto-Preminger-Institut contra Austriei

De exemplu, într-un caz în care libertatea de exprimare a intrat în conflict cu libertatea de religie, în cazul *Otto-Preminger-Institut contra Austriei*, CEDO a subliniat protecția specială de care beneficiază libertatea de gândire, conștiință și religie. Aplicantul, Otto-Preminger-Institut, a încercat să difuzeze un film care jignează religia catolică și sentimentele religioase ale persoanelor din Tyrol, o regiune în care majoritatea populației este catolică. Autoritățile au interzis difuzarea filmului într-o sală publică și au confiscat filmul. Aplicantul a pretins încălcarea libertății de exprimare.

Având în vedere că ar fi fost mult prea controversat să se pronunțe asupra semnificației „respectului” față de libertatea de religie¹¹, Curtea a decis să excludă din rândul tipurilor de discurs protejat „jignirea gratuită”¹², care aduce atingere drepturilor altora și care nu contribuie sub nicio formă la dezbateră publică¹³. Curtea a re-

¹⁰ Hotărârea din 7 decembrie 1976

¹¹ Malcom D. Evans, „From Cartoons to Crucifixes: Current Controversies Concerning the Freedom of Religion and the Freedom of Expression before the European Court of Human Rights”, *Journal of Law & Religion*, Vol. XXVI, 2010

¹² „Gratuitous offence”

¹³ Cauza Otto-Preminger-Institut contra Austriei, Hotărârea din 20 septembrie 1994, §49

ținut că nu a fost încălcată libertatea de exprimare a aplicantului, cu mențiunea că trei dintre judecători au emis o opinie separată. Opinia majoritară subliniază că restricția impusă de stat avea scopul de a respecta sentimentele religioase ale populației catolice, precum și de a asigura pacea religioasă. Pe de altă parte, opinia separată argumentează că art. 9 nu protejează sentimente religioase și că aplicantul a luat suficiente măsuri de precauție, prin anunțul public, pentru a-i preveni pe cei care s-ar fi simțit jigniți la vederea filmului.

Wingrove contra Marii Britanii

Tot într-o cauză care privește conflictul între libertatea de exprimare și libertatea de religie, *Wingrove contra Marii Britanii*¹⁴, CEDO a reținut că legile care interzic blasfemia religioasă pot fi necesare într-o societate democratică și pot fi compatibile cu Convenția doar dacă există proporționalitatea între modul în care sentimentul anti-religios este exprimat și pedepsele aplicate de stat. CEDO afirmă că nu se consideră blasfemie a exprima și a publica opinii ostile față de religia creștină, în cazul în care publicația este „decentă și temperată”. CEDO reafirmă principiul conform căruia „jignirile gratuite” și profanatorii nu sunt protejate de Convenție, principiu statuat în *Otto-Preminger-Institut contra Austriei*.

Féret contra Belgiei

În ceea ce privește discursul instigator la ură, CEDO a împrumutat testul „*bad tendency*” din doctrina Curții Supreme a SUA, **test care permite restricția libertății de exprimare de către stat atunci când un discurs are ca singur scop să incite sau să determine o acțiune ilegală**. Curtea Supremă a SUA a abandonat această doctrină, în prezent protejând inclusiv discursul instigator la ură, spre deosebire de CEDO, care tinde să nu protejeze discursul instigator la ură, aplicând testul „*bad tendency*”. Deși favorabil luptei împotriva discursului instigator la ură, au existat și voci care critică această doctrină a Curții, inclusiv din rândul judecătorilor CEDO, care au emis opinii separate în cauze precum *Féret contra Belgiei*. În cauza *Féret contra Belgiei*, CEDO a hotărât că libertatea de exprimare nu a fost încălcată prin faptul că un membru al partidului de extremă dreapta, Front National, a fost condamnat pentru incitare la ură pe teme rasiale. Trei judecători au argumentat, într-o opinie separată, că broșurile distribuite de membrul Front Național nu incitau la violență sau la vreun act concret de discriminare, și că sancțiunile aplicate de către statul belgian au fost disproporționate. Se vede faptul că judecătorii semnatori ai opiniei separate preferă doctrina americană, care protejează toate tipurile de discurs, inclusiv cel instigator la ură. Majoritatea judecătorilor CEDO, în această cauză și nu numai, este totuși refractară în a acorda protecție discursului instigator la ură, ceea ce este de înțeles, având în vedere istoria europeană.

Vejdeland și alții contra Suediei

În cauza *Vejdeland și alții contra Suediei*¹⁵, aplicanții au distribuit 100 de broșuri, lăsându-le în dulapurile unor elevi. Broșurile au fost realizate de o organizație – National Youth și conțineau sintagme precum „*propagandă homosexuală*”, considerând homosexualitatea ca având un „*efect distructiv moral asupra esenței societății*”, precum și cauza pentru HIV și SIDA. Aplicanții au fost condamnați pentru incitare împotriva unui grup, ceea ce a fost considerat, de către aceștia, o încălcare a dreptului la liberă exprimare. CEDO a hotărât, în unanimitate, că nu a fost încălcat art. 10 din Convenție. Doi dintre judecători au emis o opinie concurentă. Menționând că au fost foarte aproape de a concluziona că s-a încălcat libertatea de exprimare, cei doi judecători argumentează că ceea ce i-a determinat să considere opusul, a fost în special fenomenul de hărțuire și discriminare cu care se confruntă elevii și studenții LGBT.

¹⁴ Hotărârea din 25 noiembrie 1996

¹⁵ Hotărârea din 9 februarie 2012

Norwood contra Marii Britanii

O altă cauză CEDO care abordează discursul instigator la ură este **Norwood contra Marii Britanii**¹⁶. Aplicantul, membru al partidului politic de extremă dreapta British National Party, a afișat un poster mare la fereastra apartamentului său, care conținea o imagine a turnurilor gemene în flăcări, alături de următorul mesaj: „Islam, afară din Anglia – Protejați poporul englez”. Aplicantul a fost condamnat pentru afișarea mesajului și imaginii ostile, amenințătoare și abuzivă la adresa unui grup rasial sau religios. Aplicantul s-a adresat către CEDO pentru încălcarea art. 10 din Convenție. CEDO a făcut referire la Articolul 17 din Convenție, care interzice abuzul de drept: *„Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.”* Astfel, s-a considerat că aplicantul a invocat dreptul său la liberă exprimare într-o formă care abuzează de drepturile celorlalți, contrar celor prevăzute de art. 17. Afișarea posterului a constituit o *„expresie publică de atac față de toți musulmanii din Marea Britanie”*, care nu beneficiază de protecția asigurată de art. 10 din Convenție. Invocarea art. 17 din Convenție conduce la respingerea plângerii ca inadmisibilă.

Gündüz contra Turciei

În cauza **Gündüz contra Turciei**¹⁷, aplicantul s-a adresat către CEDO cu privire la pretinsa încălcare a dreptului său la liberă exprimare. Aplicantul, lider al unei secte islamiste, a făcut declarații, în timpul unei dezbateri televizate, cu privire la nemulțumirea sa legată de instituțiile contemporane seculare și democratice din Turcia, descriindu-le ca profane. Acesta a solicitat, în mod deschis, introducerea legii sharia. Instanțele din Turcia l-au condamnat pe aplicant la 2 ani de închisoare, pentru incitare la ură și ostilitate, pe teme de diferențe religioase. În această cauză, CEDO a hotărât că a fost încălcat articolul 10 din Convenție. Curtea a observat că aplicantul a fost invitat în emisiune întocmai pentru a-și prezenta viziunea nonconformistă, inclusiv sub aspectul criticării valorilor democratice, care nu sunt compatibile cu concepția sa despre Islam. Curtea subliniază faptul că aceste subiecte sunt foarte dezbătute în mass-media din Turcia și constituie o problemă de interes general. Încă o dată, se menționează de către CEDO că art. 10 protejează inclusiv informații și idei care șochează, jignesc sau deranjează. CEDO nu a considerat că afirmațiile aplicantului au instigat la violență sau la ură, concluzionând, așadar, că prin măsurile luate de statul turc împotriva aplicantului, s-a încălcat dreptul la liberă exprimare.

Garaudy contra Franței

Un alt aspect asupra căruia s-a pronunțat CEDO în câteva cauze este problema negării Holocaustului. În cauza **Garaudy contra Franței**¹⁸, aplicantul a fost condamnat de către instanțele franceze pentru negarea crimelor împotriva umanității, pentru publicarea unor afirmații defăimătoare și pentru incitare la ură rasială. Aplicantul, fost politician, a publicat o carte controversată, care, printre altele, ridică sub semnul întrebării natura și condițiile Holocaustului, numărul de evrei uciși, existența camerelor de gazare și legitimitatea Tribunalului de la Nuremberg. CEDO a respins plângerea, invocând art. 17 – abuzul de drept - și reținând: *„Negarea și rescrierea acestui tip de fapte istorice subminează valorile pe care se bazează lupta împotriva rasismului și antisemitismului și constituie o amenințare gravă la adresa ordinii publice”*.

CEDO a instituit practica de a invoca art. 17, considerând că anumite tipuri de discursuri sunt incompatibile

¹⁶ Hotărârea din 16 noiembrie 2004

¹⁷ Hotărârea din 4 decembrie 2003

¹⁸ Hotărârea din 24 iunie 2003

cu valorile proclamate și garantate de Convenție, precum: negarea Holocaustului, justificarea politicii pro-naziste, conectarea tuturor musulmanilor cu acte grave de terorism, sau portretizarea evreilor ca reprezentând sursa răului din Rusia.¹⁹

Delfi As contra Estoniei

În ceea ce privește exprimarea discursului instigator la ură prin mediul online, CEDO a emis o hotărâre în cauza **Delfi As contra Estoniei**²⁰. Agenția de știri online estoniană, Delfi, a publicat un articol despre o decizie controversată a unei companii de feriboturi. Din 185 de comentarii ale cititorilor articolului, 20 conțineau insulte și/sau limbaj de amenințare adresate acționarului principal al companiei de feriboturi. Acționarul, prin avocat, a solicitat ștergerea comentariilor jignitoare și acordarea daunelor. Agenția de știri a șters comentariile în aceeași zi în care i-a fost solicitat, însă a refuzat acordarea daunelor solicitate. Instanțele naționale estoniene au decis să oblige agenția de știri să plătească daune, reținând, totodată, că agenția de știri ar fi trebuit să prevină publicarea comentariilor jignitoare și să le șteargă de pe website din proprie inițiativă. Instanțele naționale au considerat că agenția de știri a avut de câștigat inclusiv din punct de vedere economic, deoarece comentariile au atras mai mulți vizitatori ai site-ului, ceea ce a determinat câștiguri provenite din publicitate. CEDO a reținut că nu a fost încălcată libertatea de exprimare, prin măsurile luate de statul estonian, inclusiv prin hotărârea Marii Camere. Se menționează, de către CEDO, că nu se poate solicita celor care depun plângeri să identifice autorii comentariilor anonime. Agenția de știri și-a asumat o anumită responsabilitate pentru comentariile cititorilor, permițându-le acestora să publice comentarii anonime.

Aksu contra Turciei

Cauza Aksu contra Turciei²¹ se referă la promovarea imaginilor stereotipice, jignitoare, în publicații sponsorizate de stat. Aplicantul, de origine romă, s-a adresat CEDO cu privire la două publicații - un dicționar, parțial finanțat de Ministerul de Cultură turc și o carte scrisă de un profesor și publicată de Ministerul Culturii. Ambele publicații conțineau idei legate de faptul că romii sunt hoți. Aplicantul a considerat că cele două publicații îl jigneau, având în vedere identitatea sa romă, încălcându-se art. 14, interzicerea discriminării, coroborat cu art. 8. Curtea a decis următoarele: să nu examineze plângerea sub aspectul încălcării art. 14; să examineze plângerea sub aspectul încălcării art. 8 – dreptul la respectarea vieții private; să analizeze tensiunea dintre dreptul la liberă exprimare și dreptul la respectarea vieții private.

Din păcate, CEDO a decis să nu examineze plângerea sub aspectul discriminării, considerând că lipsește diferența de tratament, având în vedere că aplicantul nu a reușit să aducă probe suficiente astfel încât să se creeze o prezumție că publicațiile au avut un efect sau intenție discriminatorie. Au existat critici cu privire la această argumentare a Curții, având în vedere că de obicei se solicită probe *prima facie*²² doar în cazurile de discriminare indirectă, nu și în cele de discriminare directă. În plus, faptul că aplicantul s-a simțit jignit de conținutul celor două publicații, fiindu-i afectată reputația, constituie în sine o probă *prima facie*.

Un aspect pozitiv al deciziei din cazul *Aksu contra Turciei* este că s-au reținut următoarele: „Orice stereotip negativ legat de un grup, când atinge un anumit nivel, este capabil să afecteze simțul identității al grupului, precum și sentimentele de apreciere proprie și de încredere în sine ale membrilor grupului. Sub acest aspect, se poate interpreta că este afectată viața privată a membrilor grupului”.

¹⁹ Vezi Hotărârea Lehideux și Isorni contra Franței, cauza Garaudy contra Franței, cauza Norwood contra Marii Britanii, cauza Witzsch contra Germaniei, respectiv cauza Pavel Ivanov contra Rusiei.

²⁰ Hotărârea din 10 octombrie 2013, respectiv Hotărârea Marii Camere din 16 iunie 2015.

²¹ Hotărârea din 15 martie 2012

²² Probe suficiente care să creeze, la prima vedere, o prezumție de discriminare, în cazurile de discriminare indirectă.

Curtea a reținut că nu a fost încălcată Convenția, prin finanțarea de către stat a celor două publicații care conțin stereotipuri negative la adresa romilor.

Cazurile legate de discursul instigator la ură sunt, inevitabil, analizate de către CEDO sub aspectul încălcării libertății de exprimare. Având în vedere că pentru fiecare caz în parte, Curtea analizează proporționalitatea aplicării măsurilor de restricție a libertății de exprimare, soluțiile date de CEDO în această materie nu sunt previzibile, cu excepția celor respinse ca inadmisibile, prin invocarea art. 17, ca de exemplu, cele legate de negarea Holocaustului.

2.2. CAUZE DE INCITARE LA URĂ SAU DISCRIMINARE ȘI CAUZE LEGATE DE INFRAȚIUNI PREVĂZUTE DE OUG 31/2002 PE ROLUL PARCHETELOR/ INSTANȚELOR NAȚIONALE

Au fost solicitate statistici aferente anului 2014, în baza Legii 544/2001, privind liberul acces la informațiile de interes public după cum urmează:

1. Statistică privitoare la numărul de dosare instrumentate de către parchetele din România cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 369, Noul Cod Penal – Incitarea la ură sau discriminare, pentru care au fost primite plângeri/denunțuri sau parchetele s-au autosesizat în perioada menționată;
2. Stadiul dosarelor menționate la punctul 1, respectiv:
 - a. câte dintre acestea au fost soluționate;
 - b. pentru câte dintre acestea s-a dispus trimiterea în judecată de către parchet;
 - c. pentru câte dintre acestea s-a dispus achitarea;
 - d. câte dintre soluțiile de achitare au fost stabilite ca imputabile procurorului;
 - e. câte dintre acestea au fost soluționate cu autor necunoscut;
 - f. pentru câte dintre acestea s-a dispus condamnarea de către instanțe;
3. Numărul de persoane inculpate din cadrul dosarelor menționate la punctul 1, respectiv numărul de arestări preventive dispuse în aceste dosare;
4. Statistică aferentă anului 2014 privitoare la numărul de dosare de pe rolul parchetelor din România cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 369, Noul Cod Penal – Incitarea la ură sau discriminare, indiferent de momentul la care s-a primit plângerea/denunțul sau s-a autosesizat parchetul;
5. Stadiul dosarelor menționate la punctul 4:
 - a. câte dintre acestea au fost soluționate;

- b. pentru câte dintre acestea s-a dispus trimiterea în judecată de către parchet;
- c. pentru câte dintre acestea s-a dispus achitarea;
- d. câte dintre soluțiile de achitare au fost stabilite ca imputabile procurorului;
- e. câte dintre acestea au fost soluționate cu autor necunoscut;
- f. pentru câte dintre acestea s-a dispus condamnarea de către instanțe;

6. Numărul de persoane inculpate din cadrul dosarelor menționate la punctul 4, respectiv numărul de arestări preventive dispuse în aceste dosare.

Aceiași tip de informații au fost solicitate și cu privire la dosarele ce vizează infracțiunile prevăzute de OUG nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, redenumită Ordonanța de urgență privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, în urma modificărilor aduse de Legea nr. 217/2015.

Ministerul Public a răspuns solicitărilor de informații, oferind următorul tabel:

ROMÂNIA
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LĂNGĂ ÎNALȚA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Biroul de Informare și Relații Publice

DATE STATISTICE PRIVIND INFRACTIUNILE PREVĂZUTE DE O.U.G. 31/2002
ȘI DE ART. 369 DIN CODUL PENAL (INCITAREA LA URĂ SAU DISCRIMINARE)
PER TOTAL MINISTER PUBLIC, ÎN ANUL 2014

INFRACTIUNEA	NR. CAUZE DE SOLUȚIONAT, DIN CARE:	NR. CAUZE SOLUȚIONATE DIN CARE:	PRIN TRIMITERE ÎN JUDECATĂ ¹	PRIN NETRIMITERE ÎN JUDECATĂ ²	NR. CAUZE RĂMASE NESOLUȚIONATE LA SF. PERIOADEI, DIN CARE:	NR. CAUZE CU AUTOR NECUNOSCUT RĂMASE NESOLUȚIONATE	NR. INCULPATI TRIMIȘI ÎN JUDECATĂ, DIN CARE:	ARESTAȚI PREVENTIV	NR. INCULPATI NETRIMIȘI ÎN JUDECATĂ, DIN CARE:	ARESTAȚI PREVENTIV	NR. INCULPATI ACHITAȚI DEFINITIV
Incitarea la ură sau discriminare -art. 369 C.P.	59	19	0	19	29	5	0	0	3	0	0
Infracțiuni prev. de O.U.G. 31/2002	64	20	0	20	36	10	1	0	5	0	0

¹Rechizitori și acorduri de recunoaștere a vinovăției

²Renunțare la urmărirea penală și clasare

ROMÂNIA, București, Bd. Libertății nr.12-14, sector 5
Telefon 021.319.38.08 Fax 021.311.61.31
www.mpUBLIC.ro

Conform acestor date, în perioada de referință au existat **59 de cauze** de soluționat cu privire la infracțiunea de incitare la ură sau discriminare, prevăzută de art. 369, Cod Penal. Dintre acestea, **19 cauze** au fost soluționate până în prezent. Dintre cauzele soluționate, în niciuna **nu s-a dispus trimiterea în judecată**, toate fiind finalizate prin renunțarea la urmărirea penală sau clasare. Au rămas de soluționat **29 de cazuri, dintre care 5 cu autor ne-**

cunoscut. Niciun inculpat nu a fost trimis în judecată. Nu s-a dispus în niciun dosar arestarea preventivă.

Cu privire la infracțiunile prevăzute de OUG 31/2002 au existat **64 de cauze** de soluționat. Până în prezent, **20** dintre acestea au fost soluționate, toate prin netrimiterea în judecată (renunțare la urmărire penală și clare). **36 de cauze** au rămas de soluționat, dintre care 10 cu **autor necunoscut**. Nu s-a dispus în niciun dosar arestarea preventivă.

Conform raportului anual din 2014 al Ministerului Public, la nivel național, pentru toate tipurile de infracțiuni, „la sfârșitul anului 2014, în evidența parchetelor au rămas nesoluționate un număr de 598.019 cauze cu autori necunoscuți, reprezentând 31,8% din totalul cauzelor de soluționat”, mai mult decât procentul de cauze cu autori necunoscuți rămase de soluționat în ceea ce privește infracțiunile de incitare la ură sau discriminare și prevăzute de OUG 31/2002 (17,2%, respectiv 27,77%).

La nivel național, cu privire la toate infracțiunile, **5.4%** din cauzele soluționate au fost deduse judecății, **spre deosebire de 0**, în cazul infracțiunilor de incitare la ură sau discriminare și a celor prevăzute de OUG 31/2002 (17,2%, respectiv 27,77%). În 23,1% dintre cauzele soluționate la nivel național, cu privire la toate infracțiunile, inculpații au fost trimiși în judecată, **spre deosebire de 0**, în cazul infracțiunii de incitare la ură sau discriminare, **respectiv 0.05%**, în cazul infracțiunilor prevăzute de OUG 31/2002.

Datele comunicate indică faptul că dosarele cu privire la infracțiunile menționate **sunt soluționate destul de greu**. 32% dintre dosarele cu privire la incitarea la ură sau discriminare și aprox. 31% din dosarele cu privire la infracțiunile prevăzute de OUG 31/2002 au fost soluționate în primul an de la sesizare.

Având în vedere că în niciunul dintre cauzele soluționate parchetul nu a dispus trimiterea în judecată, se poate vorbi despre o **lipsă de fermitate** în ceea ce privește infracțiunile de incitare la ură sau discriminare, respectiv cele prevăzute de OUG 31/2002.

Lipsa de fermitate este subliniată inclusiv de procentul aproape de 0 cu privire la arestarea inculpaților, în cauzele legate de tipurile de infracțiuni menționate mai sus.

2.3. ANALIZA HOTĂRĂRIILOR EMISE DE CĂTRE CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

În perioada monitorizată, la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării s-au înregistrat 53 de petiții relevante pe criteriul „demnitate umană”. Aceste petiții au vizat chestiuni legate de discurs instigator la ură în dreptate împotriva unei categorii sociale și/ sau grup vulnerabil.

Astfel, în perioada monitorizată, având drept criteriu numărul total de petiții înregistrate, am constatat că cele mai expuse categorii la discurs instigator la ură au fost romii, maghiarii și persoanele cu dizabilități (câte 8 opt petiții), și evreii (7 petiții).

În ceea ce privește minoritatea romă, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a aplicat amenzi în 5 cazuri, valoarea totală a acestora ajungând la 11.000 de lei. Portalul de limbă maghiară „szekelyfold.ma” a fost sancționat cu cea mai mare amendă în acest sens (5000 de lei) pentru articolul „Miért jó cigánynak lenni Háromszéken?” („De ce este bine să fii țigan în Trei Scaune?”). Articolul în cauză conține următoarea afirmație: „marea parte a țigănimii din Trei Scaune nu lucrează. Marea parte a comunității își duce zilele din furt, tâlhărie și infracțiuni și ajutor social. [...] SEZONUL AGRICOL AL ȚIGANILOR începe foarte târziu, în august. Atunci pornesc țiganii la muncă agricolă: culesul pe timp de noapte al cartofilor, pășunatul pe terenul altuia în zorii zilelor, furtul fânului altuia înainte de asfințit. [...] Eu nu pot să fac altceva pentru țigani decât SĂ DEVIN DE MĂINE RASIST, NEONAZIST, ȚIGANOFOB, și să încerc să-mi apăr familia și bunurile mele de țigani.” (cf. Hotărârii nr. 236/

13.05.2015). De asemenea, politicianul Theodor Baconski a fost sancționat cu o amendă de 1000 de lei pentru o afirmație făcută în timpul mandatului său de ministru de externe: „Avem niște probleme fiziologice, naturale, de infraționalitate în sânul unora dintre comunitățile românești, în special în rândul comunităților de români de etnie romă”. În același timp, o persoană fizică domiciliată în București a fost sancționată cu amendă în aceeași valoare pentru afirmații de genul „nu vreau administrator de etnie romă” (cf. Hotărâri nr. 85/ 11.02.2015).

În cazul minorității maghiare, cel mai sonor caz a fost cel în care candidatul la președinție Gheorghe Funar, în timpul unei dezbateri electorale, îl soma pe unul dintre invitați să nu mai rostească niciun cuvânt „în limba cailor”, referindu-se astfel la limba maghiară. De asemenea, în aceeași intervenție, Gheorghe Funar a mai spus că dacă va deveni președintele României, nu va mai putea nimeni să vorbească în limba maghiară la televiziunea română. În acest sens, CNCD a decis sancționarea reclamatului cu amendă de 2000 de lei.

Un alt incident grav care a fost în atenția Consiliului a fost legat de un meci de baschet. Atunci, fanii formației CSU Atlasib Sibiu au afișat un banner cu inscripția „Su- - ț i p – a, ungurilor” și au purtat tricouri pe care se putea citi „Mu—ungurilor”. De asemenea, de-a lungul meciului, au strigat de mai multe ori „Afară cu unгурii din țară”. În urma acestui incident, atât echipa CSU Atlasib Sibiu, cât și Federația Română de Baschet au fost sancționate cu amenzi în valoare de 3000 de lei.

Punerea în dezbateră a proiectului de lege privind autonomia teritorială a Ținutului Secuiesc a generat de asemenea discurs instigator la ură. Radu Banciu a afirmat într-o emisiune de pe postul B1 TV următoarele: „Dacă ar fi aprobat proiectul de lege ar fi un măcel. Cetățenii români n-ar mai avea nici cel mai mic drept în viața lor de zi cu zi. Este absolut o tragedie ca acei cetățeni (cetățeni de etnie română din Ținutul Secuiesc) să devină dintr-odată vasali ai guvernului maghiar și ai acestui guvern secuiesc... În aceste județe (Harghita, Covasna și Mureș) nu se poate aplica această conviețuire. E ca și cum ai pune niște căprioare în cușca leului. Așa este, de fapt, Ținutul Secuiesc. Eu știu că la noi se va da în cap pe stradă. Oamenii nu vor mai putea să vorbească limba română, vor fi atacați pe stradă, vor fi batjocoriți”. ActiveWatch a făcut sesizare la CNCD, însă Consiliul a constatat, prin Hotărârea nr. 353/ 12.08.2015, că există o plângere penală împotriva lui Radu Banciu pe acest caz, ceea ce a făcut imposibilă luarea unei hotărâri la nivelul instituției. Trei dintre petițiile legate de minoritatea maghiară s-au soluționat prin sancționarea cu averstiment, în timp ce într-un caz a fost invocată lipsa calității procesuale a petentului. Valoarea totală a amenzilor aplicate pentru discriminarea minorității maghiare se ridică la 8000 de lei.

Din cele 8 petiții legate de discriminarea persoanelor cu dizabilități, în trei cazuri CNCD a constatat existența unor fapte de discriminare și a decis sancțiuni. Într-un caz a decis sancțiunea cu avertisment, iar în celelalte două, a decis aplicarea unor amenzi de 1000 de lei, respectiv 2000 de lei. În cinci cazuri, CNCD a decis fie lipsa unor fapte de discriminare, fie lipsa calității procesuale active a petentului. Persoanele cu dizabilități au fost în general victime ale discursului instigator la ură în special în instituțiile de învățământ, de cele mai multe ori fiind vizați copiii.

Manifestările antisemite au făcut obiectul a 7 petiții înaintate către CNCD în perioada menționată. În două situații, Consiliul a decis sancțiuni pentru persoanele reclamate: amendă în valoare de 1000 de lei, respectiv avertisment. Într-una dintre situații, Consiliul a decis să-și decline competența; reclamația viza fapta unui procuror care i s-a adresat cu apelativul „jidă zgârcit” unui inculpat atunci când a solicitat un interpret plătit din fondurile Ministerului Public. În acest caz, motivarea Consiliului a fost următoarea: „În urma examinării conținutului petiției, aspectele invocate se circumscriu ipso facto actului de justiție, respectiv prin instrumentarea procedurală a unei anchete penale de către procurorul de caz. Consiliul ridică din oficiu excepția de necompetență materială cu privire la aspectele corelative actului de justiție, în special cu privire la conduita organului de cercetare penală în timpul desfășurării anchetei penale, fiind un atribut exclusiv al Consiliului Superior al Magistraturii.”

Ca o particularitate a acestei perioade, mai ales în contextul campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale din 2014, s-a constatat o înmulțire a mesajelor împotriva persoanelor de etnie germană, în condițiile în care

unul dintre principalii candidați aparține acestei etnii. În subsidiar, au fost vizate și persoane care aparțin altei religii decât cea majoritară, respectiv persoane care nu au copii. Klaus Iohannis, actualul președinte al României a fost ținta directă a acestor atacuri, unele dintre ele fiind sancționate de către CNCD.

În perioada monitorizată, pe numele politicianilor au fost înaintate 19 reclamații la CNCD. În 10 dintre cazurile semnalate a fost constatată existența unei fapte de discriminare. În total, au fost aplicate trei amenzi în valoare totală de 5000 de lei. Principalele ținte ale politicianilor în perioada analizată au fost minoritatea maghiară și minoritatea germană.

În ceea ce îi privește pe jurnaliști, pe numele acestora au fost înregistrate 10 reclamații în perioada raportată. Per total, a fost decisă sancționarea în patru cazuri; în trei s-au aplicat amenzi în valoare totală de 9000 de lei, iar într-un caz s-a decis avertizarea reclamatului. Ținta predilectă a jurnaliștilor a fost minoritatea maghiară (3 cazuri) și minoritatea romă (2 cazuri).

Concluzii

Ținând cont de numărul de petiții primite, principalele ținte ale discursului instigator la ură au fost maghiarii și romii. Sub aspectul sancțiunilor aplicate, cuantumul cel mai mare al amenzilor a fost aplicat pentru discurs instigator la ură la adresa romilor. De asemenea, într-una dintre spețele legate de minoritatea maghiară, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și-a declinat competența, constatând că faptele sunt de natură penală.

Cu privire la situațiile care au făcut obiectul plângerilor către CNCD, persoanele cu dizabilități sunt expuse discursului instigator la ură în special în mediul școlar. De cele mai multe ori, acesta ia forma hărțuirii din partea cadrelor didactice.

În ceea ce privește comunicatorii publici (jurnaliști și politicieni), țintele predilecte ale acestora au fost maghiarii și romii. Jurnaliștii au fost sancționați cu cele mai mari amenzi în acest sens: cu o amendă în valoare de 5000 de lei a fost sancționat un portal de limbă maghiară pentru publicarea unui articol discriminatoriu la adresa minorității rome. În ceea ce îi privește pe politicieni, s-a constatat nivelul redus al sancțiunilor (de cele mai multe ori, ele se rezumă la avertismente): un exemplu în acest sens este că pentru fapte similare (afirmații discriminatorii la adresa minorității rome), Teodor Baconschi (fost ministru de externe) a fost amendat cu aceeași sumă (1000 de lei) ca o persoană privată.

2.4. ANALIZA DECIZIILOR DE SANȚIONARE EMISE DE CĂTRE CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

În vederea analizării deciziilor emise de către Consiliul Național al Audiovizualului, ActiveWatch a făcut o cerere în baza Legii privind liberul acces la informații de interes public. În urma acesteia, CNA a trimis o informare cu privire la toate deciziile de sancționare emise în baza următoarelor articole din Codul de reglementare a conținutului audiovizual:

„ART. 30 Furnizorii de servicii media audiovizuale au obligația să respecte drepturile și libertățile fundamentale ale omului, viața privată, onoarea și reputația, precum și dreptul la propria imagine.”

„Art. 40 (3) Moderatorii, prezentatorii și realizatorii programelor au obligația să nu folosească și să nu permită invitaților să folosească un limbaj injurios sau să instige la violență.

(5) Orice referire peiorativă la adresa persoanelor în vârstă sau cu dizabilități, precum și punerea acestora în situații ridicole ori umilitoare sunt interzise în cadrul programelor audiovizuale.”

„ART. 47 (1) Este interzisă difuzarea în programele audiovizuale a oricăror forme de manifestări antisemite sau xenofobe.

(2) Este interzisă în programele audiovizuale orice discriminare pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex, orientare sexuală sau etnie.”

„ART. 48 Sunt interzise în programele audiovizuale prezentarea apologetică a regimurilor totalitare, nazist și comunist, a autorilor crimelor și abuzurilor acestor regimuri, precum și denigrarea victimelor acestora.”

„ART. 70 În cadrul programelor de știri și dezbateri care abordează probleme de interes public privind minoritățile etnice, religioase sau sexuale se va prezenta și un punct de vedere al acestora.”

În urma analizării informațiilor primite, s-a constatat că CNA a emis patru decizii de sancționare pentru discurs instigator la ură împotriva unor grupuri vulnerabile, respectiv manifestări antisemite sau xenofobe. Aceste decizii au vizat posturile de televiziune B1 TV (două sancțiuni), TVR și Romania TV.

Decizia nr. 1 din data de 13 ianuarie 2015

Această decizie a avut ca obiect raportul de monitorizare privind mai multe emisiuni difuzate de B1 TV în perioada decembrie 2014 – ianuarie 2015. Acest raport a constatat că în emisiunea „Lumea lui Banciu” din data de 8 ianuarie 2015 au fost transmise mai multe mesaje discriminatorii și instigatoare la ură împotriva musulmanilor și la adresa persoanelor care provin din Orientul Mijlociu, în contextul atentatelor de la Paris: „Știe toată lumea ce înseamnă un arab în societatea capitalistă. Mai sus decât să-și deschidă un butique unde să te fure, cu șmenul, da, nu știe. Sunt însă șmecheri, desigur, spre deosebire de populația din Africa neagră care n-are șmecheria în sânge. Arabii deschid boutique-uri, deschid Kebab-erii, deschid șaormerii unde falsifică, fură, dau în cap, asta este. Peste tot în Europa se întâmplă la fel. Mai sus de atât, cu foarte puține excepții, n-au reușit, încă o dată spun, de generații să ajungă.”

În acest sens, CNA a decis o amendă globală în valoare de 20 000 de lei pentru acest post de televiziune.

Decizia nr. 192 din data de 7 aprilie 2015

Această decizie a avut ca obiect mai multe emisiuni din perioada februarie – martie 2015. Și în acest caz, ținta principală a fost comunitatea musulmană din România. În emisiunea „Lumea lui Banciu” din 4 februarie 2015, acesta a analizat un articol apărut în presa scrisă locală de la Constanța despre un protest al musulmanilor împotriva deciziei ca religia să fie predată în școli la cerere și care titra: „Dobrogea o să fie un butoi cu pulbere dacă religia musulmană nu va mai fi predată în școli”. Analizând acest articol, realizatorul Radu Banciu a afirmat următoarele lucruri despre comunitatea musulmană din România: „Atunci executați-ne, pentru că am văzut că la voi, în această comunitate, lucrurile sunt foarte clare. Odată călcați pe coadă, voi acționați imediat. Da’ să știți că nu-i rău, pentru că măcar așa vă distingem foarte bine. Știm foarte bine cine sunteți, chiar și atunci când nu vă exprimați.”

În acest sens, Consiliul a constatat că „atitudinea prezentatorului a depășit limita comunicării publice stabilite de reglementările în vigoare în cadrul unui program audiovizual pus la dispoziția publicului telespectator”, fapt ce a dus la sancționarea postului cu o amendă de 30 000 de lei.

Decizia nr. 340 din data de 30.06.2015

Această decizie a avut ca obiect două emisiuni difuzate de postul național de televiziune TVR 1. În emisiunea „Lumea credinței” a fost dezbătută cartea „Fața nevăzută a homosexualității”. Membrii Consiliului au considerat

că această emisiune afectează libera formare a opiniilor publicului larg și obiectivitatea informațiilor aduse. Această lipsă a neutralității „este de natură să influențeze opiniile telespectatorilor cu privire la persoanele de orientare homosexuală”. Pentru aceste motive a fost decisă amendarea postului TVR cu suma de 10 000 de lei.

Decizia nr. 224 din data de 28 aprilie 2015

Această decizie a avut ca obiect mai multe emisiuni difuzate de către postul de televiziune România TV în perioada noiembrie 2014 – ianuarie 2015. Principalele ținte ale discursului instigator la ură promovat în aceste emisiuni sunt etnicii germani (în contextul alegerilor prezidențiale din 2014) și persoanele de etnie romă. În vederea stabilirii faptelor de discriminare, membrii CNA au folosit și jurisprudența Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Alte fapte constatate de către CNA sunt următoarele:

În emisiunea Editie Specială din 23 ianuarie 2015, „începând cu ora 21.13, pe ecran, pe banda de breaking news, a fost afișat titlul ce anunța subiectul de dezbatere al emisiunii de la ora 22.00: ORA 22 EXCLUSIV: CUM DECID MASONII ȘI ȚIGANII PENTRU ROMÂNIA; LISTA POLITICIENILOR MANIPULAȚI. De asemenea, pe banda afișată, în partea superioară a ecranului, au rulat, pe parcursul întregii ore, informațiile: „URMEAZĂ: CUM DECID MASONII ȘI ȚIGANII PENTRU ROMÂNIA”; „EXCLUSIV: LISTA POLITICIENILOR MANIPULAȚI DE INTERLOPI”; „EXCLUSIV: BĂSESCU UMILIT DE IOHANNIS”; „ORA 22: EDIȚIE SPECIALĂ CU VIOLETA ROMANESCU”.

Titluri difuzate pe parcursul emisiunii, începând cu ora 22.26: „REȚEAUA MASONILOR ȘI ȚIGANILOR CARE DECID SOARTA ROMÂNIEI. SECRETELE MURDARE ALE UNOR POLITICIENI ÎNRUDIȚI CU INTERLOPI.”

În urma constatării acestor abateri, Consiliul Național al Audiovizualului a decis amendarea postului de televiziune România TV cu suma de 20 000 de lei.

Concluzii

Ținta predilectă în mass-media audio-vizuală au fost comunitatea musulmană și minoritatea romă. Acest lucru a fost favorizat și de contextul atentatelor de la Paris. B1 TV a fost televiziunea cea mai sancționată pentru discurs instigator la ură, mai precis, emisiunea lui Radu Banciu de pe acest post de televiziune.

Procedurile interne de lucru ale Consiliului Național al Audiovizualului nu au permis urmărirea tuturor reclamațiilor legate de potențialele situații în care media audio-vizuală a promovat discurs instigator la ură, deoarece instituția nu publică pe site decât deciziile de sancționare. De asemenea, în minutele ședințelor publicate pe site-ul www.cna.ro nu este precizat obiectul reclamațiilor care sunt respinse de către Consiliu. Din acest motiv, această cercetare nu a putut urmări procesul luării deciziilor în cadrul CNA.

3. AUTOREGLEMENTĂRI

Această parte a raportului analizează principalele autoreglementări cu privire la discursul instigator la ură asumate de actori ai scenei publice a caror poziție socială/politică îi investește cu o responsabilitate mai mare față de astfel de mesaje, datorită calității lor de formatori de opinie, de reprezentanți ai cetățenilor sau de utilizatori ai unor canale de comunicare care ating un număr mare de oameni.

În contextul în care zona gri dintre libertatea de exprimare și discursul instigator la ură este una foarte largă (gravitatea unei situații de hate speech este dată de mai multe variabile, iar un „algorithm” pentru alcătuirea unui clasament strict între diferite ipostaze ale discursului instigator la ură este imposibil de realizat), considerăm că autoreglementările reprezintă modul ideal prin care pot fi respectate și dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală.

Pentru această raport, ne-am uitat la autoreglementările existente la nivel de partide politice, de organizații de media, de organizații ale publicitarilor, de federații sportive și de redacții. În urma analizării documentelor specifice, am ajuns la concluzia că, pe hârtie, în România, lucrurile stau bine: există prevederi suficient de ample și de corecte pentru a avea un spațiu public curat din punct de vedere al discursului instigator la ură. Din păcate, însă, cu foarte puține excepții, aceste prevederi nu se aplică, iar codurile deontologice, de etică, statutele partidelor și termenii și condițiile de utilizare ai site-urilor de știri, în ceea ce privește discursul instigator la ură, sunt ignorate aproape complet de cei care și-au asumat să le respecte.

3.1. AUTOREGLEMENTĂRI LA NIVELUL PARTIDELOR POLITICE

Documentele în care se regăsesc autoreglementările cu privire la discursul instigator la ură de la nivelul partidelor politice sunt statutele acestora și, acolo unde există, codurile etice. În România sunt înregistrate în momentul de față zeci de partide politice (site-ul Tribunalului Municipiului București menționează 86 de partide politice înregistrate). Cu toate acestea, se poate spune că reprezintă o forță socială doar un număr relativ mic de partide. Din aceste considerente, cercetarea de față s-a oprit doar asupra partidelor care au format grupuri parlamentare sau care, în urma plecării anumitor parlamentari din partidele care i-au susținut în alegeri, au ajuns să aibă cel puțin un parlamentar în Senat sau în Camera Deputaților. Au fost, însă, excluse partidele care au parlamentari aleși pe locurile rezervate minorităților naționale.

Majoritatea partidelor ale căror documente au fost analizate în cadrul cercetării nu au inclus în statutele și codurile lor etice referiri directe la discursul instigator la ură. Cu toate acestea, documentele analizate conțin prevederi care vizează principii și situații care subsumează combaterea acestei forme de discurs (un exemplu în acest sens este respectarea demnității personale, care se referă inclusiv la evitarea discursurilor discriminatoare).

Niciunul dintre partidele ale căror documente au fost incluse în cercetare nu au furnizat autorilor informații cu privire la sancțiunile interne aplicate membrilor cu privire la hate speech.

Printre cele mai interesante rezultate ale analizei, menționăm:

- lipsa totală de transparență a Uniunii Naționale pentru Progresul României, care nu are public nici statutul, nici codul etic și nici nu a răspuns solicitărilor noastre de consultare ale acestor documente,
- situația Uniunii Democratice a Maghiarilor din România, ale cărei documente nu conțin niciun fel de prevedere care să reglementeze discursul instigator la ură,

- cazul Partidului România Unită, al cărui statut conține prevederi conexe discursului instigator la ură, în condițiile în care partidul se situează, în ceea ce privește grupurile vulnerabile la hate speech, în zona de populism și extremă dreaptă și

- alegerea lui Traian Băsescu, un politician care se reinventează ca eurosceptic și intolerant cu migrații, la președinția Partidului Mișcarea Populară, în condițiile în care statutul partidului conține prevederi care pot fi folosite pentru sancționarea discursului instigator la ură în rândul membrilor săi.

Partidul Național Liberal

Partidul Național Liberal este unul dintre cele mai puternice partide parlamentare din România și a apărut după fuziunea Partidului Național Liberal cu Partidul Democrat Liberal. Orientarea politică este de centru-dreapta.

Statutul Partidului Național Liberal menționează, la articolul 5, punctul 1, că demnitatea umană reprezintă o valoare universală a cărei respectare Partidul o urmărește. La același articol, punctul 4, statutul menționează că Partidul Național Liberal „asigură promovarea principiilor democrației și consolidarea statului de drept și acționează prioritar” pentru realizarea obiectivelor politice ale partidului, printre care „garantarea, promovarea și respectarea necondiționată a demnității omului” (litera b) (concept care subsumează și protejarea persoanelor de discurs discriminator sau instigator la ură), dar și „combaterea tuturor formelor de discriminare în viața politică, economică și socială” (litera c).

O persoană care promovează sau a promovat idei sau acțiuni de rasism, xenofobie, antisemitism sau intoleranță nu poate obține calitatea de membru PNL (art. 15, punctul 2, litera d). Modalitatea prin care este verificată îndeplinirea condițiilor prin care o persoană poate deveni membru este, însă, simpla depunere a unei declarații pe propria răspundere din partea candidatului (articolul 16).

Odată devenită membră a PNL, o persoană va avea dreptul „să își exprime liber opinii în afara partidului, în măsura în care exprimările respective nu contravin principiilor politice ale partidului, asumate prin Programul politic și Statut” (art 24). Prin urmare, opiniile care aduc atingere demnității umane sunt considerate inacceptabile. Acest lucru este întărit și de articolul 25, litera a, conform căruia membrii PNL au obligația să respecte Statutul și regulamentele partidului.

În cazul unor „încălări grave și în mod repetat ale prevederilor Statutului și ale Codului Etic, aducând atingere valorilor și principiilor stabilite prin Programul Politic al Partidului”, un membru poate fi sancționat prin excluderea din PNL. Sancționarea, însă, în ceea ce privește membrii cu funcție la nivel național (deci a celor mai vizibili membri), inclusiv a celor cu funcție aleasă în Convenția Națională, este decisă prin vot de Consiliul Național (art 30, art 31), organism compus din peste 40 de persoane și care, din cauza numărului mare de membri, are vulnerabilități cu privire la cunoștințele sau voința politică de a sancționa chestiuni care țin de discursul discriminator.

De asemenea, Comisia de arbitraj „decide în cazurile de încălcare a Statutului, dă sancțiuni și rezolvă contestații la sancțiuni” (art. 105, punctul 5)

Partidul are un cod etic, însă nu a răspuns solicitărilor autorilor pentru consultarea acestuia.

Partidul Social Democrat

Partidul Social Democrat a fost liderul coaliției de guvernare până la venirea actualului guvern de tehnocrați în luna noiembrie a anului 2015, alături de Uniunea Națională pentru Progresul României (UNPR), Alianța Liberalilor și Democraților (ALDE) și Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (UDMR). În Senat și în Camera Deputaților, partidul înglobează în grupul său parlamentar și membrii UNPR. Orientarea partidului este de cen-

tru-stânga. Unul dintre membrii partidului este Cătălin Cherecheș, primarul orașului Baia Mare, care a câștigat popularitate pe baza unor intervenții segregacioniste și a unui discurs rasist – a evacuat din propriile locuințe mai multe familii de romi și le-a mutat în clădirea incomplet decontaminată a unui combinat chimic, a construit un zid pentru a izola blocuri în care locuiesc familii foarte sărace între care multe de etnie romă.

Conform articolului 9, punctul 1 al Statutului, Partidul Social Democrat „promovează și susține statul de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic, reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și a idealurilor Revoluției din Decembrie 1989”. Promovarea unei forme de discurs care să nu discrimineze sau să instige la ură este menționată indirect și la articolul 10 litera d, sub forma „promovării [...] respectului persoanei și al familiei, în vederea creșterii coeziunii sociale și a unor relații de respect între cetățean și instituțiile statului”.

Referiri directe la combaterea discursului instigator la ură se găsesc tot la articolul 10, la litera i: „[...] combate și condamnă extremismul de orice fel, manifestările de rasism, șovinism, separatism etnic sau teritorial”. Este interesantă aici alăturarea conceptelor de extremism și rasism cu cele de șovinism și separatism etnic și teritorial (concepte asociate deseori, în mentalul colectiv al românilor, minorității maghiare) în cadrul aceluiași subpunct al statutului. Acest lucru permite interpretările conform cărora, în efortul de combatere a discursului instigator la ură, PSD va acorda o mai mare atenție manifestărilor de acest tip venind din partea membrilor minorității maghiare.

Asocierea este repetată din nou în criteriile de excludere a candidaților la titlul de membru al partidului: „Nu pot fi membrii PSD persoanele care promovează violența, ideologia fascistă, anarhismul, rasismul, șovinismul, separatismul etnic sau teritorial și orice alte idei ori acțiuni extremiste sau contrare intereselor naționale, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” (art 23, lit e). Folosirea verbului „a promova” la timpul prezent poate fi interpretată ca permițând obținerea calității de membru unei persoane care s-a aflat în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat într-o situație în care nu îndeplinea aceste criterii.

Printre îndatoririle membrilor PSD se regăsește și cea de a acționa pentru „realizarea obiectivelor și Programului Politic al partidului” (art 30, lit c), ceea ce poate fi interpretat și ca o îndatorire în a combate discursul discriminator și instigator la ură.

În cazul abaterilor de la statut, membrii PSD pot fi sancționați prin avertisment, suspendați pe timp limitat din funcțiile pe care le dețin în cadrul unui organ de conducere al partidului, le poate fi retras sprijinul politic, permanent sau temporar, pot fi excluși din partid sau pot fi suspendați din partid pentru o perioadă de 6 până la 12 luni.

Statutul PSD este completat de Codul Etic al partidului, în care, la capitolul III. „Valori și principii generale”, punctul 2 „Respectarea drepturilor civice fundamentale”, membrii partidului se angajează la „condamnarea intoleranței, rasismului, antisemitismului, xenofobiei, discriminărilor de orice natură”, iar la punctul 3 „Integritate și respect în activitatea politică, administrativă și profesională”, membrii își asumă că vor evita gesturile, mesajele și oricare acțiuni care aduc atingere demnității umane și valorilor democratice.

Uniunea Națională pentru Progresul României

Partidul nu are public nici statutul și nici vreo informație cu privire la codurile etice. De asemenea, UNPR nu a răspuns solicitărilor autorilor de consultare ale acestor documente.

Alianța Liberalilor și Democraților

Alianța Liberalilor și Democraților este un partid nou înființat, format din parlamentarii și membri de partid care s-au desprins din Partidul Național Liberal formând Partidul Liberal Reformator și care ulterior au fuzionat cu Partidul Conservator. Călin Popescu Tăriceanu, co-președinte al ALDE, este președintele Senatului. Partidul are o orientare de centru-dreapta.

Statutul Alianței Liberalilor și Democraților are un număr mai mare de prevederi care pot avea impact în combaterea discursului instigator la ură. Conform articolului 6, punctul 2, printre obiectivele politice prioritare ale partidului se află:

- „garantarea, promovarea și respectarea demnității omului, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor (litera a)
- combaterea tuturor formelor de discriminare, precum cea bazată pe rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, categorie socială, sex, convingeri sau apartenență la o categorie defavorizată (litera m)
- educarea membrilor societății în spiritul respectului pentru om și natură, al demnității și libertății spirituale (litera s)”

Găsim interesantă, pe de o parte, prezența unei liste extinse a grupurilor vulnerabile discriminării, care sunt, însă, menționate doar ca exemple, fără să limiteze eventualele demersuri ale partidului doar la combaterea discriminării care le are ca țintă pe acestea. Pe de altă parte, este salutară intenția de educare a societății cu privire la respectul pentru om.

Cu toate acestea, pe lista criteriilor de excluziune a candidaților la funcția de membru de partid nu se regăsește nicio mențiune cu privire la xenofobie, rasism, extremism sau intoleranță.

Încălcarea Statutului partidului poate duce la sancționarea cu excluderea membrului (articolul 18, litera a). Cu toate acestea, încălcările codului etic sunt considerate abateri mai puțin grave (articolul 21) și pot fi sancționate cu „avertisment scris, suspendarea din funcție pe timp limitat, suspendarea – pe cel mult un an – a drepturilor ce decurg din calitatea de membru ALDE, sau retragerea sprijinului politic pentru cei aflați în funcții publice care au presupus un asemenea sprijin politic” (articolul 20, punctul 1, literele a-d)

Responsabile pentru respectarea codului etic și al statutului ALDE sunt Consiliile de Etică și Arbitraj Teritoriale (art 75, punctul 4), precum și Curtea de Etică și Arbitraj, care are atribuții inclusiv în ceea ce privește soluționarea contestațiilor la sancțiunile disciplinare (art 75, punctul 1, litera b).

Partidul are un cod etic, însă nu a răspuns solicitărilor autorilor pentru consultarea acestuia.

Partidul Mișcarea Populară

Partidul Mișcarea Populară este un partid de orientare centru-dreapta care s-a format după desprinderea unui grup de membri ai Partidului Democrat Liberal (PDL) după alegerile parlamentare din anul 2012, când președintele de atunci al României, Traian Băsescu, și-a anunțat retragerea sprijinului pentru PDL. În acest moment, Traian Băsescu este președintele PMP. Acesta a fost sancționat de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării pentru declarații rasiste, iar în ultimul an a avut intervenții anti-musulmane fățișe în timpul crizei refugiaților.

Conform statutului, Partidul Mișcarea Populară „urmărește respectarea valorilor universale ale libertății și demnității umane, respectarea valorilor tradiționale ale poporului român, respectarea statului de drept și inde-

pendența justiției” (art 6, punctul 1). Combaterea discriminării este un obiectiv care are ca scop „dezvoltarea economică și progresul social general” (articolul 7, punctul 2).

Nici statutul PMP nu permite persoanelor care au promovat sau promovează „idei sau acțiuni extremiste (rasism, xenofobie, antisemitism etc.)” să devină membri de partid (articolul 10, punctul 1, litera g).

Membrii Partidului Mișcarea Populară au obligația să „promoveze valorile și principiile Partidului Mișcarea Populară și să contribuie la realizarea obiectivelor partidului” (articolul 17, litera 1, punctul b). Mai mult, conform statutului, un candidat la funcția de președinte al partidului trebuie să depună un program politic, denumit moțiune, care să cuprindă „măsuri care promovează scopul, valorile și obiectivele Partidului Mișcarea Populară în conformitate cu Statutul partidului” (art 78), deci și măsuri de respectare și promovare a demnității umane. Cu toate acestea, având în vedere că demnitatea umană este un termen cu acoperire largă, această prevedere nu înseamnă că un candidat la funcția de președinte al partidului trebuie să își asume explicit combaterea discursului discriminator sau instigator la ură.

În ceea ce privește sancțiunile care pot fi aplicate membrilor PMP, acestea sunt reprezentate de excludere, în cazul încălcării grave și repetate a prevederilor statutului, „aducând atingere valorilor și principiilor stabilite prin Programul Partidului” (art 22,), sau, în cazul abaterilor mai puțin grave, de „avertisment scris, suspendarea din funcție pe o durată limitată, de maximum șase luni, suspendarea din calitatea de membru al Partidului Mișcarea Populară pe o perioadă de maximum un an, revocarea din funcția deținută în partid sau din funcția în care a fost desemnat sau ales datorită calității de membru al partidului sau retragerea sprijinului politic pentru funcțiile publice obținute prin susținerea politică a Partidului Mișcarea Populară”.

Partidul România Unită

Partidul România Unită a fost creat în jurul deputatului Bogdan Diaconu, după ce acesta a părăsit Partidul Social Democrat din cauza asocierii acestuia cu UDMR la guvernare. Bogdan Diaconu, principalul vector de imagine al partidului și președinte al acestuia, a avut în ultimul an o serie de inițiative legislative cu privire la restrângerea unor drepturi ale minorității maghiare, schimbarea în „țigănească” a denumirii etniei rome, sau sancțiuni de ordin penal pentru persoanele care aduc atingere simbolurilor naționale. Pagina de Facebook a domnului Diaconu, nemoderată de acesta, atrage deseori comentarii extremiste la adresa minorităților maghiare și rome, inclusiv referințe la personaje istorice condamnate pentru crime de război, cum este mareșalul Ion Antonescu. PRU este un partid populist de doctrină național democrată.

Conform statului, partidul acționează „împotriva defăimării Țării și a Națiunii, împotriva instigării la război de agresiune, ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, împotriva violenței și a manifestărilor obscene, contrare bunelor moravuri” (articolul 7, punctul 2). Printre principiile programatice ale partidului se numără și „Combaterea extremismului de orice fel” (art 10, punctul 6).

Conform articolului 14, persoanele care „promovează violența și orice formă de extremism” nu pot deveni membre ale PRU (punctul 5). Merită însă menționat că, la același articol, partidul nu oferă calitatea de membru nici persoanelor care „suferă de afecțiuni psihice” (art 14, punctul 4). Această prevedere, având în vedere că este parte a unui statut de partid politic, poate fi considerată ca reprezentând în sine o formă de discurs discriminator.

În cazul în care o persoană „nu mai îndeplinește condițiile necesare deținerii calității de membru al partidului”, aceasta va fi radiată (articolul 23, alineatul 5, punctul 3).

Sancțiunile pe care le riscă membrii de partid „care nu respectă legile țării, Statutul, Doctrina și Programul PRU, Regulamentele Interne, instrucțiunile de partid, circularele Secretariatului General, hotărârile și deciziile forurilor de conducere ale partidului, precum și celor care se abat de la linia partidului, aducând prejudicii

acestui”, deci și o persoană care ar avea un discurs care aduce atingere demnității umane, sunt următoarele: „Mustrare sau avertisment scris; suspendarea din funcția de conducere pe timp limitat; Demiterea din funcția de conducere; Retragera sprijinului politic – sancțiunea se aplică de către Biroul Permanent Național, odată cu solicitarea demisiei de onoare din funcția sau demnitatea publică” (articolul 30).

Excluderea din partid reprezintă o sancțiune care impune verificări din partea Adunării generale a organizației de bază din care face parte membrul de partid, sau, în cazul persoanelor cu funcții de conducere, care se poate face prin „hotărârea sau decizia forurilor de conducere ierarhic superioare sau a Biroului Permanent Național” (articolul 31).

Partidul are un cod etic, însă nu a răspuns solicitărilor autorilor pentru consultarea acestuia.

Partidul Puterea Umanistă

Partidul Puterea Umanistă a apărut după despărțirea Partidului Conservator de președintele său de onoare, Dan Voiculescu, în urma condamnării acestuia la închisoare. Partidul Puterea Umanistă este un partid social-liberal.

Partidul își asumă ca valoare fundamentală, la articolul 3, litera a din statut, „manifestarea liberă a personalității umane prin exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”. Trimiterea poate fi considerată că protejează indirect împotriva discursului discriminator sau instigator la ură, întrucât acesta contravine drepturilor omului. O mențiune directă la demnitatea umană se regăsește în articolul 4 din statut: „Partidul Puterii Umaniste (social-liberal) este formațiunea angajată pentru a-i reprezenta politic pe toți aceia care cred în democrație și în valoare, în necesitatea împlinirii personalității și afirmării demnității umane.” Cu toate acestea, continuare textului articolului sugerează o înțelegere a conceptului de demnitate umană mai ales din perspectiva calității vieții și mai puțin din perspectiva protecției acordate la nivel discursiv indivizilor aparținând grupurilor vulnerabile la hate speech: „Având în vedere că personalitatea și demnitatea umană se pot afirma numai în condițiile existenței unui anumit nivel de bunăstare, Partidul Puterii Umaniste (social-liberal) susține interesele întreprinzătorilor particulari și inițiativa privată, pledează pentru solidaritate socială în folosul categoriilor defavorizate”.

În ceea ce privește criteriile de excludere pentru candidații la titlul de membru la PPU, statutul menționează promovarea extremismului, fascismului, anarhismului, rasismului, șovinismului și oricăror „alte idei și acțiuni extremiste sau contrare drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” (art 12, litera c). Și aici trebuie atrasă atenția asupra folosirii timpului prezent pentru verbul „a promova”, ceea ce sugerează că restricția se aplică doar persoanelor care continuă să promoveze aceste tipuri de ideologii sau celor care au făcut acest lucru până de curând, vinovații cu „antecedente” mai vechi având o „portiță” prin care pot deveni membri ai partidului.

În cazul săvârșirii unor fapte care contravin statutului, membrii pot primi următoarele sancțiuni: „atenționare verbală, atenționare scrisă, revocare din funcția de conducere, retragerea sprijinului politic și excluderea din partid” (art 16, punctul 1).

Partidul Social Românesc

Partidul Social Românesc a apărut în urma desprinderii din Partidul Social Democrat a unui grup de membri, cei mai cunoscuți dintre aceștia fiind Mircea Geoană și Marian Vanghelie. Partidul are o orientare de centru-stângă.

Conform statutului, PSRO își asumă să pună „în centrul societății munca, cinstea și demnitatea ființei umane” (art 5, punctul 1). Un alt concept menționat în articolele introductive ale statutului și care poate avea legătură cu combaterea discursului discriminator și instigator la ură este reprezentat de drepturile omului: „Partidul

Social Românesc apără drepturile și libertățile fundamentale ale omului și respectă dreptul la identitate culturală, lingvistică, religioasă și etnică a cetățenilor români aparținând minorităților naționale, în conformitate cu reglementările internaționale” (art 6)

Și în cazul acestui partid, persoanele care „promovează violența sau orice formă de extremism” nu pot deveni membri ai partidului (articolul 20, punctul 1). Din nou, verbul este folosit la timpul prezent, ceea ce lasă deschisă o cale de acces în partid și persoanelor care au promovat diferite forme de extremism în trecut.

Deosebit de interesant este, însă, punctul 2 al aceluiași articol 20, care precizează că „dacă unul din cazurile de incompatibilitate, mai sus enumerate (la punctul 1), intervine după dobândirea calității de membru al P.S.RO., calitatea de membru se retrage de drept”. Acest articol pune bazele „curățirii” partidului de membrii cu viziuni extremiste care se fac vinovați de discurs instigator la ură. Pe de altă parte, însă, termenul de „retragere a calității de membru” nu se mai întâlnește nicăieri altundeva în statut, deci nu există nicio procedură prin care să se pună în aplicare prevederea.

În ceea ce privește sancțiunile care pot fi aplicate membrilor partidului, acestea sunt mustrarea, avertismentul scris, suspendarea din funcția de conducere, destituirea din funcția de conducere, suspendarea din partid, excluderea din partid (art 32, punctul 1).

Uniunea Democrată a Maghiarilor din România

Statutul UDMR nu conține nicio prevedere care să poată fi invocată în cazuri de discursuri instigatoare la ură comise de membrii săi.

3.2. AUTOREGLEMENTĂRI LA NIVEL DE ORGANIZAȚII MEDIA

Mass-media din România nu a reușit să își dezvolte în perioada de după 1989 structuri asociative puternice, capabile să impună la nivelul industriei și în rândul breslei norme de comportament sau valori profesionale. Acestea ar fi fost și sunt în continuare extrem de necesare într-o industrie care reprezintă o componentă esențială a unei democrații și al cărei principal capital este dat de încrederea publicului.

În anul 2015, cele mai cunoscute structuri asociative ale industriei de media sunt Clubul Român de Presă și Convenția Organizațiilor de Media. Codurile deontologice ale celor două organisme conțin reguli referitoare la discriminarea în presă sau la discursul care incită la ură.

Clubul Român de Presă

Înființat în 1998, **Clubul Român de Presă (CRP)** este o organizație ce reprezintă mai degrabă interesele proprietarilor de presă și a adoptat un Cod deontologic pe care l-a actualizat de-a lungul anilor. CRP își propune „să participe activ la îmbunătățirea calitativă a presei românești și la formarea unui mediu de afaceri favorabil companiilor mass-media”. Deși dispune de resursele și infrastructura necesare diseminării și impunerii acestui Cod în rândul breslei, CRP nu a reușit să facă din acest document un reper nici măcar în rândul redacțiilor membre. Instituția a creat un organism de implementare a acestui Cod, Consiliul etic al CRP, însă acesta funcționează numai pe hârtie, iar reacțiile sale la încălcările flagrante ale Codului sunt sporadice.

Codul etic al CRP nu are mențiuni specifice privitoare la discursul care incită la ură sau la discriminare. Documentul conține însă un articol care limitează menționarea rasei, naționalității sau religiei numai dacă „informația publicată se referă la un fapt strict legat de respectiva problemă”. Cu alte cuvinte, menționarea rasei sau naționalității într-o știre în care e vorba de o infracțiune este irelevantă și incorectă. În general, constatăm

că etnia infractorilor este precizată aproape exclusiv atunci când infractorii aparțin unor minorități naționale. În schimb, niciodată nu este menționată etnia infractorilor care aparțin majorității.

Menționarea etniei este relevantă atunci când are legătură cu o faptă – de exemplu, dacă o persoană refuză un transplant de organe din cauza religiei, atunci acest fapt este demn de menționat, întrucât convingerile religioase au determinat o anumită situație.

„Art. 4 - Se va menționa rasa, naționalitatea, apartenența la o anumită minoritate (religioasă, lingvistică, sexuală) numai în cazurile în care informația publicată se referă la un fapt strict legat de respectiva problemă. Ziaristul va evita detalierea unor vicii sau a unor elemente morbide legate de crime.”

Convenția Organizațiilor de Media

Convenția Organizațiilor de Media (COM) este o „coalțiție informală de asociații de jurnaliști, de alți profesioniști din mass-media, sindicate și organizații patronale” înființată în 2002, „din dorința de a oferi mai multă vizibilitate și putere de negociere profesioniștilor din mass-media”. Coordonarea COM și secretariatul tehnic au fost asigurate de Centrul pentru Jurnalism Independent și ActiveWatch. COM a adoptat în 2004 două documente de auto-reglementare, Statutul Jurnalistului și Codul Deontologic al COM. Ulterior, în 2009, COM a coordonat elaborarea și adoptarea Codului Deontologic unificat, care sintetizează prevederile a peste 15 documente de auto-reglementare diferite. COM nu dispune de un organism de implementare a Codului, rămânând la latitudinea fiecărui membru să își definească mecanismele de aplicare.

Codul Deontologic unificat adoptat de Convenția Organizațiilor de Media interzice explicit discriminarea și discursul care incită la ură și violență. Codul include și un articol asemănător celui din Codul CRP, prin care rasa, naționalitatea și apartenența la o anumită comunitate vor fi menționate numai dacă sunt relevante în cadrul subiectului tratat.

13.1. Jurnalistul este dator să nu discrimineze și să nu instige la ură și violență. Se vor menționa rasa, naționalitatea sau apartenența la o anumită comunitate (religioasă, etnică, lingvistică, sexuală, etc.) numai în cazurile în care informația este relevantă în cadrul subiectului tratat.

Singura organizație profesională care are un mecanism funcțional de implementare a Codului este Asociația Jurnaliștilor de limbă Maghiară din România (AJMR).

Asociația Română de Comunicații Audiovizuale

Un alt document de auto-reglementare circulă în piața de media din 2011 fiind asumat, cel puțin la nivel declarativ, de redacțiile care dețin supremația audiențelor, adică principalele televiziuni și radiouri naționale. Codul aparține **Asociației Române de Comunicații Audiovizuale (ARCA)**, o asociație patronală care reunește principalele societăți de radio și televiziune din România și are ca obiectiv „menținerea și dezvoltarea unui climat legislativ, reglementativ și administrativ favorabil investițiilor în domeniul audiovizual ca și a unui context competițional optim pentru dezvoltarea, atât în interesul public cât și în cel privat, a acestui domeniu”.

Codul deontologic ARCA a căpătat vizibilitate odată cu decizia din 2011 a Consiliului Național al Audiovizualului de a cere radiodifuzorilor să își asume un cod deontologic. Astfel, mare parte din radiodifuzorii importanți și-au asumat acest Cod. În ciuda faptului că dispune de cele mai mari posibilități de punere în practică, fiind asumat instituțional de redacțiile cele mai influente din piață, Codul deontologic al ARCA are un impact la fel de nesemnificativ ca restul codurilor etice din piață, neexistând un interes real din partea radiodifuzorilor de a aplica normele prevăzute de aceste documente. Această lipsă de interes este ilustrată de paragraful final al Codului, în care se enunță „Prezumția de creativitate”. Vom cita în integralitate acest principiu: „Totuși, este spe-

cific pentru o parte din principiile formulate aici că nu pot decât să rămână la nivelul de reper, fiind imposibilă o judecată asupra faptului dacă practica editorială se conformează lor sau nu. Pentru noi este suficient însă ca aceste principii să constituie o preocupare, iar punerea lor în practică să producă o valoare construită conform creativității fiecărui editor. Acesta este principiul „prezumției de creativitate”.

Acest paragraf sau „principiu” dă, de fapt, măsura interesului și a dorinței marilor jucători din audiovizual de a impune niște minime standarde etice și editoriale în piață. ARCA nu dispune de mecanisme de implementare a Codului.

Codul ARCA recomandă radiodifuzorilor să „valorizeze” „principiile anti-discriminare în mod pro-activ” prin conținutul editorial difuzat. Fraza următoare limitează însă aria de acoperire a acestei recomandări la „principiul egalității dintre femei și bărbați” și „combaterii prejudecăților care contravin acestui principiu”, lăsând în afara reglementării restul situațiilor de discriminare.

„În sensul construcției de valori civice, radiodifuzorii pot avea în vedere valorizarea principiilor anti-discriminare în mod pro-activ, prin promovarea de conținut care să conducă la înțelegerea importanței patrimoniului valoric al egalității în drepturi a persoanelor. În acest sens se va acorda atenție principiului egalității dintre femei și bărbați și combaterii prejudecăților care contravin acestui principiu.”

Alte documente de auto-reglementare inițiate de organizații sau proiecte din afara industriei/breslei mass-media.

O organizație neguvernamentală, Centrul pentru Jurnalism Independent, a redactat în 2002 un document dedicat exclusiv modului în care jurnaliștii ar trebui să relateze despre minorități, **Ghidul de bune practici în relatarea despre minorități**. Ghidul a fost elaborat în cadrul programului **Minorități în mass-media** derulat de CJI în 2001 – 2002, în colaborare cu MEDE European Consultancy și Oficiul Național pentru Romi. Cităm din ghid:

„GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND RELATAREA DESPRE MINORITĂȚI ÎN PRESA ROMÂNEASCĂ

1. *Respectă-ți semenii, indiferent de sex, nivel de educație, vârstă, apartenență etnică, religioasă, orientare sexuală sau politică;*
2. *Menționează nivelul de educație, vârsta sau apartenența etnică, religioasă, orientarea sexuală sau politică a persoanelor despre care relatezi numai atunci când acest lucru este relevant în context;*
3. *Întreabă-i pe cei implicați cum doresc să fie identificați și folosește această denumire în relatarea ta;*
4. *Evită senzaționalismul bazat pe stereotipuri și prejudecăți;*
5. *Identifică-ți propriile stereotipuri și prejudecăți și asigură-te că nu îți afectează relatarea;*
6. *Impune un ton neutru atunci când utilizezi știrile preluate din alte surse;*
7. *Fii echilibrat și înlătură termenii discriminării negative sau pozitive;*
8. *Nu amesteca experiențe personale în relatările de presă despre o minoritate, deoarece sunt irelevante;*
9. *Acordă în mod egal atenție tuturor părților implicate în subiectul despre care relatezi;*
10. *Include printre sursele tale și reprezentanți ai minorităților, pentru o reflectare cât mai largă a societății;*
11. *Fii conștient că între tine și minoritățile despre care relatezi pot exista diferențe culturale care blochează accesul la informații;*

12. Corectează gramatical citatele dacă pun într-o lumină nefavorabilă sursele;

13. Relatează cu dorința de a construi punți de înțelegere între categorii, grupuri umane sau opțiuni individuale.”

COD ETIC ANTIDISCRIMINARE PENTRU SPAȚIUL VIRTUAL

Acest Cod etic a fost inițiat în cadrul unei dezbateri - „Ura virtuală vs. responsabilitate reală” - organizate în cadrul programului S.P.E.R. (Stop Prejudecăților față de Etnia Romilor) , în cadrul căreia participanții au atras atenția asupra discursului intolerant propagat prin intermediul internetului; un proces ulterior de consultare cu reprezentanți ai spațiului on-line a generat următorul cod:

„Codul etic antidiscriminare reprezintă un **set de aspirații** prin care se încearcă responsabilizarea mesajului virtual și transformarea mediului on-line într-un spațiu în care sunt respectate drepturile fundamentale ale omului.

Acest cod nu este produsul unic al inițiatorilor, nici un set de reguli impuse, ci un statement pe care orice blogger îl poate adopta pentru a-și exprima public atașamentul față de principii etice nondiscriminatorii și preocuparea pentru eliminarea conținuturilor on-line rasiste, xenofobe sau sexiste. E nevoie de voi pentru ca acest demers să aibă succes, așa că vă invităm să citiți textul codului etic și să îl adoptați pe site-urile/blogurile voastre împreună cu ștampila-simbol a acestei inițiative. Detalii tehnice găsiți accesând adresa: <http://www.sper.org.ro/blog/?p=61>

I. Preambul manifest

Fiecare persoană are dreptul inviolabil la libera exprimare atât timp cât acesta nu afectează drepturile fundamentale ale altor persoane.

Media online este un instrument care aduce noi posibilități de comunicare și noi modalități de a servi publicul. Ca orice mijloc de comunicare în masă, media online trebuie să-și clădească credibilitatea, așa cum a făcut și media tradițională. Un mijloc prin care media online poate dobândi credibilitate și își poate spori calitatea este asumarea unor mecanisme de autoreglementare asemănătoare celor din media tradițională.

Conținutul generat de utilizatori este o componentă esențială în construirea unor comunități online și în exploatarea potențialului de interactivitate oferit de Internet. De asemenea, conținutul generat de utilizatori este un element al mediei online ce contribuie la extinderea pieței ideilor, oferind posibilitatea de a aprofunda anumite teme de interes și conectând oameni cu interese asemănătoare.

Moderarea echilibrată a forumurilor de discuții contribuie la îmbunătățirea calității întregului conținut, adăugând forță și încredere elementelor de conținut online, dinamizând dezbaterile. Prin contrast, dezbaterile nemoderate pot duce la insulte, atacuri la persoană și comentarii de calitate îndoielnică, care pun într-o lumină nefavorabilă produsul promovat.

Demersul redactării unui cod etic pentru media online vine ca o alternativă la inițiativele legislative recente care riscă să afecteze grav libertatea de exprimare. Legislația existentă conține deja reglementări care sancționează penal discursul ce incită la ură, xenofobia, negarea holocaustului sau promovarea ideologiilor fasciste.

Acest cod etic trebuie văzut ca un set de aspirații și nu ca un set de reguli, un manifest prin care se exprimă public atașamentul față de principii etice nondiscriminatorii.

Societatea este diversificată atât din punct de vedere al culorii pielii, apartenenței etnice, naționalității,

orientării sexuale, sexului cât și din punctul de vedere al opiniilor, viziunilor politice, religiei. Codul etic este un îndrumar de principii etice care stau la baza oricărei societăți deschise, în care oamenii nu sunt excluși social pe baza etniei, culorii pielii, orientării sexuale etc.

Codul nu are un mecanism propriu - zis de implementare. Implementarea principiilor etice existente aici se face prin asumarea acestuia de către fiecare actor implicat, acestea aplicându-se oricărei forme de conținut online: text, audio, video, fotografii.

Preluarea codului etic reprezintă un gest de solidaritate pentru transformarea spațiului on-line într-un mediu în care drepturile omului sunt respectate.

II. Norme

În redactarea materialelor și moderarea comentariilor care menționează minorități și grupuri vulnerabile, creatorii și moderatorii de conținut on-line, cu responsabilitate, vor:

- promova libertatea de exprimare, încurajând dezbaterile de idei și discuțiile în contradictoriu, chiar și atunci când nu sunt de acord cu conținutul acestora;*
- respecta partenerii de dialog, combătând ideile, dar nu atacând partenerii de dialog;*
- descuraja discriminarea prin intermediul internetului. Insultele sau afirmațiile rasiste, homofobe, sexiste sau discriminatorii față de alte minorități sau grupuri dezavantajate și incitarea la ură sunt intolerabile;*
- evita incitarea la violență și la comiterea de ilegalități prin mesaje și comentarii;*
- respecta demnitatea semenilor lor și vor evita menționarea apartenenței la o anumită minoritate sau grup vulnerabil dacă acestea nu sunt relevante, indiferent dacă este vorba de o minoritate națională, etnică, rasială, religioasă, sexuală, de vârstă sau de dizabilitate, precum și orice alt criteriu care ar putea genera discriminarea;*
- evita utilizarea stereotipurilor și prejudecăților cu privire la rasă, vârstă, sex, orientare sexuală, religie, etnie, dizabilitate, statut seropozitiv sau orice alt criteriu; își vor identifica propriile stereotipuri și prejudecăți și se vor asigura că nu le afectează comunicarea;*
- respecta dreptul fiecărei persoane sau grup de persoane la autoidentificare/ de a fi numit așa cum își dorește."*

Concluzii

- Autoreglementarea în mass-media există numai pe hârtie. Codurile etice nu sunt aplicate și nu există organisme funcționale care să vegheze la respectarea acestora.*
- Există un dezinteres generalizat al breslei și al industriei pentru asumarea și impunerea unor minime standarde etice și profesionale.*
- Divizarea breslei contribuie din plin la această stare de fapt. Această divizare se regăsește inclusiv la nivelul asociațiilor profesionale, care s-au înmulțit, fără ca impactul lor să devină semnificativ în rândul industriei sau al publicului.*

- Din păcate, trebuie să așteptăm încă foarte mulți ani pentru ca aceste documente să fie implementate. O miză mai apropiată ar fi ca ele să devină (re)cunoscute în interiorul breslei, să existe o masă critică de jurnaliști care să și le însușească și să lupte pentru respectarea lor.

Recomandări

- Codurile etice existente (și prevederile lor referitoare la discriminare/discursul care incită la ură) trebuie diseminate în spațiul public.
- Publicul are posibilitatea să împingă industria mass-media în direcția responsabilizării prin sesizarea diferitelor abateri etice, inclusiv cele care discriminează sau instigă la ură.
- Mass-media are șansa de a opri decredibilizarea accentuată de care este afectată prin asumarea și aplicarea unor minime standarde etice și profesionale.

3.3. AUTOREGLEMENTAREA ÎN INDUSTRIA PUBLICITĂȚII

Spre deosebire de mass-media, industria publicității a reușit să-și asume un cod unic de autoreglementare (**Codul de Practică în Publicitate**) și să creeze un mecanism funcțional de aplicare a acestuia. Codul de Practică în Publicitate a fost redactat și asumat de Consiliul Roman pentru Publicitate sau Romanian Advertising Council (RAC), o organizație profesională, non-guvernamentală, înființată în 1999. RAC are 69 de membri: companii, agenții de publicitate, media și asociații. Conform autorilor, „Codul reprezintă un set de reguli etice de respectat de către toți cei implicați în domeniul publicității și în orice formă de comunicare comercială” al cărui scop este „să sprijine dezvoltarea unui mediu de afaceri decent și onest în România prin oferirea unui ghid de formă și conținut pentru o informare corectă, cinstită și decentă față de consumator și industrie”.

Codul de Practică în Publicitate are mai multe puncte dedicate exclusiv discriminării și incitării la violență. Aceste puncte aparțin articolului referitor la Responsabilitatea socială a organizațiilor din industria publicității. Sunt interzise explicit afirmațiile sau reprezentările care să incite la violență verbală, psihică sau fizică. De asemenea, organizațiile care își asumă codul trebuie să respecte demnitatea umană „sub toate aspectele”. Grupurile vulnerabile în fața discursului instigator la ură sunt menționate explicit și acoperă principalele ținte ale acestui tip de discurs din România. Cu toate acestea, la finalul enumerării grupurilor vulnerabile este adăugată și prescurtarea „etc.”, astfel încât prevederile codului pot fi aplicate și în cazuri care fac referire la ținte mai puțin „tradiționale” pentru discriminarea discursivă.

„Art.6 – Responsabilitatea socială

6.1 – Comunicarea trebuie să nu conțină nicio formă de discriminare sau ofensă pe criterii sociale, politice, de rasă, naționalitate, sex, vârstă, religie, origine, etnie, dizabilitate sau orientare sexuală etc.

6.2 – Comunicarea trebuie să respecte demnitatea umană sub toate aspectele.

6.3 – Comunicarea trebuie să nu conțină afirmații sau reprezentări care să incite la violență verbală, psihică sau fizică.”

3.4. AUTOREGLEMENTĂRI LA NIVEL DE REDACȚII

Raportul de față cuprinde și o analiză a principalelor instrumente de moderare utilizate de cele mai citite²³ resurse online de informare: Adevărul, Evenimentul Zilei, Gândul, Hotnews, Mediafax și Ziare.com. Analiza a urmărit, în special, dacă site-urile monitorizate fac apel la atenționări speciale privind comportamentul utilizatorilor în secțiunea de comentarii și dacă există reguli specifice care vizează limitarea discursului instigator la ură sau manifestările rasiste. De asemenea, în analiza noastră am urmărit gradul de vizibilitate a condițiilor (regulilor) de comunicare în spațiile alocate interacțiunii cititorilor. Nu în ultimul rând, pentru fiecare site monitorizat am identificat principalele puncte forte și puncte vulnerabile în ceea ce privește menținerea unui cadru de dezbateri echilibrat.

Un element de noutate este reprezentat de Gazeta Sporturilor (www.gsp.ro²⁴), singura publicație online din România care a aderat la un proiect civic-educativ²⁵, în primăvara anului 2015, menit să reducă intensitatea discursului instigator la ură și ofensator în rândul propriilor utilizatori. Astfel, începând cu 6 aprilie 2015, echipa Gazeta Sporturilor a demarat cel mai ambițios proces de monitorizare și moderare a comentariilor de pe site-ul publicației. Procesul de moderare a fost semi-automatizat, utilizând atât un software de moderare, cât și interacțiunea membrilor redacției cu cititorii, pentru a explica anumite decizii de moderare a comentariilor inadecvate. După șapte săptămâni de testare a acestui sistem, autorii experimentului constatau că „din cele 80.000 de postări ale userilor, 60.000 n-au necesitat moderare”, confirmând astfel ipoteza conform căreia „vocale violente pe net sunt minoritare, dar ele par multe din cauza ubicuității”²⁶.

Dincolo de efortul de a monitoriza fluxul de comentarii de pe site, echipa Gazeta Sporturilor a dezvoltat un regulament privind regulile de publicare, respectiv moderare a comentariilor, intitulat *Regulile jocului*. Regulamentul celor de la www.gsp.ro este formulat într-un stil accesibil și personal, centrat pe decurajarea discursului intolerant din mediul online și pe promovarea dezbaterilor argumentate și civilizate.

Puncte forte:

- Crearea unui regulament detaliat privind politica de moderare a comentariilor pe site, într-un limbaj accesibil, care nu permite interpretări abuzive.
- Descurajarea anonimatului, prin condiționarea utilizatorilor să se logheze fie prin contul de Facebook, fie prin contul creat pe site-ul publicației.

Puncte slabe:

- Regulamentul de moderare nu este vizibil pe pagina principală a site-ului, putând fi accesat doar înainte de a publica un comentariu.
- În secțiunea de comentarii, regulamentul are vizibilitate redusă, fiind afișat sub forma unei opțiuni generale de tipul *Sunt de acord cu condițiile site-ului*.

²³ Conform datelor de audiență SATI, pentru perioada noiembrie 2014 – octombrie 2015. Clasamentul a fost realizat în baza audiențelor mediene obținute de fiecare site în parte.

²⁴ Conform SATI, site-ul www.gsp.ro ocupă a treia poziție în clasamentul celor mai citite site-uri sportive din România, cu audiențe mediene lunare de circa 3,2 milioane vizitatori unici.

²⁵ Proiectul *Less hate, more speech*, finanțat prin Norway Grants, derulat în parteneriat cu Median Research Center (think-tank din România), University of Bergen din Norvegia și Central European University din Budapesta.

²⁶ Articolul „Doar 1 din 4 mesaje de pe site (nn: site-ul Gazeta Sporturilor) conține violență verbală – Vom face o moderare live la ICEEFEST 2015”, publicat pe site-ul www.tolo.ro în data de 28 mai 2015.

Adevărul

Site-ul www.adevarul.ro are cea mai consistentă politică de moderare a comentariilor de pe site, punând accent pe regulile elementare pe care utilizatorii trebuie să le respecte atunci când se angajează în comentarea/dezbaterea unui subiect.

Echipele editoriale a site-ului a dezvoltat un regulament specific privind regimul comentariilor. Manualul este publicat în meniul din subsolul website-ului și beneficiază de o legătură distinctă către document. De asemenea, și secțiunea de „Termeni și condiții” cuprinde o serie de precizări legate de condițiile impuse utilizatorilor care aleg să publice comentarii pe site-ul publicației.

Regulamentul este formulat într-un limbaj accesibil, accentul fiind pus pe obiectivul publicației de a construi o comunitate și un spațiu de dezbatere cât mai „agreabil”, care promovează libertatea de expresie, dar care descurajează jignirile, limbajul licențios și spam-ul. Încă din preambul, echipa editorială își anunță rolul de moderator în interacțiunile de pe site-ul publicației. De asemenea, regulamentul cuprinde și un apel către membrii comunității să sesizeze situațiile în care unele mesaje ofensatoare au trecut de filtrul moderării.

Deși regulile privind politica de comentarii vizează în special menținerea unui cadru de dezbatere și argumentare neconflictual și lipsit de injurii, echipa editorială precizează că mesajele rasiste sau cele care instigă la ură nu vor fi aprobate spre publicare. Totodată, utilizatorii sunt avertizați că, pentru abateri repetate de la regulile și principiile cuprinse în regulamentul de comentarii, aceștia riscă să fie blocați definitiv pe site-ul Adevărul.

În secțiunea de *Termeni și condiții* sunt reiterate obligațiile și răspunderea membrilor comunității www.adevarul.ro în relație directă cu mesajele pe care le promovează pe site. Condițiile sunt formulate într-un limbaj accesibil, iar accentul este pus pe responsabilizarea utilizatorilor. Astfel, utilizatorilor li se „recomandă” să nu promoveze mesaje care discriminează pe criterii „de religie, naționalitate, gen, preferințe sexuale, vârstă, regiune, etnie sau handicap”. Deși documentul precizează că limbajul instigator la ură este supus unor „reguli stricte” de moderare, nu există nicio trimitere la legislația în vigoare, singura sancțiune invocată de echipa editorială fiind cea de excludere din comunitatea Adevărul și de pe site.

Puncte forte:

- Crearea unui regulament special care cuprinde principiile și regulile de publicare a comentariilor pe site
- Accesibilitatea limbajului și apelul la implicarea membrilor comunității Adevărul în procesul de moderare
- Posibilitatea de a posta comentarii doar prin contul special creat pe site sau direct din contul de Facebook (descurajează tendința de a publica sub anonim, trasabilitate crescută pentru conținuturile publicate de utilizatori)

Puncte slabe:

- Utilizatorii nu sunt avertizați în legătură cu consecințele legale pe care le implică promovarea de mesaje care instigă la ură sau la violență
- Răspunderea este plasată exclusiv la utilizator, deși, din punct de vedere legal, responsabilitatea este partajată între utilizator și proprietarul site-ului.

Evenimentul Zilei

Site-ul Evenimentului Zilei nu cuprinde un set special privind regulile de publicare a comentariilor și/sau conținutul acestora, iar în secțiunea Termeni și condiții sunt stipulate doar limitările generate de drepturile de autor.

Totuși, în secțiunea de comentarii, fiecare utilizator este avertizat în legătură cu standardele minime de comunicare și în legătură cu mecanismul de moderare. Nu există prevederi specifice legate de discursul instigator la ură sau de manifestări rasiste, ci o formulare generală privind folosirea unui „limbaj civilizată”, în încercarea de a limita atacurile concertate sau direcționate din partea utilizatorilor definiți generic „postaci”.

Mesajul de avertizare precizează că numai comentariile publicate direct pe site vor fi moderate, cele publicate prin platforma Facebook fiind făcute public instant. Astfel, utilizatorii care furnizează o adresă validă de e-mail pot posta comentarii ce intră în moderare, în timp ce comentariile celor care se loghează direct din conturile de Facebook pot fi publicate fără moderare.

Puncte forte:

- Vizibilitatea avertismentului privind regulile de comentarii, înainte de publicarea acestora;

Puncte slabe:

- Grad ridicat de generalitate și de interpretabilitate a sintagmei „limbaj civilizată”;
- Utilizatorii nu sunt avertizați în legătură cu consecințele legale pe care le implică promovarea de mesaje care instigă la ură sau la violență
- Excluderea din moderare a comentariilor care se fac prin platforma Facebook;

Gândul

Site-ul www.gandul.info nu cuprinde prevederi speciale legate de calitatea comentariilor și interacțiunilor. În secțiunea *Termeni și condiții* site-ul își declină responsabilitatea față de opiniile formulate de utilizatori. De asemenea, utilizatorii sunt invitați să sesizeze la o adresă de e-mail orice violare a drepturilor de autor sau a oricăror altor drepturi, unde sintagma „orice alte drepturi” oferă un spațiu larg de interpretare.

Utilizatorii sunt avertizați, înainte de a publica un comentariu că vor fi șterse comentariile injurioase, care conțin limbaj licențios sau care instigă la încălcarea legii, la violență sau ură. De asemenea, utilizatorii sunt încurajați să raporteze orice abuz în comentariile publicate pe site.

Pentru a publica un comentariu pe site-ul Gândul este suficientă furnizarea unei adrese valide de e-mail.

Puncte forte:

- Vizibilitatea avertismentului privind regulile de comentarii, înainte de publicarea acestora;

Puncte slabe:

- Utilizatorii nu sunt avertizați în legătură cu consecințele legale pe care le implică promo-

varea de mesaje care instigă la ură sau la violență

- Grad ridicat de generalitate în definirea drepturilor care ar putea fi lezate prin publicarea de comentarii
- Răspunderea este plasată exclusiv la utilizator, deși, din punct de vedere legal, responsabilitatea este partajată între utilizator și proprietarul site-ului.

Hotnews

Site-ul www.hotnews.ro nu cuprinde un ghid specific de moderare a comentariilor, dar la articolul 9 din secțiunea *Termeni și condiții* precizează în mod explicit dreptul de a îndepărta mesajele pe care administratorul site-ului le consideră discriminatorii, fără a oferi o clasificare a situațiilor. Același nivel de generalitate poate fi identificat și în secțiunea de comentarii, unde utilizatorii sunt avertizați asupra responsabilității legale pe care o poartă pentru mesajele postate, fără a specifica situațiile de abatere de la cadrul legal.

Pentru a publica un comentariu este suficientă furnizarea unei adrese valide de e-mail. În lipsa unui cont special pe site-ul Hotnews, utilizatorul va fi vizibil cu titlul „Anonim”.

Puncte forte:

- Existența avertismentului privind regulile de comentarii, înainte de publicarea acestora

Puncte slabe:

- Utilizatorii nu sunt avertizați în legătură cu consecințele legale pe care le implică promovarea de mesaje care instigă la ură sau la violență
- Grad ridicat de generalitate în definirea drepturilor care ar putea fi lezate prin publicarea de comentarii
- Răspunderea este plasată exclusiv la utilizator, deși, din punct de vedere legal, responsabilitatea este partajată între utilizator și proprietarul site-ului.

Mediafax

Site-ul www.mediafax.ro îi avertizează pe utilizatori doar în secțiunea *Termeni și condiții* asupra dreptului de a îndepărta orice mesaj care poate aduce atingere unui „drept legal protejat”, fără a invoca clasificări ale mesajelor sau tipuri de discriminare. De altfel, echipa Mediafax precizează că interpretarea acestor situații se face la „discreția” Mediafax.

Publicarea comentariilor este facilă și necesită doar o adresă validă de e-mail, fără avertizări suplimentare legate de regulile de publicare a comentariilor.

Puncte slabe:

- Utilizatorii nu sunt avertizați în legătură cu consecințele legale pe care le implică promovarea de mesaje care instigă la ură sau la violență.
- Grad ridicat de generalitate în definirea drepturilor legale protejate și arbitrariul interpretării situațiilor de încălcare a acestor drepturi.
- Răspunderea este plasată exclusiv la utilizator, deși, din punct de vedere legal, responsa-

bilitatea este partajată între utilizator și proprietarul site-ului.

Ziare.com

Site-ul www.ziare.com își informează cititorii doar la articolul 2 din secțiunea de „*Termeni și condiții*” asupra interdicției de a publica mesaje „rasiste, șoviniste ori care ar putea discrimina orice persoane în orice mod sau care ar încălca orice alte drepturi și libertăți ale omului potrivit legislației în vigoare”. Deși site-ul invocă explicit că sunt „strict interzise” actele de discriminare sau acțiunile care pot leza drepturile și libertățile individuale, nu oferă mai multe detalii despre „legislația în vigoare”.

Înainte de a publica un comentariu, utilizatorul nu mai este avertizat asupra limitărilor invocate în secțiunea de Termeni și condiții. Publicarea de comentarii este posibilă doar dacă utilizatorii au un cont deschis pe domeniul www.ziare.com;

Puncte forte:

- Formularea interdicției de a publica conținuturi cu caracter rasist, șovin sau discriminatoriu

Puncte slabe:

- Definiție neclară a „legislației în vigoare”.
- Absența avertismentului referitor la regulile aplicate comentariilor, înainte de publicarea acestora.
- Răspunderea este plasată exclusiv la utilizator, deși, din punct de vedere legal, responsabilitatea este partajată între utilizator și proprietarul site-ului.

3.5. AUTOREGLEMENTĂRI LA NIVELUL FEDERAȚIILOR SPORTIVE

Lumea sportivă a fost una din zonele sociale unde discursul care incită la ură, rasismul, xenofobia sau violența s-au manifestat cel mai vizibil. Spiritul de fair-play a fost pătat de evenimente adeseori violente, la care autoritățile sportive au răspuns cu destulă întârziere. Ulterior, reglementările introduse, mai ales în lumea fotbalului, au dat rezultate și frecvența acestor evenimente a scăzut semnificativ.

Am selectat în acest studiu trei arii sportive – fotbal, hochei și handbal, zone în care au avut loc manifestări xenofobe sau violente. Am analizat documentele interne care reglementează aceste sporturi, căutând norme specifice privind discursul care incită la ură sau violență, manifestări rasiste, xenofobe, violente. De asemenea, am căutat informații cu privire la acțiunile concrete întreprinse de federațiile sportive pentru a preveni astfel de comportamente.

În privința reglementărilor, la nivelul Federației Române de Fotbal și a celei de Handbal am identificat referire specifice la aceste manifestări, la Federația Română de Hochei pe Gheață nu am găsit decât un document publicat pe site, și acela fiind un regulament internațional de desfășurare a jocului de hochei pe gheață.

Numai Federația Română de Fotbal are afișate informații cu privire la acțiunile concrete întreprinse pentru prevenirea manifestărilor rasiste, violente, xenofobe. Celelalte două federații nu au afișate informații în acest sens.

Cele trei federații au fost contactate direct pentru a transmite informații cu privire la reglementările și ac-

țiunile specifice întreprinse pe ariile care fac obiectul studiului nostru. Nici una din instituțiile contactate nu a răspuns solicitării noastre.

Federația Română de Fotbal (FRF)

La nivelul activității fotbalistice găsim o mulțime de reglementări interne. Unele dintre ele definesc comportamentele interzise, altele enunță sancțiunile pentru astfel de fapte.

Întâlnim reglementări dedicate exclusiv discursului care incită la ură sau violență. De asemenea, există o mulțime de sancțiuni împotriva comportamentului rasist, discriminatoriu, xenofob sau jignitor. Toate sunt sancționate cu pedepse aspre de regulamentele FRF.

Aceste reglementări reprezintă, în mare parte, un răspuns necesar la manifestările de rasism, xenofobie și violență care au marcat fotbalul autohton, în special în ultimii 20 de ani. Fenomenul a luat amploare după 1995, odată cu dezvoltarea fenomenului ultras, atingând cote îngrijorătoare la sfârșitul anilor '90 și începutul anilor 2000. În tribune erau des prezente sloganuri, însemne, bannere cu mesaje rasiste sau care promovau persoane vinovate pentru crime împotriva umanității. De asemenea, erau frecvente bătăile între suporterii diverselor echipe sau violențe între suporterii și forțele de ordine. Oficiali din fotbal exprimau fără rezerve opinii cu caracter rasist, încurajând astfel manifestările suporterilor.

Inițial, autoritățile din fotbal nu au recunoscut gravitatea problemei care afecta fotbalul românesc, preferând să o ignore. A fost nevoie de sancțiunile impuse de organismele internaționale (UEFA) și de presiunea exercitată de acestea pentru a determina FRF și LPF să reacționeze și să intervină cu măsuri de ordin normativ sau prin acțiuni concrete menite a combate astfel de manifestări.

Ultimii 4-5 ani au consemnat o rărire semnificativă a manifestărilor rasiste sau xenofobe pe stadioanele din România, dovadă că intervenția autorităților din fotbal a avut efect. De menționat și soluția adoptată la nivel legislativ care a complementat normele interne ale FRF. În 2008, Parlamentul a adoptat legea 4/2008 privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și a jocurilor sportive, un proiect controversat, care conține multe prevederi care lasă loc abuzurilor. Un alt fapt îmbucurător este că incidentele violente petrecute pe stadioane sau în preajma lor au devenit și ele tot mai rare în ultimii ani.

Elemente de autoreglementare

Documentul fondator al Federației Române de Fotbal, **Statutul FRF**, anunță încă din preambulul său că FRF împărtășește cele 11 principii fundamentale ale UEFA, respectul fiind unul dintre acestea. Conform articolului 8, litera n) al aceluiași document, „*combaterea violenței și a rasismului*” reprezintă unul dintre **scopurile și obiectivele** FRF.

Printre **atribuțiile** FRF, Statutul menționează și întreprinderea de „*măsuri pentru prevenirea și combaterea violenței la meciurile de fotbal, precum și pentru promovarea spiritului de fair-play și a toleranței în activitatea fotbalistică*”, precum și desfășurarea de „*activități de cetățenie activă, responsabilitate socială și incluziune socială*”. (Articolul 9)

FRF își asumă neutralitatea politică, etnică și religioasă a FRF și interzice în mod expres discriminarea (Articolul 10 – Diversitate și non-discriminare).

“FRF este neutră din punct de vedere politic, religios și etnic. Discriminarea de orice fel împotriva unei țări, a unei persoane fizice sau a unor grupuri de persoane având la bază etnia, sexul, limba, religia, orientarea politică sau orice alt motiv este interzisă. Orice tip de discriminare, directă sau indirectă, se sancționează conform Regulamentului disciplinar FIFA/UEFA/FRF, după caz.”

Din punct de vedere instituțional, există o comisie dedicată discriminării - „Comisia pentru fair-play și combaterea discriminării”, însărcinată cu elaborarea de „programe legate de fair-play și combaterea discriminării de orice fel” (Articolul 55).

Conform Statutului, atribuții în zona combaterii violenței revin și Asociațiilor județene de fotbal, responsabile cu organizarea competițiilor la nivel județean și municipal. Acestea au delegate atribuții în privința aplicării de măsuri pentru „(...)promovarea spiritului de fair-play, prevenirea și combaterea violenței la jocurile de fotbal (...)”

Regulamentul de organizare și funcționare (ROF) obligă toate cluburile să pună în aplicare programul UEFA de 10 măsuri privind combaterea rasismului. De asemenea, clubul organizator este obligat să instruiască crainicul stadionului să nu transmită anunțuri discriminatorii la adresa echipei oaspete. (Art. 56, ROF)

Fapte interzise de reglementările FRF:

Articolul 82 din Regulamentul de disciplină al FRF enumerează faptele considerate a fi „Comportament neregulamentar”. Printre acestea regăsim „afișarea sub orice formă de inscripții rasiste, xenofobe și jignitoare, scandarea de cuvinte/expresii jignitoare și obscene ori emiterea de sunete în scop jignitor”.

Articolul 83 se referă la nerespectarea obligațiilor de organizare a jocurilor de către organizatori și include „afișarea sub orice formă de inscripții rasiste, xenofobe și jignitoare, scandarea de cuvinte/expresii jignitoare și obscene ori emiterea de sunete în scop jignitor”.

Discursul care incită la ură apare menționat în Regulamentul de organizare și funcționare a FRF (ROF). Acesta impune cluburilor organizatoare obligația de a interzice „afișarea în arena sportivă a simbolurilor, sloganurilor ori textelor cu conținut obscen sau care incită la denigrarea țării, la xenofobie, la ură națională, rasială, de clasă ori religioasă, la discriminări de orice fel și la violență, indiferent pe ce suport ar fi inscripționate” (Art. 58 ROF)

Sanctiuni

Regulamentul de disciplină conține reglementări specifice cu privire la sancțiunile aplicate pentru rasism, xenofobie sau discriminare. Sancțiunile prevăd suspendarea jucătorilor, echipei tehnice, antrenorilor precum și a oficialilor, amenzi, dar și programarea jocurilor fără spectatori până la interzicerea organizării jocurilor pe propriul stadion, pierderea jocului prin forfait, scăderea a 2-6 puncte sau excluderea din competiție. (Art. 50 și Art. 54 din Regulamentul de disciplină)

Incitarea la ură sau violență făptuită de jucători, antrenori sau oficiali este aspru pedepsită cu suspendări pe durate îndelungate. Articolul 50 - „Incitarea la ură, violență și comportarea jignitoare” sancționează abaterile jucătorilor sau oficialilor care incită/ îndeamnă în mod public, la un comportament ori o atitudine cu caracter jignitor sau disprețuitor. Același articol menționează *incitarea la un comportament violent sau la ură*, pentru care sancțiunea constă în suspendare de la 10 la 16 jocuri dacă fapta a fost săvârșită de un jucător sau antrenor și suspendare de la 4 la 6 luni dacă fapta a fost săvârșită de un oficial. Sancțiunile se dublează dacă sunt comise prin intermediul mass-media sau în ziua jocului.

Comportamentul rasist în interiorul stadionului poate fi sancționat de arbitri cu măsuri extreme, care includ întreruperea, suspendarea sau încetarea meciurilor. (Art. 83, Regulamentul de disciplină și Art. 58, ROF)

Afișarea de către spectatori a unor inscripții conținând sloganuri discriminatorii/ denigratoare/ rasiste/ xenofobe conduce la amenzi aspre aplicate cluburilor pe care le susțin spectatorii respectivi, în timp ce spectatorii care se fac responsabili de astfel de fapte riscă cel puțin doi ani interzicerea accesului pe stadioane.

De asemenea, este interzisă și aspru sancționată propaganda în favoarea ideologiilor extremiste, atât în

timpul jocului, cât și înainte sau după. Amenziile în acest caz pot ajunge până la 70.000 de lei. (Art. 54 din Regulamentul de disciplină)

Acțiuni întreprinse

FRF este destul de activă în organizarea unor evenimente cu caracter social, menite a promova fotbalul în societate, majoritatea având scopuri caritabile și având ca beneficiari copii sau tineri defavorizați. Totodată, aceste evenimente sunt desfășurate în parteneriat cu diverse organizații neguvernamentale. De asemenea, FRF lucrează în acest moment la o strategie antidiscriminare, document lucrat în colaborare cu ONG-uri și instituții publice și care, în forma lui actuală, prevede nu numai acțiuni pe care FRF le poate lua pentru a scădea nivelul discriminării din lumea fotbalului, cât și acțiuni și campanii care să se folosească de popularitatea sportului și a sportivilor pentru a contribui la reducerea discriminării în România.

Recomandări

Considerăm că se impune o atitudine mai pro-activă din partea autorităților din fotbal (FRF, LPF) și a cluburilor pentru a preveni incidentele rasiste sau violente. La nivelul autorităților se pot demara programe destinate cluburilor, prin care conducătorilor să li se atragă atenția asupra riscurilor pe care le presupun asemenea manifestări. Se impune, de asemenea, un dialog deschis cu suporterii, atât din partea autorităților din fotbal, cât și din partea cluburilor, pentru a identifica modalități eficiente de prevenire a incidentelor rasiste sau violente, fie și doar pentru a evita sancțiunile aspre care pot afecta echipele de club sau echipa națională.

În egală măsură, FRF poate demara programe educative destinate copiilor și tinerilor iubitori de fotbal, atât a celor încadrați în diverse cluburi, cât și a celor iubitori de fotbal.

Federația Română de Handbal

Statutul FRH

Nediscriminarea este menționată în principalul obiectiv al FRH. Conform Statului său, principalul obiectiv al FRH este *dezvoltarea și promovarea practicării handbalului pe teritoriul României, sub toate formele sale și fără nici un fel de discriminare pe motive politice, religioase, rasiale, de naționalitate, sex sau vârstă*.

Printre atribuțiile FRH este și cea de a „întreprinde măsuri pentru prevenirea și combaterea violenței, precum și pentru promovarea spiritului de fairplay și toleranței în activitatea sportivă”.

Regulament Liga Națională Masculin-Feminin

În cadrul acestui document nu există reglementări specifice cu privire la incidente ce implică manifestări rasiste sau discriminatoare. În schimb, există un formular tip al procesului-verbal al ședinței tehnice a partidei, unde acestea apar menționate.

Regulamentul disciplinar al FRH

Regulamentul disciplinar sancționează organizatorii jocurilor pentru „scandarea de lozinci rasiste, acte de violență sau vandalism”. Sancțiunile pot ajunge până la pierderea jocului de către echipa gazdă sau ridicarea dreptului de organizare pe teren propriu a unor jocuri oficiale.

Concluzii

La nivelul FRH există reglementări specifice care sancționează manifestările și scandările rasiste. Nu există referiri directe la discursul care incită la ură. De remarcat că principalul obiectiv al FRH, potrivit Statutului său, menționează nediscriminarea pe motive politice, religioase, rasiale, de naționalitate, sex sau vârstă.

Federația Română de Hochei pe Gheață (FRHG)

Elemente de autoreglementare

FRHG nu are afișat pe propriul site niciun document de funcționare (Statut, Regulament de Organizare și Funcționare, Regulament de disciplină etc.). Singurul document afișat este un document al Federației Internaționale de Hochei pe Gheață – Regulamentul oficial al FIHG.

Acesta conține o regulă care sancționează cu lovitură de pedeapsă amenințările și insultele cu tentă etnică sau rasială.

4. MANIFESTĂRI ALE DISCURSULUI INSTIGATOR LA URĂ ÎN SPAȚIUL PUBLIC

Această secțiune a raportului este dedicată trecerii în revistă a principalelor manifestări de hate speech din spațiul public. În prima parte a secțiunii sunt menționate principalele derapaje cu caracter de hate speech ale politicianilor sau ale altor persoane publice care au avut loc în perioada octombrie 2014 – octombrie 2015, precum și câteva cazuri interesante venite din presă sau de la galeriile de fotbal. A doua parte a secțiunii, redactată sub forma unui „calendar al urii”, se concentrează asupra subiectelor din presă care, datorită specificului lor sau a modului în care au fost gestionate de jurnaliști, au scăpat de sub control și au generat valuri de ură în discursul public din jurul lor. În final, a treia secțiune oferă o imagine de ansamblu asupra manifestărilor organizate ale discursului instigator la ură care iau forma evenimentelor publice de ură (marșurile organizației Noua Dreaptă - devenită de curând partid politic - care au în vizor grupuri vulnerabile la hate speech precum comunitatea LGBT, maghiarii sau romii) sau diferitelor produse culturale (spre exemplu, cartea „Fața nevăzută a homosexualității”).

4.1. DISCURSURI INSTIGATOARE LA URĂ DIN SPAȚIUL PUBLIC

În spațiul public românesc, ura este distribuită democratic. Declarații instigatoare la ură sunt adresate ungarilor, românii din diaspora, romilor, românii plecați la muncă în străinătate, minorităților sexuale, evreilor, femeilor, moldovenilor și musulmanilor - nici o categorie socială, etnică, religioasă nu a fost privilegiată.

Ca atare, autorii nu au pretenția să fi prezentat toate manifestările discursului instigator la ură din această perioadă. Cazurile prezentate au fost alese fie datorită calității de persoane publice a autorilor hate speech-ului, fie din cauza gravității situației sau limbajului folosit (cum este cazul articolului referitor la romii din ziarul Glasul Sălajului sau admirația față de Adolf Hitler exprimată de un lider PSD Olt), fie pentru a exemplifica o stare de fapt din societatea românească, careia prea puțină lume pare să-i mai dea importanța cuvenită.

Gheorghe Funar numește maghiara „limba cailor” la TVR1

În timpul campaniei electorale, la o emisiune de dezbateri din luna octombrie 2014, de la TVR, Gheorghe Funar a avut o remarcă de ură împotriva maghiarilor. Cu această ocazie, candidatul la funcția de președinte al României a numit limba maghiară „limba cailor”, a susținut că aceasta ar trebui folosită la Budapesta, nu la București și că, dacă va ieși președinte, nu se va mai auzi maghiara în România. CNCD a constatat fapta de discriminare și a aplicat o amendă de 2000 de RON lui Gheorghe Funar.

Corneliu Vadim Tudor și Miron Cozma, afirmații jignitoare față de diasporă, la România TV

Corneliu Vadim Tudor și Miron Cozma au fost invitați într-o emisiune la postul România TV, între cele două tururi de scrutin ale alegerilor prezidențiale. Cu această ocazie, cei doi au făcut afirmații jignitoare pentru românii plecați la lucru în străinătate, despre care s-a spus că se ocupă cu cerșetoria, au fost numiți „căpșunari” și s-a spus despre ei că sunt „o mână de zăpăciți care v-ați vândut votul”. Pe lângă acestea, Corneliu Vadim Tudor a instigat la ură împotriva germanilor, spunând că nu poate să treacă peste „străbunii mei morți în cele două războaie mondiale”. CNCD a sancționat pe cei doi politicieni²⁷ cu amenzi în valoare de 2000 RON.

²⁷ Miron Cozma este liderul Partidului Social Democrat al Muncitorilor

Articol împotriva romilor publicat în ziarul Graiul Sălajului

Pe data de 12.02.2015, ziarul Graiul Sălajului a publicat articolul „Doar de musai s-or integra rromii, că de bună voie...”. Acesta conținea afirmații deosebit de grave precum „foștii țigani au mai multe drepturi decât restul cetățenilor de pe plaiul mioritic. Dar schimbă asta ceva în bine? Se vede treaba că nu, din moment ce romul, cu drepturile sporite și multiplicat, își ia lumea în cap. Numărul cerșetorilor romi a crescut alarmant de mult, furturile din casele oamenilor s-au înmulțit și ele, pământurile rămân nelucrate în zona în care viețuiesc coloniile de romi pentru că proprietarii lor nu se aleg cu nimic. Romii ciordesc tot. Romii sar la gâtul celor care nu-i îmbunează cu un leuț. Romii sparg casele locuite de văduve sau bătrâni. Romii fac legea în pușcării, pentru că 80% dintre deținuți sunt de această etnie... nu-l vei lecu pe țigan de ciordit -chiar dacă l-ai rebotezat rom - nici de făcut focul în mijlocul odăii, nici de cerșit, nici de a se spăla o dată pe trimestru”. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării s-a autosesizat și a aplicat o amendă în valoare de 2000 de RON.

Ministrul transporturilor Ioan Rus, afirmații jignitoare față de familiile celor plecați la muncă în străinătate, la Digi 24

Pe data de 10 iunie 2015, Ioan Rus, pe atunci ministrul transporturilor, a susținut, la televiziunea Digi 24, despre familiile rămase în țară ale cetățenilor români plecați să muncească în străinătate, următoarele: „România are 3 milioane de oameni să zicem, din forța activă, în acest moment în Occident. Dintre care, vreun million sunt fierari betoniști, fierari și așa mai departe. Lucrează în construcții, autostrăzi, prin Europa. Au poate 1.500 de Euro salariu. O spun foarte direct. De banii ăștia copiii se fac golani acasă și nevastă-sa curvă”. Mai multe organizații au depus plângeri la CNCD cu privire la afirmația ministrului. CNCD a constatat fapta de discriminare și l-a sancționat pe Ioan Rus cu avertisment.

Mihaela Rădulescu numește „oameni anormali” persoanele aparținând comunității LGBT

Pe data de 5 aprilie 2015, Mihaela Rădulescu publica pe blogul ei articolul „Adam și Eva?! (Toleranța pe la spatele normalității)”, care conținea afirmații din sfera hate speech-ului îndreptate împotriva minorităților sexuale: „Cred că o atitudine normală ar fi să nu-i deranjăm cu nimic pe cei care aleg să fie gay, adică homosexuali, dar nici ei pe noi, vizual vorbind. Adicătelea, dacă ei și-ar face treaba între patru pereți, fără să mai și afișeze, sfidător, o «iubire» pensată, rujată, efeminată și de neînțeleas între doi purtători de penis. Tot normal mi s-ar părea ca drepturile unei minorități să fie respectate în egală măsură cu drepturile unei majorități. Să nu-mi spuneți că, în calitate de părinți de băieți, sau chiar de fete, nu vă îngrijorează puțin ideea de a-i vedea luând-o pe... la spatele educației pe care i-ați oferit-o și să nu-mi spuneți că vă bazați mai mult pe deschiderea minții, decât pe încărcarea ei cu o morală anume, solidă și dreaptă”. Comunitatea LGBT a organizat proteste față de atitudinea Mihaelei Rădulescu și a depus plângeri împotriva ei la CNCD. Discuțiile create în spațiul public cu privire la afirmațiile membrei juriului emisiunii „Românii au talent” au oferit prilejul de demarare a campaniei împotriva discursului de ură din spațiul public „De la mine ai un Nu” implementată pentru ActiveWatch de agenția de publicitate FCB București. Merită menționat și faptul că Mihaela Rădulescu, deși și-a cerut scuze pentru cele scrise, a primit amenințări de la persoane private din cauza articolului publicat pe blog.

Galeria Dinamo, banner rasist împotriva romilor

La meciul împotriva Rapidului din sâmbăta de dinaintea Paștelui, în anul 2015, membrii galeriei echipei Dinamo București au afișat un banner rasist, care conținea textul unui proverb românesc jignitor față de minoritatea romă: „Țiganu e țigan și-n ziua de Paști”. Clubul Dinamo a primit o sancțiune din partea FRF, iar suporterilor care au introdus bannerul pe stadion le-a fost interzis temporar accesul la meciurile echipei.

Dumitru Dragomir, declarații antisemite la o televiziune de sport

Prezent în emisiunea Digisport, Dumitru Dragomir, fostul Președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal, a făcut, în contextul scandalului corupției de la nivel înalt din UEFA, afirmații de natură să inducă ideea că evreei controlează deciziile datorită puterii lor financiare și că aceștia pot scăpa nepedepsiți din aproape orice situație. Textual, Dragomir a spus că „Blatter nu o să pățească nimic. Comunitatea evreilor e cea mai tare de pe fața pământului datorită faptului că dețin finanțele, iar America e deținută de băncile lor, Rothschild ș.a.m.d. ... ne depășește cu mult pe noi”.

Daniel Predoiu, lider PSD Olt, postare de admirație față de Adolf Hitler pe Facebook

Daniel Predoiu, om de afaceri din Caracal și membru de bază al organizației PSD Olt, a publicat în data de 8 septembrie 2015, pe contul său de Facebook, o poza a lui Adolf Hitler, alături de textul „Începe să-mi fie dor de unul dintre cei mai puternici lideri ai omenirii!”. La cererea președintelui PSD Liviu Dragnea, conducerea PSD Olt s-a reunit pe data de 10 septembrie și a decis excluderea lui Daniel Predoiu din partid.

Cheloo, fotografie cu simboluri naziste postată pe Facebook

În luna iulie, 2015, în contextul înăspririi OUG 31/2002 cu privire la interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, legionar, rasist și homofob, publicațiile RomaniaTV și Cancan au făcut cunoscut publicului că rapperul Cheloo, membru al formației de hip-hop Paraziții și simpatizant al doctrinei de extremă dreapta, a publicat pe contul său de Facebook o poză cu el într-un studio de înregistrări pe tavanul căreia era pictat un simbol nazist. În momentul redactării prezentului raport de cercetare, fotografia nu se mai găsește pe contul artistului.

Ambasadorul României în Armenia, glume despre evrei și remarci nepotrivite cu privire la membrii comunității LGBT

Aflat la o conferință la Universitatea Americană din Armenia, ambasadorul român Sorin Vasile a fost pus în dificultate de întrebarea unui student cu privire la genocidul armean. Răspunsul dat de ambasador a conținut, la început, o serie de remarci nepotrivite cu privire la comunitatea LGBT: „Ce s-a întâmplat la începutul secolului trecut este foarte complicat... care este moralitatea? Să recunoaștem, ok... Asta este moralitate. Care este moralitatea într-un cuplu normal... cuplu hermafrodit, da? Nu, nu hermafrodit. Homosexualii și cei normali, bărbați și femei, da? Ei sunt ok? Sunt normali, sunt morali. Dar homosexualii sunt morali sau... ? Deci, este la fel cu... știți, totul este relativ. Acesta este răspunsul la întrebarea ta. Pentru tine, este controversat. Pentru cuplurile gay, pentru ei este perfect, este modelul familial, da? Gay”. Sorin Vasile a continuat apoi analogiile nefaste cu un banc despre evrei: „Nu este matematică. Știți politica, strategia, geopolitica. Nu ai 1+1. Să știi că, de fapt, este o glumă bună cu evreei.. evreul, marele om de afaceri, care caută un contabil în compania sa și pe primul candidat îl întreabă cât fac 10+10. 20, răspunde candidatul. Nu, nu ești bun, ieși afară. Al doilea răspunde 30. Nu, nici tu, ieși afară. Și vine al treilea și spune: «10+10? Cât vrei să fie?». Ok, ești angajat. Asta nu este matematică, să spui 1+1 fac 2. Anul viitor va fi comemorarea de 100 de ani. Nu spun cine este corect, cine nu este corect, pentru că nu am dreptul să spun, dar... este complicat”. Deși inițial a refuzat, ambasadorul și-a cerut scuze pentru cuvintele sale. Ministrul de externe l-a chemat pe Sorin Vasile la București pentru a da explicații pentru remarcile făcute. În prezent, Sorin Vasile continuă să fie ambasadorul României în Armenia.

Mădălin Voicu, afirmație cu caracter antisemit

În luna decembrie, 2014, Mădălin Voicu a lansat un atac la adresa Fondului Monetar Internațional, folosind cuvintele „Eu înțeleg că finanțele mondiale sunt conduse de anumiți perciuinați, dar vreau să știu care e avantajul meu ca țara.” Remarca antisemită a senatorului a fost obiectul unei plângeri a Centrului pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului către CNCD.

Radu Banciu, tirade islamofobe în contextul atentatului de la Charlie Hebdo

La trei zile de la atentatul din Paris comis împotriva redacției revistei Charlie Hebdo de teroriști musulmani, Radu Banciu s-a lansat în timpul emisiunii sale de la postul B1TV într-o tiradă îndreptată împotriva credincioșilor de această religie. Dintre afirmațiile făcute, reținem: „Această cretinătate de religie i-a îndobitocit pe oameni, pentru că ei își trag seva cu toții din acest rahat care este Islamul” și „Duceți-vă, mă, dracului de tâmpiți! Bineînțeles că din cauza voastră s-a întâmplat toată problema asta. Bineînțeles, pentru că ați fundamentalizat religia care nici nu trebuia să existe.” Un membru al comunității musulmane din România a depus o sesizare la CNA, care a sancționat postul B1TV cu 20.000 lei.

La distanță de câteva zile, Radu Banciu a făcut publică adresa de e-mail a persoanei care a depus plângerea la CNA și a continuat afirmațiile de ură la adresa comunității musulmane: „Domne, veniți și executați-mă că știți unde. Că am observat în ultima vreme că metoda dumneavoastră de a acționa, a dumneavoastră și a comunității dumneavoastră asta este. Da? Adică va deveni Dobrogea un butoi cu pulbere și probabil că dacă o să continuăm să vă ignorăm și de la acest pupitru, pentru că ne-ați dat niște ultimatumuri în ultima vreme veți veni și veți acționa în consecință. Deocamdată mă veți acționa penal. OK! Pentru că am îndrăznit să comentez o caricatură și să mă ridic împotriva clișeelelor acestei societăți. Dar dacă nu veți reuși și în penal, să vă dea Cel de Sus... Cel de Sus în cotlonul pe care îl căutați dumneavoastră. N-o să-l mai pomenesc, pentru că după cum știți etichetele sunt diferite și p-acolo. O să-l găsiți probabil la birou pe Cel de Sus și o să vă ajute, dar dacă nu, atunci veniți și faceți-vă treaba. De obicei, ați văzut: cu un glonț în cap se rezolvă această chestiune. Că dumneavoastră veniți dintr-o lume serioasă, nu ca noi.” Și aceste afirmații au fost sancționate de CNA.

Traian Băsescu, declarații islamofobe pe fondul construcției unei moschei de mari dimensiuni la București și al crizei refugiaților.

În ceea ce privește subiectul refugiaților și situația musulmanilor, în general, Traian Băsescu s-a poziționat pe „piața” politicii astfel încât să atragă electoratul de extremă dreapta. În luna iulie, în contextul dezbaterilor din spațiul public cu privire la construirea unei mari moschei la București, fostul președinte a spus că „astfel de decizii sunt nesăbuite, dacă nu chiar antinaționale. Avem o minoritate de 60-70.000 de musulmani, avem moschei la Constanța, dar să faci cea mai mare moschee din Europa și să aduci 6.000 de studenți musulmani.(...) Nu există risc mai mare decât să aduci studenți musulmani în țară”.

În luna septembrie, pe fondul crizei refugiaților, Traian Băsescu a revenit cu declarații care asociau musulmanii cu terorismul și care instigau la respingerea persoanelor cu această religie: „Eu gândesc problema în termeni de siguranță națională. Să nu uităm că printre acești oameni sunt suniți, șiiți, oameni care își pun bombe unora altora la ei în țară (...) De ce trebuie să islamizăm Europa? Ar trebui să le distrugem migranților bărcile și vasele chiar în chei. Imigrația va crește, altfel, în fiecare an, se va tripla de la an la an”.

4.2 CALENDARUL URII

Raportul de față vă oferă o sinteză asupra principalelor subiecte de pe agenda publică autohtonă, care au generat valuri de ostilitate la nivelul opiniei publice. Astfel, au fost urmărite primele șase resurse online de informare²⁸ din România, pentru a identifica subiectele care declanșează ostilitatea publicului față de anumite grupuri minoritare, autorii mesajelor (în special politicieni și/sau persoane care se bucură de o largă notorietate), precum și reacțiile publicului, mai ales în secțiunea de comentarii. Rezultatul acestui demers, „Calendarul urii 2014 - 2015”, nu redă în mod exhaustiv incidența discursului instigator la ură, ci oferă o imagine panoramică asupra dinamicii discursului instigator la ură în mediul online.

În urma analizei celor șase publicații online în intervalul noiembrie 2014 – octombrie 2015, cele mai relevante subiecte cu potențial discriminatoriu au fost:

- Noiembrie 2014 – Campania electorală desfășurată de Partidul Social Democrat și candidatul Victor Ponta, construită pe o temă naționalist-conservatoare: „Mândri că suntem români”
- Februarie 2015 – Difuzarea documentarului „Romanians are coming” de către postul britanic Channel 4
- Aprilie 2015 – Inițiativa legislativă de înlocuire a etnonimului „rom” cu „țigan”, asumată și promovată de deputatul neafiliat Bogdan Diaconu
- Mai 2015 – Organizarea simultană a „Marșului normalității” și „Gay Pride” la București
- Iunie – Septembrie 2015 – Proiectul de construire a „celeii mai mari moschei din Europa” la București
- August 2015 – Apariția în presă a unui fals scandal referitor la inscripționarea bilingvă a unei mașini de Poliție din Odorheiul Secuiesc în urma căruia deputatul Bogdan Diaconu a depus la Camera Deputaților o lege de interzicere a folosirii limbii maghiare în administrația locală
- Septembrie – Octombrie 2015 – Criza refugiaților din Europa și cotele impuse României de către Comisia Europeană

Campania pentru alegerile prezidențiale 2014

Campania derulată de Partidul Social Democrat și de candidatul Victor Ponta a fost centrată pe teme populist-naționaliste, sub mesajele cheie „Președintele care unește” și „Mândri că suntem români”. Încă din luna iulie, odată cu lansarea candidaturii, Victor Ponta declara: „Nu cred că un candidat la funcția de președinte al României are o problemă dacă nu este ortodox sau nu e de etnie română. Cred că are exact aceleași drepturi cu mine. Dar vreau un lucru și îl spun de fiecare dată: **nu vreau să mă acuze nimeni sau să spună că e un defect faptul că sunt român sau ortodox în țara mea.** Așa m-am născut, așa o să mor, sunt mândru de asta, cred că trebuie să fiu respectat pentru acest lucru” (discurs ținut în fața Consiliului Național al PSD, organizat la Craiova în 29 iulie 2014). Declarația din vară a lui Ponta avea să anunțe laitmotivele campaniei prezidențiale din toamnă și principalele teme de atac la adresa principalului contracandidat, Klaus Iohannis (cetățean român de etnie germană, de religie protestantă). Deși în campania electorală oficială Ponta nu a mai ieșit în prim-plan cu declarații controversate, alți membri din eșaloanele 1 și 2 au ajuns în atenția presei de la București cu mesaje populist-naționaliste. Cel mai grav incident prezentat de presa centrală l-a avut ca actor principal pe deputatul PSD Sorin Avram Iacoban, care a distribuit pe pagina personală de Facebook o fotografie cu Klaus Iohannis, având supra-

²⁸ Publicațiile electronice: www.adevarul.ro, www.evz.ro și www.gandul.info. Site-urile de știri: www.mediafax.ro, www.hotnews.ro și www.ziare.com

puse simboluri naziste. Gestul deputatului PSD a fost sancționat de Alianța Creștin Liberală (ACL) care a depus plângere penală împotriva deputatului PSD pentru distribuirea de simboluri naziste.

În data de 4 noiembrie 2014, Victor Ponta pornea în confruntarea finală din turul al II-lea cu un nou mesaj naționalist: „Vreau să dăm un mesaj pentru alegătorii din Transilvania că proiectul nostru este unul pentru toată România și un proiect pentru oameni. **Domnul Iohannis se adresează lucrurilor, eu mă adresez oamenilor, românilor, domnul Iohannis este un lucru, eu sunt un om, un român ca toți cei din Transilvania, Moldova, Oltenia, București și vreau să facem o țară pentru oameni, nu pentru lucruri**” (mesaj distribuit pe pagina oficială a fostului premier). Mesajul lui Victor Ponta a fost susținut și de Corneliu Vadim Tudor, președintele Partidului România Mare, care declara în aceeași zi: „Eu nu voi vota niciodată **un străin de neam și lege**”.

În ciuda campaniei susținute de antagonizare a electoratului prin mesaje cu un profund caracter naționalist, publicul a amendat incidentele din timpul campaniei și nu a aderat la mesajele promovate de membrii PSD sau de ceilalți actori politici. În data de 16 noiembrie 2014, Victor Ponta a pierdut alegerile în fața candidatului Klaus Iohannis.

Romanians are coming – documentarul care a divizat România

În data de 12 februarie 2015, Mediafax anunța, cu cinci zile în avanpremieră, difuzarea primului episod din documentarul „Romanians are coming”, documentar realizat de postul britanic Channel 4, care trata situația românilor din Marea Britanie. Trailerul difuzat de postul britanic a fost vehement criticat de cititorii celor șase publicații monitorizate, cele mai multe opinii acuzându-i pe realizatorii documentarului că duc o campanie de denigrare a imaginii României.

Pe 18 februarie, a doua zi după difuzare, toate cele șase site-uri monitorizate au avut minim o știre despre documentar, Gândul și ziare.com având chiar mai multe articole pe acest subiect: două, respectiv trei articole. Evenimentul zilei și Hotnews au preluat știrea de pe site-ul știrilor Pro TV, cu titlul: <<“Vin romanii!” Un reportaj despre țiganii care traiesc în Anglia i-a revoltat pe romanii din regat. Cum le-a afectat viața>>.

Pe 19 februarie, știrile se învârt în jurul reacției de dezamăgire a ambasadorului României în Marea Britanie, iar în zilele următoare apar știri despre protestele românilor din Marea Britanie, împotriva imaginii proaste pe care documentarul o schițează despre români.

Pe 4 martie, următoarea zi după difuzarea ultimului episod, știrile prezintă scrisoarea publică a mai multor ONG-uri românești, care acuză de ipocrizie sau ignoranță reacțiile oficialilor români. Tot de atunci este prezentată intenția unor români din Marea Britanie care vor să facă un documentar cu varianta lor despre ce înseamnă să fii emigrant (proiectul „13 Shades of Romanian”). În a doua parte a lunii martie, subiectul deja se stinge pe site-urile românești, reapărând în articole în luna aprilie, cu prilejul venirii în România a realizatorului documentarului.

În toată această perioadă, în doar două articole de opinie atitudinea jurnaliștilor a fost pozitivă față de etnia romă, ceea ce a atras foarte multe comentarii negative.

În data de 2 martie 2015, publicația Evenimentul Zilei publica articolul „O noua privire, dar dură, despre Diaspora”, generând 166 de comentarii – cele mai multe critice la adresa autorului și cu o atitudine negativă față de etnia romă.

Articolul din Gândul, *Je suis țigan* (9 martie 2015) a generat 158 de comentarii, cele mai multe fiind critice la adresa autorului.

Inițiativă legislativă de înlocuire a denumirii oficiale din rom în țigan

În data de 26 aprilie 2015, deputatul independent Bogdan Diaconu anunța pe platforma de bloguri Adevărul intenția de a depune un „Proiect de lege privind revenirea la denumirea de „țigani” a persoanelor de etnie romă”. Inițiativa lui Diaconu nu este nouă în peisajul politic românesc, o inițiativă similară fiind asumată de fostul deputat PDL, Silviu Prigoană, cu cinci ani în urmă.

Inițiativa reciclată de Bogdan Diaconu a fost primită favorabil de comunitatea sa de cititori de pe platforma de bloguri găzduită de site-ul www.adevarul.ro.

Subiectul readus pe agenda publică de politicianul Bogdan Diaconu nu a beneficiat de mediatizare, singura publicație din cele șase monitorizate care a preluat știrea fiind site-ul www.gandul.info sub titlul „Deputatul Diaconu vrea ca „romii” să devină din nou „țigani””. Reacția a venit prompt: „Cam atât îl duce mîntea! Din punctul meu de vedere, despre idioți numai de bine!” (27 aprilie 2015). Redactorii Gândul au prezentat și reacțiile unor reprezentanți din mediul ONG, precum și poziția președintelui Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Csaba Asztalos. Cel din urmă a încadrat inițiativa deputatului ca fiind „inadecvată”, în timp ce vocile din mediul ONG au fost mai categorice în defavoarea politicianului. Reacțiile cititorilor au fost totuși favorabile politicianului și virulente la adresa opozanților.

Politicianul a continuat promovarea proiectului exclusiv pe blogul Adevărul, fiind, de altfel, singurul mediu în care a încercat să mențină subiectul în atenția cititorilor. În data de 13 iunie 2015 a publicat un drept la replică, în urma scrisorii deschise formulate de ActiveWatch, în care se solicita respingerea proiectului de lege. Sub titlul „Românii din țară și din Diaspora susțin legea revenirii romilor la denumirea țigani”, Diaconu a prezentat o listă cu 34 de semnatari (persoane fizice și organizații) care îi susțineau demersul. Totodată, Bogdan Diaconu afirma că „În realitate, înființarea ONG-urilor de tip Active Watch, SAR sau a instituțiilor precum CNCD **reprezintă o formă bine gândită și sponsorizată de Uniunea Europeană de a distruge tot ce înseamnă românesc. UE emite legislații de combatere a discriminării, dar acestea sunt făcute doar pentru a forța poporul român în a-i tolera pe țigani, a-i găzdui și, în final, pentru a le oferi totul, inclusiv numele și teritoriul, fără drept de apel, ca și cum etnia țigănească este doar problema românilor**”. Din nou, inițiativa politicianului era susținută de cititorii blogului, iar opoziții proiectului erau aspru criticate.

În data de 18 iulie 2015, Partidul România Unită a organizat inclusiv un miting de susținere a inițiativei lui Diaconu. Presa nu a oferit informații legate despre organizarea acestui eveniment, nici despre amploarea lui. Doar site-ul www.gandul.info a menționat organizarea acestui eveniment, în data de 20 iulie 2015, când a publicat un articol prin care sonda opțiunile cititorilor privind denumirea oficială a etnicilor romi. Articolul „Sondaj: Rom sau țigan?” a cumulat peste 200 de comentarii, cele mai multe fiind favorabile aceste inițiative, unele opinii având elemente de instigare la ură evidente.

Marșul normalității vs Gay Pride 2015

Și în acest an presa a prezentat cel de-al zecelea an de organizare simultană a evenimentului dedicat comunității LGBT (Gay Pride 2015), dar și a evenimentului organizat de Noua Dreaptă (Marșul Normalității). Jurnaliștii de la cele șase publicații au prezentat neutru programele celor două evenimente și mesajele cheie transmise de cele două tabere. Cititorii, însă, au avut reacții negative față de membrii comunității LGBT, criticând organizarea paradei devenită deja tradiție în București.

Spre deosebire de anii anteriori, este de remarcat maniera obiectivă în care jurnaliștii au relatat despre cele două evenimente, fără a contribui la inflamarea dezbatelor generate de acestea.

„Cea mai mare moschee din Europa”, cea mai mare polemică a verii 2015

În data de 5 iulie 2015, declarația fostului președinte Traian Băsescu, privind acordul de construire a unei moschei și a unei universități Coranice, făcea ocolul presei de la București. În opinia acestuia, decizia Executivului de la București de a dona statului turc un teren de 11.000 de metri pătrați reprezenta o amenințare la adresa securității naționale: „Avem un premier care stă pitit pe la Istanbul. Șchiop, dar a luat decizia cu moscheea, ceea ce ne face să ne gândim că a fost operat la cap, nu la picior. E o poveste, dacă n-ar fi tragică, ar fi comică (...) Astfel de decizii sunt nesăbuite, dacă nu chiar antinaționale. Avem o minoritate de 60-70.000 de musulmani, avem moschei la Constanța, dar să faci cea mai mare moschee din Europa și să aduci 6.000 de studenți musulmani (...) Nu există risc mai mare decât să aduci studenți musulmani în țară”. Declarația fostului președinte a avut efectul bulgărelui de zăpadă, generând și alte reacții din partea unor persoane publice. Într-un interviu acordat ziarului Gândul în data de 10 iulie, scriitorul Andrei Cornea (editorialist la Revista 22 și membru fondator al Grupului pentru Dialog Social) declara: „Pe lângă moschee, se face și o academie. Astfel de școli islamice au fost și sunt pepiniere de teroriști. Avem nevoie de așa ceva?”. Pe marginea acestui subiect s-au pronunțat și reprezentanții ai Bisericii Ortodoxe Române, presa preluând în data de 15 august declarația episcopului de Giurgiu, PS Ambrozie: „Nu se poate construi moschee în țara voievozilor. (...) Bine ar fi să nu ne lase mintea.”

Declarațiile din spațiul public au avut efect și în societate, presa relatând trei evenimente anti-moschee: un miting de protest împotriva construirii moscheii (organizat în data de 20 iulie, la care au participat aproximativ 100 de persoane) și două acțiuni inedite, în cadrul cărora mai mulți cetățeni au îngropat niște carcace de porci pe terenul alocat viitoarei moschei (în data de 24 august) și, ulterior, au instalat 200 de cruci (1 septembrie).

De altfel, opiniile dominante din mediul online au fost net defavorabile construirii moscheii la București. Cele mai invocate argumente au fost cele legate de amenințarea teroristă, diferențele culturale dintre ortodocși și musulmani sau de oportunitate, raportată la comunitatea musulmană din România și amplasarea moscheii în București.

Subiectul construcției „cele mai mari moschei din Europa” la București a scăzut din intensitate, începând cu luna septembrie, însă nu a dispărut din comentariile cititorilor, fiind invocat periferic în alt subiect care s-a dezvoltat în luna septembrie: criza refugiaților sirieni din Europa și rolul României în gestionarea lor.

Falsul scandal al mașinii de poliție inscripționată bilingv

În luna august 2015, un student din Iași a publicat pe Facebook o fotografie cu o mașină a Poliției Locale din Odorheiu Secuiesc care era inscripționată pe una dintre laturi în limba maghiară. Cu toate că Odorheiu Secuiesc este un oraș locuit în proporție de 90% de maghiari, această fotografie a scandalizat o mare parte a presei românești. Titlurile sub care era publicată știrea conțineau cuvinte tari ca: „revoltător”, „imagini incredibile”, „imaginea care a dat foc la Facebook”. Cotidianul Evenimentul Zilei a anunțat faptul că localnicii s-au revoltat pe site-urile de socializare, ca și cum ar fi fost nevoie de o fotografie publicată pe Facebook pentru ca aceștia să afle că, în orașul lor, există inscripții bilingve în locurile publice.

Rând pe rând, site-uri cu vizibilitate mai mare sau mică au preluat subiectul, împachetându-l în același ambalaj. În aproape toate publicațiile s-a omis un lucru important de cunoscut de către public: Constituția României prevede la articolul 120, alineatul 2 următoarele: „În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere semnificativă, se asigură folosirea limbii minorității naționale respective în scris și oral în relațiile cu autoritățile administrației publice locale și cu serviciile publice deconcentrate, în condițiile prevăzute de legea organică.”

Ulterior, imaginea a fost preluată și rostogolită de către deputatul Partidului România Unită, Bogdan Diaconu. Acesta, la fel ca mai toți jurnaliștii care au abordat subiectul, crede că este anormal ca în România mino-

ritatea maghiară să beneficieze de drepturi lingvistice. Astfel, pe contul de Facebook al domniei sale, s-a dat tonul unor mesaje de instigare la ură. În ceea ce privește reacțiile, dăm exemplul unui utilizator care le-a propus tuturor maghiarilor să părăsească România, în spiritul binecunoscutului slogan „Afară cu ungurii din țară”.

Desigur, nici utilizatorii maghiari nu s-au lăsat mai prejos. Comentariile lor ținteau două etnii diferite: romii și românii, în special prin folosirea termenului de „țigan” la adresa adversarilor lor.

Acest scandal nu a rămas fără urmări. Deputatul Partidului România Unită, Bogdan Diaconu a depus în Parlamentul României un proiect de lege pentru interzicerea limbii maghiare în instituțiile publice. Inițiativa a strâns nu mai puțin de 33.670 de like-uri și 48.056 de share-uri până la data de 3 septembrie 2015. În prezent, legea se află în dezbaterile parlamentului, aceasta primind aviz negativ din partea Consiliului Legislativ.

Criza refugiaților și cotele impuse de Comisia Europeană

Luna septembrie l-a adus din nou în prim plan pe fostul președinte, Traian Băsescu, care s-a opus public primirii unei cote de refugiați. Într-un interviu televizat din 4 septembrie, Băsescu declara: „Eu gândesc problema în termeni de siguranță națională. **Să nu uităm că printre acești oameni sunt suniți, șiiți, oameni care își pun bombe unora altora la ei în țară (...)** De ce trebuie să islamizăm Europa? Ar trebui să le distrugem migranților bărcile și vasele chiar în chei. Imigrația va crește, altfel, în fiecare an, se va tripla de la an la an”. Deputatul Bogdan Diaconu a profitat și el de controversele privind cotele de refugiați și a început o campanie de criticare a Bruxelles-ului, pe care l-a acuzat de atitudini colonialiste. Opoziția lui Diaconu s-a extins și față de organizațiile neguvernamentale care au făcut apel la Guvernul României pentru a lua măsuri concrete în vederea găzduirii refugiaților. În opinia lui Bogdan Diaconu, „aceste ONG-uri au mâncat bani frumoși ca să rezolve probleme sociale în România și să integreze săraci, țigani și alte categorii vulnerabile. I-au rezolvat pe toți, motiv pentru care acum au nevoie de imigranți ca să-și dovedească profesionalismul” (din articolul „ONG-urile miloase au rezolvat sărăcia din România și acum solicită imigranți”, publicat pe blogul Adevărul, 2 octombrie 2015). În ceea ce privește reacția publicului, cele mai multe opinii au fost defavorabile primirii de refugiați pe teritoriul României. Cele mai frecvente argumente au vizat relația dintre România și Uniunea Europeană, unde România este stat suveran și independent, dar și chestiuni de securitate internă. De asemenea, au fost identificate și argumente care alimentau narativa conspirației, unele mesaje având un puternic caracter antisemit.

Spre sfârșitul lunii octombrie, criza refugiaților și implicarea României în programul de gestionare a acestora au ieșit din atenția presei din România. Ultimele declarații pe marginea acestui subiect, cu potențial de tensiune a opiniei publice, aparțin tot fostului președinte, Traian Băsescu, care, la 12 octombrie 2015 ataca strategia cancelarului german Angela Merkel. Astfel, urmărind retrospectiv evoluția acestui subiect pe agenda publică, putem afirma că situația refugiaților sirieni a fost exploatată în scopuri electorale de politicienii de la București. În data de 24 octombrie 2015, fostul președinte Traian Băsescu a fost ales președinte al Partidului Mișcarea Populară.

4.3. MANIFESTĂRI PUBLICE DE INTOLERANȚĂ

Acest capitol prezintă principalele manifestări publice de intoleranță care s-au petrecut în România (sau în limba română în mediul online) în ultimul an. Am trecut în revistă acțiuni, proteste, manifestații, conferințe, petiții al căror scop a fost, direct sau indirect, creșterea gradului de intoleranță față de anumite minorități sau grupuri vulnerabile. Organizația Noua Dreaptă, devenită partid politic, s-a remarcat în acest sens, organizând manifestații împotriva romilor, minorităților sexuale, maghiarilor și refugiaților musulmani, deși gradul de participare la evenimentele puse la cale de organizație a fost în general unul redus, nedepășind niciodată 200 de persoane. În ceea ce privește protestele și acțiunile împotriva refugiaților, pe lângă cazurile menționate în acest

capitol, autorii au mai remarcat o serie de tentative de organizare de evenimente care însă au eșuat din cauza numărului deosebit de mic de persoane. Un exemplu în acest sens sunt protestele din octombrie de la Bârlad și de la Cluj, la ultimul, anunțat pe rețelele de socializare drept cel mai mare protest anti-islam din România, participând doar organizatorii. Este interesant de menționat că, spre deosebire de protestele civice cu largă participare organizate în România în ultimii ani (protestele pentru Roșia Montană, cele organizate în legătură cu accidentul de la Colectiv etc.) manifestațiile de ură caută întotdeauna să obțină aprobarea autorităților, iar organizatorii lor își nuanțează, de regulă, mesajele oficiale astfel încât să evite ieșirea lor din sfera libertății de exprimare. Demn de menționat este și faptul că la niciuna dintre manifestațiile publice prezentate în acest capitol nu s-au consemnat violențe, altele decât cele verbale.

Protest pentru revenirea la denumirea de „țigani” a membrilor etniei rome

Manifestația a avut loc pe data de 18 iulie 2015 la București, în Piața Universității, iar organizatorii au fost Asociația Românilor din Suedia și grupul Salvarea Identității Românești. Invitațiile de participare la eveniment au fost trimise preponderent pe rețeaua de socializare Facebook, însă știrea a fost rapid preluată de presa de extremă dreapta care și-a îndemnat cititorii să participe. Conform site-ului știripesurse.ro, care a publicat un articol referitor la pregătirea manifestației, deputatul Bogdan Diaconu, inițiatorul proiectului de lege cu aceeași temă, a distribuit pe contul lui de Facebook un montaj video care conținea invitația la protest, identitatea vizuală a Partidului România Unită, dar și o serie de afirmații populiste sau de extremă dreapta, dintre care menționăm: „Atunci când în mod intenționat identitatea unui popor și a unei țări sunt deteriorate prin asocierea cu o minoritate preponderent infractoare (și cu o istorie obscură!) se numește atentat la siguranța națională”. Participanții, prezenți în număr foarte mic, au afișat mesaje precum „Les Roumains ne sont pas de roms”, „Vrem mândria numelui de român înapoi”, „Românii vor dreptul la o identitate națională proprie” „Romania was not Gypsies (sic!) Land and will never be!”. Unul dintre manifestați a venit îmbrăcat în haine care imitau uniforma militară. La protest au participat și reprezentanți ai Partidului România Unită.

Petiție online „Stop confuziei culturale cu țiganii / romii. Stop discriminării!”

Petiția a fost inițiată de Asociația Românilor din Suedia și de Inițiativa Solidaritate pentru România și conține un apel către autorități de stopare a confuziei români / romi percepute în spațiul public (în special în cel din străinătate), propunerea de soluționare fiind revenirea la denumirea „istorică” de „țigani” sau atribuirea unei alte denumiri agreeate de români și romi deopotrivă, care să evite confuzia. Argumentația petiției este construită astfel: libera circulație a dus la o creștere a cerșetoriei, cerșetoria este un fenomen în care romii joacă un rol mult mai vizibil decât românii, jurnaliștii din străinătate nu înțeleg diferențele dintre români și romi, prin urmare românii ajung să fie discriminați din cauza infracțiunilor romilor. Documentul a circulat pe internet începând cu ianuarie 2015 și a strâns peste 500 de semnături, majoritatea până în luna aprilie 2015, lună la finalul căreia Bogdan Diaconu depunea proiectul de lege pentru revenirea la denumirea de țigani a etnicilor romi, susținând atunci că a permit „mii de solicitări să pun capăt acestei confuzii care ne-a afectat teribil în ultimii ani”.

Marșul împotriva mafiei imobiliare – octombrie 2014

În seara zilei de 5 octombrie 2014, la Timișoara a avut loc cel de-al șaselea marș anual organizat de Noua Dreaptă împotriva „mafiei imobiliare țigănești”. Protestul, organizat în contextul în care la Timișoara există o serie de organizații interlope care, în unele cazuri, se folosesc de apartenența la etnia romă pentru a determina proprietarii să vândă mult sub prețul pieței unele locuințe, a fost în edițiile precedente scena unor manifestări extremiste deosebit de grave. Dăm exemplu marșul din 2013 când participanții au scandat „Antonescu de trăia, pe țigani îi omora”. La evenimentul din acest an, scandările s-au situat în afara sferei penale, însă, în cea mai mare parte a lor, a fost vorba de lozinci rasiste îndreptate împotriva întregii etnii și nu a unui anumit tip de infractori, indiferent de etnia din care fac parte. S-a strigat, printre altele „Țigane, nu uita, Timișoara nu-i a ta”, „Țiganii

nu-s români”, „Afară cu javrele/ țigani din țară”, „Timișoara nu tolerează țigănia”. La marș au participat între 50 și 100 de persoane, care au purtat torțe aprinse pe străzile din Timișoara locuite de etnicii romi. Protestatarii au fost însoțiți de jandarmi și de poliție, însă, din câte cunoaștem, nu a fost dată nicio amendă.

Marșul împotriva mafiei imobiliare – august 2015

Pe 22 August 2015, Noua Dreaptă a organizat a șaptea ediție a „Marșului împotriva mafiei imobiliare țigănești”. Denumirea de pe afișul evenimentului (Marșul împotriva mafiei imobiliare) nu a avut referiri textuale la nicio etnie, însă o parte din lozincile strigate în timpul protestului (“Timișoara nu tolerează țigănia” sau „Timișoara noastră nu e șatra voastră”) au fost țintite mai degrabă împotriva etniei rome, decât a infractorilor din domeniul imobiliar. La marș au participat aproximativ 50 de persoane venite atât din Timișoara, cât și din București și Arad, care au străbătut un traseu inclusiv prin zone locuite de romi. Deși nu au existat incidente, articolele de presă au relatat despre romii care s-au încuiat în locuințe în timpul trecerii participanților prin fața caselor lor. Un element nou al marșului a fost reprezentat de lărgirea subiectelor reclamate de participanți care, la ediția aceasta, au adus în discuție și nunțile romilor bogăți: „Noi ne dorim o Timișoară curată, în care toată lumea să respecte legile statului, să ne respectăm reciproc, să ducem o viață liniștită, fără paranghelii cu manele la maxim, fără decibeli, fără bulevarde întregi blocate și să revenim și la partea cealaltă, nu mai vrem să vedem oameni tâlhăriți în mijloacele de transport, pe stradă și așa mai departe” – Cătălin Duță, lider Noua Dreaptă Timișoara.

Cartea „Fața nevăzută a homosexualității”

„Fața nevăzută a homosexualității” este o carte ai cărei autori sunt Virgiliu Gheorghe și Andrei Dîrlău. Cartea conține referiri la o serie de pseudeo-studii care portretizează membrii comunității LGBT ca persoane promiscue, cu o rată a incidenței bolilor cu transmitere sexuală uriașă și a celor psihice mult peste medie și cu o rata a consumului de droguri și băuturi alcoolice de trei ori mai mare decât în cazul heterosexuailor. Cuvântul editorului (Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă) prezintă cartea spunând că „printr-o minuțioasă documentare, scoate la iveală adevăruri științifice care aruncă în aer întregul edificiu ideologic pe care se sprijină propaganda homosexualității astăzi.”

Inițial, cartea trebuia să fie lansată într-o conferință organizată la Casa de Cultură a Studenților de către Societatea Studenților Universității București (care își propune, printre obiective „Să afirme și să promoveze toleranța, pluralismul opiniilor, confruntarea liberă de idei, performanța, spiritul critic și autonomia universitară), însă, în urma sesizărilor făcute de activiști LGBT la Ministerul Educației, acest spațiu nu a mai fost pus la dispoziție evenimentului. Lansarea a avut loc, însă, la hotelul Siqua. Activiștii pentru drepturile LGBT au protestat în fața intrării în hotel, iar organizatorii nu au permis accesul acestora în spațiul destinat conferinței. În timpul conferinței, Andrei Dîrlău, co-autor al cărții, a vorbit despre cazuri de copii înfiați cărora li s-au aplicat tratamente cu hormoni pentru schimbarea sexului, de mutilări genitale aplicate copiilor la naștere și a sugerat că, în cazul în care homosexualitatea este acceptată, atunci următorul pas este reprezentat de acceptarea pedofiliei.

Autorul cărții a fost invitat să vorbească despre carte în conferința „Seri de priveghere - războiul patimilor - fiziologia și neuropshihologia războiului desfrânării”, organizată de Preot Conferențiar doctor Gheorghe Holbea și care a avut loc la Amfiteatrul „Dumitru Stăniloae” din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Iustinian Patriarhul” de la Universitatea București.

Cartea a fost prezentată și într-o emisiune pe postul public de televiziune, într-un format care nu a asigurat decât prezentarea opiniilor autorilor. Întrucât discursul acestora a putut fi considerat ca fiind unul intolerant, ActiveWatch a sesizat CNA, care s-a pronunțat favorabil asociației.

Împărțirea unei broșuri homofobe în timpul orei de religie la un liceu din Brașov

În luna aprilie a anului 2015, profesorul de religie Dorel Chiriță de la Colegiul Național Nicolae Titulescu din Brașov a împărțit elevilor, în timpul orei de curs, o broșură cu un conținut care incita la ură împotriva membrilor minorităților sexuale. Materialul, editat de către Asociația Studenților Creștini Ortodocși din România în 1994 și intitulat „Homosexualitatea: propagandă a degenerării umane”, conținea, pe lângă titluri precum „Homosexualii îi atacă pe tineri” sau „Crimele în masă se corelează adesea cu homosexualitatea”, citate din Biblie conform cărora homosexualii și cei care tolerează homosexualitatea sunt demni de moarte. Elevii au făcut plângere profesorului la conducerea școlii, iar Asociația Secular Umanistă din România (ASUR) a depus o plângere la Inspectoratul Școlar Județean Brașov. Profesorul s-a apărat spunând că nu cunoștea conținutul broșurii și că a distribuit materialul elevilor pentru că acesta conținea un text al părintelui Galeriu pe care voia să-l discute la clasă. Ca urmare a plângerilor, profesorului i-a fost interzis pentru o perioadă de un an să mai ia parte la concursuri de grad sau pentru ocuparea unor funcții de conducere, iar la prima lecție ținută după hotărârea sancțiunii a fost însoțit la clasă de un alt cadru didactic cu rol de supraveghere. Reprezentanții ASUR și ACCEPT au susținut public că pedeapsa este prea mică pentru gravitatea faptei profesorului.

„Marșul normalității”

„Marșul normalității” este evenimentul organizat în fiecare an ca reacție la „Marșul diversității”. Contra-manifestația este organizată de fiecare dată în aceeași zi cu evenimentul comunității LGBT din București. La începuturile acestuia, violențele verbale și chiar tentativele de violențe fizice la adresa membrilor minorităților sexuale erau o constantă a manifestației, care era organizată în același interval orar și pe același traseu ca Marșul Diversității. În ultimii ani, însă, atât violența mesajelor, cât și numărul de participanți au scăzut mult, iar traseul nu îl mai urmărește pe cel al manifestației comunității LGBT.

Conform reprezentanților Noii Drepte, marșul este organizat împotriva căsătoriilor între persoane de același sex și a homosexualității, nu a homosexualilor, dar bannerele cu textul „București nu e Sodoma” și „România are nevoie de copii, nu de homosexuali”, precum și sloganele precum „Gay spurcați, din țară să plecați” au plasat evenimentul în sfera discursului instigator la ură. Participanții au fost în număr de 100, iar traseul marșului, de 4 kilometri, a trecut și pe lângă Mitropolie. Nu au existat incidente, însă au fost cazuri în care trecătorii i-au numit neo-legionari sau pocăiți pe participanții la marș.

Conferința „Homosexualitate – ce ne spune Biblia” organizată la Casa de Cultură a Studenților, Cluj

Conferința a fost organizată la Casa de Cultură a Studenților din Cluj, iar vorbitor a fost părintele Stelian Tofană, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai. În timpul evenimentului, preotul Tofană, care în deschidere a precizat că discuțiile nu trebuie înțelese ca instigare împotriva homosexualilor, a prezentat o serie de texte din vechiul testament referitoare la homosexualitate, prin care aceasta era considerată „urăciune, rușine”, iar homosexualii – vrednici de moarte, fără să explice contextul, ba chiar punând accentul pe faptul că pasajele citate sunt chiar cuvântul Bibliei. Vorbitorul a permis întrebări din partea publicului, însă nu direct, ci scrise pe bilețele, dintre care le-a ales pe cele la care a dorit să răspundă. Una dintre aceste întrebări solicita părintelui să lămurească cum s-ar putea arăta compasiune homosexualilor, în condițiile în care Biblia susține că aceștia ar trebui uciși. Întrebarea a fost primită de public cu aplauze și râsete, iar răspunsul părintelui a fost „Reacția dumneavoastră este chiar răspunsul”. La conferință au participat câteva zeci de persoane.

Rapperii Dragonu și Cedry2k condamnă public homosexualitatea și avortul și promovează legionari ca fiind eroi ai neamului

Pe scena de hip hop din România sunt întâlnite tot mai des mesajele de ură îndreptate împotriva homose-

xualității, avortului și „curviei”, dar și împotriva „vrăjmașilor de neam”. Dragonu și Cedry2k, doi artiști cunoscuți pentru convingerile lor antiglobalizare și pentru atitudinea creștin-conservatoare, au lansat în ultimii ani mai multe piese prin care condamnă public abaterile de la dogmele credinței ortodoxe, cum ar fi homosexualitatea sau avortul.

Dragonu – Diablo XXX (2015): „Cum să fii occidental, tot despre sex oral/ Considerat ceva normal, și să fii homosexual/ [...] Târfe masculine, nu vă dați la mine/ Travestiți cu fuste mini, stripperi în bikini/ [...] Concita Wurst cu barbă merge la trend[...]”.

Mai mult, aceștia laudă diverse personaje cunoscute pentru apartenența lor la Mișcarea Legionară, cum ar fi Constantin Zelea Codreanu, Petre Țuțea, Dumitru Bordeianu ș.a. și îi promovează ca pe eroi ai neamului, condamnați pe nedrept de o „istorie falsă”. Totodată, Cedry2k îi denunță și pe „vrăjmașii de neam” care vor să ne ia Ținutul Secuiesc.

Cedry2k - Sfinții închisorilor (2015): „Căpitanu’ Codreanu, (Dumitru) Bordeianu, George Manu/ Traian Tri-fan, Oprișan, Ogoranu/ Părinții Sofian și Adrian Făgețeanu/ Luptând pentru oameni, nu ideii/ [...] Oameni minu-nați, români mari, adevărați/ Pentru care credința-i definitorie/ N-a fost o victorie iluzorie, da’ tu n-ai memorie/ Și crezi o istorie falsă, contradictorie/ [...] Deși ne-au zis de sechele de la tendințe rebele/ Divorțuri, avorturi și consecințele-s grele”.

Cedry2k – Zilele fricii (2007): „Și fiind tot mai mulți poponari în morții lor/ Or să obțină peste cadavrul meu legalizarea adopțiilor”.

Cedry2k – Vipere (2015): „Vrăjmașii de neam și de țară ne jefuiesc/ Șantajându-ne cu așa zisul ținut secu-iesc”

Videoclipul piesei Diablo XXX a reușit să strângă în numai două luni peste 250.000 de vizualizări, în timp ce piesa Sfinții închisorilor a depășit pragul de un milion, în decurs de un an.

Marș memorial Avram Iancu organizat la Cluj de Noua Dreaptă pe data de 15 martie 2015

Conform Noii Drepte, marșul a fost organizat atât pentru sărbătorirea a „166 de ani de la victoria Revoluției Române din Transilvania”, cât și ca răspuns la manifestațiile pro-autonomie ale maghiarilor din Ținutul Secuiesc. La marș au participat peste 100 de persoane. Pe lângă o serie de lozinci politice, participanții au scandat și „Afară, afară cu javrele din țară”, mesaj ținut împotriva etnicilor maghiari, sau „Autonomie la pușcărie”. Este deosebit de important de menționat faptul că alegerea lui Avram Iancu ca imagine a marșului organizat de Noua Dreaptă nu este întâmplătoare, la fel nici alegerea datei evenimentului: 15 martie este Ziua maghiarilor de pretutindeni, sărbătoare deosebit de importantă pentru maghiarii din Transilvania și ziua în care a început revoluția maghiară de la 1848 – 1849, prin care maghiarii au încercat să-și obțină independența față de guvernarea absolutistă austriacă din acea perioadă; Avram Iancu, în istoriografia maghiară, este personajul istoric care a servit scopurilor austriece contribuind la eșecul revoluției maghiare. Având în vedere aceste lucruri, considerăm că manifestația organizată de Noua Dreaptă a fost mai degrabă una îndreptată împotriva etnicilor maghiari.

Contra-manifestație organizată de Noua Dreaptă împotriva comemorării celor 13 generali ai revoluției maghiare de la 1848 – 1849 și vandalizarea monumentului dedicat memoriei acestora

Noua Dreaptă a organizat o contra-manifestație ca răspuns la comemorarea anuală a celor 13 generali ai revoluției maghiare de la 1848 – 1849, eveniment organizat în ultimii ani de UDMR pe data de 6 octombrie la Arad, la Statuia Libertății, monumentul dedicat acestora. Noua Dreaptă și-a motivat acțiunea susținând că per-

sonalitățile istorice comemorate s-ar fi făcut vinovate de uciderea a 40.000 de români în timpul revoluției maghiare. Această informație este una falsă, cei 13 generali luptând împotriva trupelor Habsburgice în principal pe fronturile de vest sau de sud în timpul revoluției maghiare, nefiind implicați în lupte directe împotriva trupelor românești conduse de Avram Iancu. Generalii au fost uciși prin spânzurare la data de 6 octombrie 1849.

Anterior contra-manifestației, în luna februariei, trei persoane au vandalizat Statuia Libertății, pictând în culorile roșu, galben și albastru efigiile unora dintre generalii de pe o latură a monumentului și scriind injurii pe o altă latură.

Arborarea de drapele negre la Târgul Secuiesc cu ocazia Zilei Naționale a României

În 2014, cu ocazia Zilei Naționale a României, la Târgul Secuiesc au fost arborate mai multe steaguri negre, în semn de doliu, pe unele clădiri din centrul localității. Gestul a fost plănuțit de organizația extremistă maghiară Mișcarea Tinerilor din cele 64 de Comitate, al cărei lider local este Beke Istvan, acuzat la finalul anului 2015 de plănuțirea unei acțiuni care să genereze panică la serbarea Zilei Naționale. O parte din clădirile pe care au fost arborate steagurile de doliu aparțineau familiei acestuia.

Proteste împotriva construirii unei moschei la București

La sfârșitul lunii mai a anului 2015, Muftiatul Musulman Cultural din România a primit din partea Guvernului român un teren pentru construirea unei moschei despre care s-a scris în presă că ar urma să fie cea mai mare din Uniunea Europeană. Protestele împotriva acestei hotărâri au debut în luna iulie, când peste 100 de persoane au participat la un meeting în Piața Universității. Evenimentul, deși cu un pronunțat caracter naționalist și tradiționalist (participanții aveau steaguri tricolore, iar o parte a lor era îmbrăcată în port tradițional românesc), a avut puține elemente care să poată fi considerate ca țintind, direct sau indirect, minoritatea musulmană (a existat un singur banner cu textul „Ponta-turcitul, plagiator și corupt”, despre care se poate considera că aborda într-un context implicit negativ un popor majoritar musulman).

Organizatorii acestui prim protest, care au creat și o pagină de Facebook cu peste 20.000 de abonați dedicată cauzei, au continuat însă să organizeze o serie de proteste și acțiuni împotriva construirii moscheii, care au inclus aducerea de porci vii și îngroparea de carcase de porci pe terenul destinat construcției. În tradiția musulmană, porcul este un animal interzis consumului, iar în unele ramuri ale Islam-ului, pământul pe care au stat porci este considerat întinat și pe el nu pot fi construite lăcașuri de cult.

Spre finalul anului, protestele au început să capete o tentă anti - refugiați.

Protest anti-refugiați la Câmpulung Muscel

Protestul a fost organizat în luna octombrie 2015 de un om de afaceri din localitate, ca reacție la zvonurile conform cărora cazarma unei unități de jandarmi din localitate urma să primească refugiați. Deși își anunțaseră participarea 500 de persoane, numai 15 au luat parte la eveniment. Participanții au împărțit trecătorilor fluturași cu texte precum „Dragi refugiați, aici este orașul deșeurilor toxice. Aici nu există economie, viitor, speranță. Alegeți-vă destinația cu responsabilitate!”. Conform organizatorului, protestul nu a fost gândit ca unul xenofob, ci și-a dorit să atragă atenția că localitatea Câmpulung Muscel se confruntă cu o serie de probleme care ar face-o o destinație de nedorit pentru refugiați. Intervievat de reporteri, acesta a recunoscut, însă, că este îngrijorat de siguranța locuitorilor și în special a copiilor din Câmpulung Muscel în eventualitatea venirii refugiaților.

Protest anti-refugiați în octombrie, la București

Protestul din octombrie organizat la București împotriva acceptării cotelor de refugiați de către România a

venit în continuarea protestelor prilejuite de cedarea terenului pentru construirea moscheii. De data aceasta, la protest s-a alăturat și Noua Dreapta, care a descris valul de refugiați ca pe o „invazie extra-europeană”. Aproximativ 200 de persoane au luat parte la protest. Organizatorii au incitat publicul lansând în repetate rânduri la portavoce întrebarea „Îi vreți în România”, răspunsul publicului venind de fiecare dată „Nu”. Una dintre persoanele care au ținut discursuri a susținut că românii trebuie să se pregătească de „apărarea țării în ilegalitate”, întrucât statul nu mai este capabil să-și apere cetățenii. În deschiderea discursurilor a fost recitată o poezie scrisă special pentru eveniment, dintre ale cărei versuri cităm: „Stop refugiaților musulmani ce vor islamizarea Europei! Vai! / Ei vin în România cu război și o „bătaie ruptă din (se)rai” / Noi știm că ei nu ascultă al Sfintei Scripturi blând și smerit grai / Și nici nu poartă ca armă Sfânta Cruce în al lor păgânesc strai, / Ci doar prin Jihad ei râvnesc să dobândească cel mai dulce trai. / Deși fug de război, ei vin ca să ne cucerească și tot ei cer parai / Ei vor ca în curând să ne închinăm lui Allah și Mahomed, musai! / Am dragoste și milă pentru acești rătăciți ce caută „trai pe vătrai” / Vreau binele lor veșnic și să-L cunoască pe Hristos, nu ca pe crai, / Mă rog să accepte Ortodoxia, ca frați în pace către Rai!”.

5. MANIFESTĂRI PUBLICE PRO TOLERANȚĂ

Acest capitol este o trecere în revistă a principalelor manifestări publice pro toleranță sau despre care considerăm că ar putea să crească gradul de înțelegere și acceptare în societatea românească. Nu avem pretenția de a fi realizat o listă exhaustivă a acestui gen de manifestări din spațiul public românesc, însă considerăm că cele prezentate mai jos pot da măsura acutui tip de intervenție în România. Cultura a fost principalul vehicol prin care s-a încercat apropierea restului societății de diferitele grupuri vulnerabile discursului intolerant, un rol deosebit de important avându-l filmul. În perioada analizată (octombrie 2014 – septembrie 2015), un festival de film a avut ca tematică principală comunitatea LGBT, un alt festival a avut o secțiune specială dedicată acesteia, a fost lansat filmul „Aferim!”, în regia lui Radu Jude, și a fost organizat primul festival de film dedicat exclusiv minorităților naționale. Despre comunitatea romă s-a continuat să se comunice în principal prin intermediul muzicii, dansurilor și meșteșugurilor tradiționale, însă au existat demersuri care și-au propus să lărgescă orizonturile înțelegerii culturii romilor prin plasarea accentului pe cultura modernă a etniei.

Marș împotriva rasismului pe data de 2 iulie, la Cluj

Pe data de 17 iulie 2015, comunitatea romă mutată forțat în urmă cu 5 ani la groapa de gunoi de la Pata Rât, alături de voluntari din România și străinătate, a organizat un marș împotriva rasismului. 350 de persoane au parcurs aproximativ 15 kilometri, de la Pata Rât până la sediul Consiliului Județean Cluj, trecând pe strada Coastei, unde o parte a manifestanților locuiseră înainte de evacuare. Participanții au purtat bannere cu mesaje anti-rasiste (Stop sclaviei romilor) și drapele ale romilor. Printre scandări menționăm: „Oprți sclavia romilor”, „Oprți evacuările forțate”, „Spune nu rasismului” și „Solidaritate”. La finalul marșului, participanții au cântat melodii tradiționale rome.

Marșul diversității, a zecea ediție

A zecea ediție a Marșului diversității a avut loc pe data de 23 mai 2015, pe traseul deja tradițional dintre Arcul de Triumf și Piața Victoriei. La marș au participat peste 500 de persoane. Evenimentul, care celebrează

schimbarea socială prin implicare personală și activism pentru drepturile persoanelor LGBT, a avut anul acesta sloganul „Tu ești schimbarea”. Mai multe ambasade, printre care cea a Finlandei și a Olandei, precum și Reprezentanța Comisiei Europene la București, au susținut evenimentul. Pe lângă sărbătorirea diversității, marșul a avut ca scop și susținerea parteneriatului civil, lege respinsă pentru a doua oară în Parlamentul României.

Bucharest Pride 2015

Bucharest Pride reprezintă o serie de evenimente care se întâmplă în București pe parcursul unei săptămâni și care au în centrul lor tematica LGBT. Cel mai cunoscut dintre aceste evenimente este Marșul diversității, care anul acesta a ajuns la cea de-a zece ediție. În 2015, în cadrul Bucharest Pride, au fost organizate 14 evenimente: discuții, dezbateri, vizionări de filme, petreceri și un vernisaj al unei expoziții de artă.

Festivalul Romani Kultura

Festivalul, organizat de Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher, a avut loc în perioada 3-6 septembrie 2015. Organizatorii și-au propus promovarea atât a elementelor culturii tradiționale a romilor, cât și pe cele ale culturii moderne a etniei, mult mai puțin cunoscute publicului larg. Pe parcursul celor 4 zile, în Cortul de Cultură, organizat în Piața Universității din București, trecătorii și invitații au putut să ia parte la dezbateri, demonstrații ale meșteșugarilor romi, să vizioneze filme documentare despre membrii comunității rome și expoziții de pictură și sculptură ale artiștilor romi și să asculte concerte de muzică jazz și tradițională.

Festivalul Solidarității Pakivalo

Evenimentul a fost organizat în perioada 6-8 august 2015 la sediul Muzeului Culturii Romilor (Drumul Săbăreni nr. 101 – 125) și a cuprins concerte cu artiști romi din țară și străinătate, proiecții de film, spectacole de teatru, ateliere de pictură și bricolaj pentru copii, demonstrații de street-dance, expoziții dedicate informării publicului despre istoria și personalitățile rome, instalații artistice create de artiști romi din diverse țări, dezbateri pe diverse teme de interes, expoziție de meșteșuguri rome, lansarea colecției Nicolae Gheorghe din cadrul Centrului de Documentare al asociației Romano ButiQ. Ediția din acest an a festivalului a fost dedicată memoriei lui Nicolae Gheorghe, fondatorul mișcării civice a romilor din România și unul dintre cei mai apreciați militanți romi din Europa.

Dezvelirea primului monument care comemorează Holocaustul împotriva romilor

Evenimentul a avut loc în cadrul Festivalului Solidarității Pakivalo și este amplasat temporar în incinta Muzeului Culturii Romilor, însă inițiatorii își doresc ca în viitorul apropiat acesta să fie expus într-o piață sau într-un parc unde să poată fi văzut de un număr mai mare de trecători. Monumentul este construit în jurul simbolului tradițional al comunității rome, roata cu 12 spițe care semnifică arhetipul spiritual rom al libertății. La eveniment au vorbit supraviețuitori ai deportărilor romilor din Transnistria, reprezentanți ai mediului academic, ai societății civile și ai statului. Monumentul a fost realizat cu concursul Fundației Bright Light, fundației Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii și a senatorului Damian Drăghici.

Ruga copiilor romi, a XIX-a ediție

Ajuns la cea de-a nouăsprezecea ediție, festivalul destinat exclusiv copiilor romi a avut loc pe data de 30 mai, ca în fiecare an, în localitatea Măguri, județul Timiș. La eveniment au participat aproximativ 300 de copii, care au recitat poezii și au jucat în scenete, au cântat cântece și au dansat dansuri specifice romilor. Festivalul își dorește să schimbe percepția majoritarilor cu privire la etnia romilor și să-i încurajeze pe cei din urmă să își exprime liber obiceiurile și tradițiile, dar și să prevină abandonul școlar și să-i atragă pe romi către școală.

Festival-concurs în memoria celor mai buni violiniști romi din județul Sălaj

Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj, împreună cu Asociația Partida Romilor - Pro Europa și Fundația Wassdas au organizat pe data de 6 noiembrie 2015 Festivalul –concurs în memoria celor mai buni violiniști romi din județul Sălaj. Evenimentul a avut intrarea liberă.

Nomad International Film Festival

Prima ediție a celui mai mare festival destinat minorităților culturale a avut loc în perioada 2 – 28 iunie 2015 în patru orașe din România (București, Timișoara, Târgu Mureș și Constanța), precum și la Oslo. În program au fost 42 de filme de lung și scurt metraj, producții din toată lumea, majoritatea despre etnia romă, realizate începând cu anii '70 și până în prezent . 15.000 de spectatori au trecut pragul festivalului, care a fost organizat de Asociația Culturală Metropolis în parteneriat cu Muzeul Intercultural din Oslo.

Marș antidiscriminare la Satu Mare

Aproximativ 300 de elevi de liceu, profesori și ONG-iști au participat pe data de 27 martie 2015 la un marș antidiscriminare organizat de Asociația Stea în orașul Satu Mare. Participanții au purtat bannere cu mesaje generale pro-diversitate și pro-toleranță, dar și cu mesaje mai specifice, precum „Stop violenței în familie”. În organizarea evenimentului au fost implicate 3 licee și 2 școli generale, iar participanții au reprezentat peste 20 de organizații neguvernamentale și instituții publice locale.

Aferim!

Filmul regizat de Radu Jude a avut premiera pe 13 martie 2015 și este unul dintre puținele filme românești ale căror subiect principal este inspirat de istoria comunităților rome. „Aferim!” descrie urmărirea unui rob rom fugit de la boierul său de către un zapciu și ucenicul acestuia. Acțiunea se desfășoară la începutul secolului XIX și prezintă, neromanțat dar cu mult umor negru, situația cu care se confruntau robii romi în acea perioadă, precum și o serie de stereotipuri ale românilor din acea epocă, care pot explica prejudecățile din societatea noastră de acum. Filmul a fost extrem de bine primit de public și de critici, Radu Jude câștigând Ursul de Argint pentru cel mai bun regizor la Festivalul de Film de la Berlin. Obiecte din recuzita filmului au fost vândute într-o licitație de caritate organizată în timpul Festivalului Solidarității Pakivalo, iar sumele obținute au fost donate Muzeului Culturii Romilor.

Serile Filmului Gay

Festivalul de film, ajuns la cea de-a X-a ediție, a avut loc la Cluj în perioada 10-16 noiembrie 2014. Selecția a fost alcătuită din 50 de filme cu tematică LGBT, documentare și de ficțiune, provenind din 21 de țări. Ambasada Finlandei, Ambasada Spaniei și Institutul Francez din Cluj-Napoca au fost parteneri ai evenimentului. Pe lângă vizionări, programul festivalului a mai cuprins și lansări de carte, o expoziție itinerantă prin cafenelele din oraș și un workshop despre discursul instigator la ură.

Secțiune LGBT la Next Film Festival

Cea de-a noua ediție a Next Film Festival, desfășurat la București în perioada 15-19 aprilie 2015, a inclus o categorie specială dedicată tematicii LGBT. În cadrul acesteia au fost prezentate 6 filme, producții internaționale. Organizatorii, care au declarat că festivalul își dorește să aibă și o componentă de educare a publicului, atât din punct de vedere cultural, cât și social, și-au propus ca această secțiune să rămână o constantă a festivalului și la edițiile următoare.

Piesa de teatru „Trilogia Americana” ,partea I „Orice pentru tine”

„Orice pentru tine”, prima parte a piesei „Trilogia Americană”, este un spectacol de teatru independent care s-a jucat în anul 2015 în cadrul mai multor festivaluri de teatru din România. Piesa, de fapt o colecție de patru momente teatrale de câte 10 minute fiecare, prezintă câteva scene din viața unor persoane aparținând minorității LGBT, inclusiv un „coming out” în fața unui frate homofob. Regizoarea piesei este Doina Antohi, care a ales o distribuție de actori tineri, proaspeți absolvenți ai Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografie „I.L. Caragiale” din București.

Luna istoriei LGBT

2015 a fost al patrulea an de când Asociația ACCEPT organizează în februarie Luna Istoriei LGBT. Evenimentul, organizat sub forma unui festival de cultură pentru drepturile omului în 9 țări Europene, s-a axat pe 4 subiecte principale de interes pentru comunitatea LGBT: auto-reprezentare, solidaritate, comunitate și vizibilitate. Din program au făcut parte 21 de evenimente distincte: piese de teatru, proiecții de film, petreceri, discuții, seri de jocuri și ateliere.

„Zilele culturale maghiare” la Brașov

Festivalul „Zilele culturale maghiare” de la Brașov a ajuns în septembrie 2015 la cea de-a cincea ediție. Evenimentul a fost organizat de Asociația pentru Diaspora Maghiară și a inclus manifestații culturale precum piese de teatru, concerte, spectacole folclorice și chiar un festival meșteșugăresc. Festivalul s-a derulat pe parcursul a trei zile, în perioada 18-20 septembrie.

Flashmob la Cluj împotriva refuzului de a monta plăcuțe bilingve în limba maghiară

Pe data de 12 februarie 2015, maghiarii din Cluj au organizat un flashmob prin care și-au dorit să ironizeze „normalitatea” din municipiu. Acțiunea a avut loc ca reacție la decizia Curții de Apel Cluj care a dat câștig de cauză primăriei împotriva unei sentințe prin care aceasta era obligată să monteze plăcuțe bilingve maghiare în oraș. În cadrul flashmob-ului, a fost tăiată o panglică în Piața Unirii, gest care ironiza acțiunea unui reprezentant al primăriei care a tăiat cu o foarfecă traducerea în limba maghiară a unui banner expus cu prilejul unui eveniment oficial din Cluj.

Acțiunea Îmbrățișează un maghiar / Îmbrățișează un român

Ne mulțumit de conflictele care apar în preajma Zilei Maghiarilor de Pretutindeni, prilej cu care naționaliștii români și maghiari întreprind acțiuni care duc la resentimente în rândul ambelor etnii, Edwin Sebastian Marc, un tânăr din Timișoara, a lansat pe Facebook îndemnul ca pe 10 martie 2015 cât mai mulți români și maghiari să-și facă și să publice o poză cu ei ținând în brațe o persoană din cealaltă etnie. Pagina creată în acest sens, „Îmbrățișează un maghiar / Ölelj meg egy román!” a avut un succes deosebit și a strâns câteva sute de fotografii cu români și maghiari îmbrățișându-se.

CONCLUZII GENERALE

În ceea ce privește legislația existentă în România, se poate considera că aceasta este acoperitoare din punct de vedere al combaterii discursului instigator la ură. Analiza aplicării legislației relevă, însă, unele probleme. Astfel, la nivel de Parchete, s-a constatat o timiditate pregnantă în ceea ce privește trimiterea în judecată a persoanelor asupra cărora au existat plângeri cu privire la infracțiuni prevăzute la articolul 369 C.P. sau în OUG 31/2002 (dintr-un total de 123 de cauze, în niciuna nu s-a dispus trimiterea în judecată). Consiliul Național al Audiovizualului a aplicat, pe parcursul perioadei de monitorizare, patru sancțiuni cu privire la discurs instigator la ură, însă, din cauza procedurilor de lucru ale instituției, este greu de spus câte plângeri cu privire la acest subiect au fost înregistrate. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost instituția cu cele mai bune rezultate în combaterea acestei forme de discurs. Cu toate acestea, se poate observa o tendință de protejare a politicianilor mainstream care fac subiectul plângerilor la CNCD cu privire la folosirea discursului discriminator sau de ură. Sancțiunile acordate acestora iau, de cele mai multe ori, forma avertismentelor, iar atunci când sunt dispuse amenzi, valoarea acestora ne face să considerăm că în stabilirea cuantumului lor nu a fost luat în calcul și statutul de persoană publică și formator de opinie al pârâtei sau pârâtului.

Aceeași situație (existența reglementărilor, dar lipsa punerii în practică) a putut fi observată și în ceea ce privește autoreglementările la nivel de organizații de media și de partide politice.

În ceea ce privește asociațiile sportive analizate, niciuna dintre acestea nu a fost transparentă cu privire la sancțiunile aplicate. Federația Română de Fotbal s-a remarcat, însă, prin faptul că a demarat redactarea unei strategii antidiscriminare în și prin fotbal care atinge și chestiuni cu privire la discursul instigator la ură.

Cu privire la autoreglementările de la nivelul site-urilor de știri referitoare la conținutul generat de utilizatori (termenii și condițiile de utilizare a site-urilor), putem spune că, de cele mai multe ori, acestea par să fie redactate pentru a proteja publicația de eventualele probleme în instanță și mai puțin pentru a proteja societatea de discursul instigator la ură. Cu toate acestea, găsim îmbucurător faptul că moderarea comentariilor în sensul eliminării discursului instigator la ură începe să devină o preocupare pentru site-urile de știri, unele dintre acestea (în special Gazeta Sporturilor și Adevărul) făcând pași consistenți în această direcție.

În spațiul public, țintele discursului instigator la ură au aparținut unui spectru larg - de la romi, maghiari, evrei și membrii ai comunității LGBT, până la musulmani, refugiați și persoane plecate la lucru în străinătate. Derapaje cu sonoritate neonazistă au fost și ele prezente pe perioada de referință a cercetării. Presa a dus campanii de știri care au generat ură în mediul online pe subiectele reprezentate de documentarul „Romanians are coming”, construcția moscheii de la București, valul de refugiați din Siria, dar și pe un subiect cu privire la înscripțiile bilingve dintr-un oraș din Târgu Secuiesc. Cazul din urmă a dus la depunerea de către deputatul Bogdan Diaconu a unui proiect legislativ de natură să restrângă drepturile minorității maghiare din România.

Pe perioada de referință a cercetării, nu au lipsit nici manifestațiile de exprimare a urii într-o formă organizată. Noua Dreaptă, devenită partid politic, s-a remarcat la acest capitol, organizând marșuri împotriva maghiarilor, romilor, membrilor minorităților sexuale și implicându-se în protestele islamofobe. Din fericire, se poate constata o diminuare a numărului de participanți la aceste manifestații (cu nicio ocazie numărul lor nu a trecut de aproximativ 200). Spre deosebire de acestea, manifestațiile organizate pro-toleranță au strâns numere mult mai mari de participanți. Evenimentele culturale au fost principalii vectori de propagare a mesajelor pozitive în spațiul public.

NetRangers

ÎMPOTRIVA INTOLERANȚEI

Află mai multe pe
www.cyberhate-watch.ro

Proiect derulat de

Material realizat în cadrul proiectului Net Rangers Împotriva Intoleranței

Proiect finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014,
în cadrul Fondului ONG în România
Pentru informațiile oficiale despre granturile SEE și norvegiene
accesați www.eeagrants.org.
Conținutul acestui material nu reprezintă
în mod necesar poziția
oficială a granturilor SEE 2009 – 2014